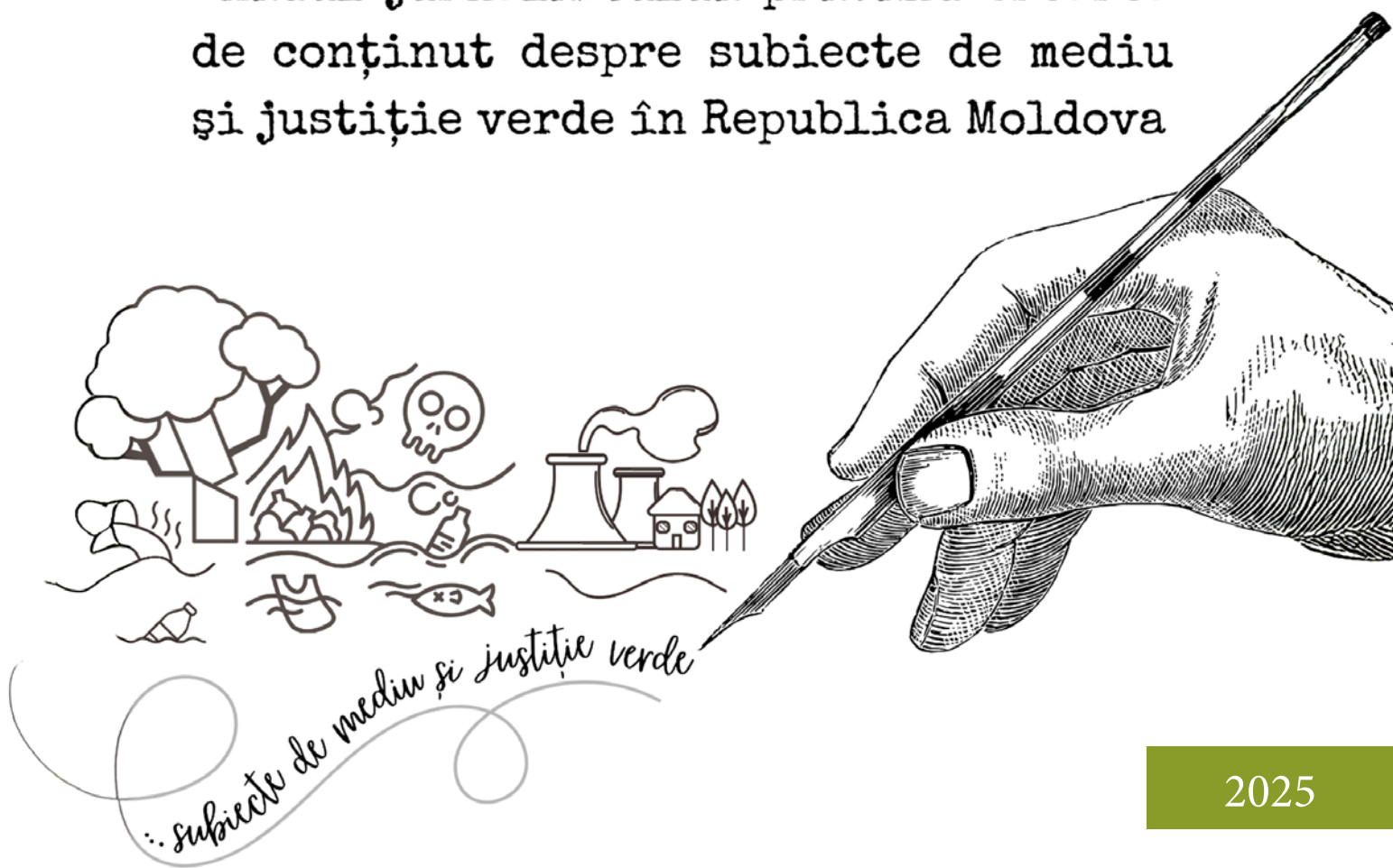

Ghid
MEDIA
pentru
MEDIU

Ghidul jurnalistului privind crearea
de conținut despre subiecte de mediu
și justiție verde în Republica Moldova

MEDIA pentru MEDIU

Ghidul jurnalistului
privind crearea de conținut despre subiecte de mediu
și justiție verde în Republica Moldova

Chișinău, 2025

Ghidul „Media pentru Mediu” este o resursă pentru jurnaliștii care doresc să relateze despre subiecte legate de protecția mediului într-o manieră informată și responsabilă. Acest ghid oferă orientări detaliate pentru raportarea subiectelor de mediu, inclusiv schimbările climatice, protecția, poluarea, conservarea biodiversității, gestionarea resurselor naturale și impactul politicilor de mediu.

Ghidul abordează atât aspectele teoretice, cât și practice ale jurnalismului de mediu, oferind resurse, metode și tehnici pentru a aborda subiectele complexe și adesea controversate din acest domeniu.

Ghidul vizează îmbunătățirea cunoștințelor și consolidarea rolului jurnaliștilor ca gardieni ai mediului prin sprijinirea acestora în rolul lor de supraveghetori ai politicilor și acțiunilor care afectează mediul.

Ghidul facilitează / vizează următoarele obiective:

- îmbunătățirea calității reportajelor de mediu prin oferirea de tehnici și bune practici pentru a asigura acuratețea și obiectivitatea materialelor jurnalistice;
- promovarea unei mai bune înțelegeri a subiectelor și problemelor de mediu în rândul publicului și a importanței acestora pentru viitorul planetei;
- încurajarea colaborării între jurnaliști, experți de mediu, organizații neguvernamentale și alte părți interesate pentru a asigura o acoperire completă și echilibrată a problemelor de mediu;
- oferirea de sfaturi jurnaliștilor cum să prezinte informațiile complexe și tehnice într-un mod accesibil și captivant pentru publicul larg, menținând în același timp acuratețea și integritatea datelor;
- sublinierea importanței obiectivității, corectitudinii și responsabilității în raportarea problemelor de mediu, având în vedere impactul potențial asupra publicului și a deciziilor politice;
- furnizarea de metode și tehnici de colectare, cercetare și verificare a datelor în procesul de realizare a materialelor jurnalistice de mediu;
- sugerarea modalităților de utilizare a imaginilor, graficelor și infograficelor pentru a îmbunătăți înțelegerea subiectelor de mediu complexe;
- abordarea aspectelor legale și de securitate relevante pentru jurnaliștii de mediu, inclusiv protecția surselor și gestionarea riscurilor legate de acoperirea subiectelor sensibile;
- facilitarea accesului jurnaliștilor la o gamă largă de surse de date și resurse relevante, cum ar fi rapoarte științifice, baze de date statistice, studii de caz, și platforme de monitorizare a mediului.

Metodologie

Ghidul se bazează pe o combinație de cercetare academică, discuții cu experții, studii de caz, experiențe practice din teren, bune practici și lecții învățate în cadrul Programului de granturi mici (PGM) pentru mass-media „Jurnalism comunitar pentru un mediu sănătos și justiție verde”, implementat în cadrul proiectului „O justiție verde pentru un mediu protejat și comunități durabile în Republica Moldova” implementat de A.O. EcoContact, cu suportul Suediei.

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII DIN REPUBLICA MOLDOVA

Media pentru Mediu : Ghidul jurnalistului privind crearea de conținut despre subiecte de mediu și justiție verde în Republica Moldova / Centrul de Informare și Consultanță de Mediu AARHUS ; experții: Natalia Beregoi [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2025 (Bons Offices). – 103 p. : il., fot.

Referințe bibliogr. în subsol. – Cu suportul Suediei. – 100 ex.

ISBN 978-5-36241-681-2.

659.3:504.06:349.6

M 54

Metodologia include:

- recenzia surselor academice și de specialitate relevante pentru jurnalismul de mediu;
- contribuția experților în domeniu;
- prezentarea cazurilor relevante de investigații jurnalistice de succes în domeniul mediului;
- informarea despre instituțiile responsabile de protecția mediului și despre termenii specifici din domeniu, pentru a facilita înțelegerea și abordarea problemelor de mediu;
- listarea selectivă a unor resurse pentru a sprijini jurnaliștii în documentarea și redactarea materialelor.

Acest ghid este conceput pentru a fi o resursă comprehensivă și accesibilă pentru toți jurnaliștii interesați să abordeze subiecte de mediu, fie că sunt începători sau profesioniști experimentați.

Opiniile exprimate în această lucrare aparțin autorilor și nu angajează responsabilitatea finanțatorului. Utilizarea textelor din acest Ghid se permite doar cu condiția indicării obligatorii a sursei de referință.

Experții antrenați în elaborarea materialului:

Natalia Beregoi, manager PGM Mass-media; lector universitar, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM

Tatiana Gumene, expert în comunicare, AO Ecocontact

Mariana Tacu, conferențiar universitar, Facultatea Jurnalism și Științe ale Comunicării, USM

Tatiana Echim, expert de mediu, AO EcoContact

Natalia Guranda, expert de mediu, AO EcoContact

Ion Marin, expert de mediu, AO EcoContact

Anna Cazacu, jurisconsult, AO EcoContact

Asociația Obștească „EcoContact”

www.ecocontact.md

office@ecocontact.md

tel: 022 99 61 62

CUPRINS

Ce este jurnalismul de mediu?	6
Lista abrevierilor	8
1. Aspecte importante în realizarea materialelor jurnalistice de mediu	9
1.1 Etica și responsabilitatea în jurnalismul de mediu	9
1.2 Metode de cercetare și colectare a informațiilor/datelor	11
1.3 Tehnici de cercetare și verificare a datelor în crearea materialelor jurnalistice de mediu	13
1.4 Realizarea materialelor jurnalistice de impact	15
1.5 Promovarea materialelor jurnalistice de mediu	24
2. Informația ecologică și informația despre starea mediului	26
2.1 Care sunt furnizorii care dețin informații de mediu?	27
2.2 Ce tipuri de informații urmează a fi difuzată în mod activ?	29
2.3 Cum se depune o cerere pentru informații de mediu?	30
2.4 Când poate fi refuzată o cerere?	30
2.5 Cum se interpretează refuzurile?	31
3. Guvernanța de mediu	32
3.1 Principii de mediu	32
3.2 Documente de politici publice	32
3.3 Cadrul instituțional de protecție a mediului	34
3.4 Aspecte generale ale drepturilor omului la un mediu sănătos	42
4. Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice pe cazuri de mediu	44
4.1 Resursele acvatice	44
4.2 Aer	48
4.3 Resursele de sol	53
4.4 Subsoli	56
4.5 Fond forestier și vegetația forestieră	60
4.6 Ariile protejate și Rețeaua Emerald	62
4.7 Poluarea cu deșeuri și substanțe chimice	65
4.8 Schimbările climatice	68

5. Bune practici și lecții învățate în cadrul PGM pentru mass-media „Jurnalism comunitar pentru un mediu sănătos și justiție verde” 73

ANEXE 81

Anexa nr. 1:

Fișă de investigație jurnalistică privind resursele acvatice
(poluare, utilizare ilegală, infrastructură deficitară).....81

Anexa nr. 2:

Fișă de investigație jurnalistică pe subiecte de poluare al aerului 83

Anexa nr. 3:

Fișă de investigație jurnalistică pe subiecte de poluare a solului 85

Anexa nr. 4:

Fișă de investigație jurnalistică privind exploatarea resurselor minerale (subsol) 87

Anexa nr. 5:

Fișă de investigație jurnalistică privind încălcările din fondul forestier 89

Anexa nr. 6:

Fișă de investigație jurnalistică privind ariile naturale protejate și Rețeaua Emerald 92

Anexa nr. 7:

Fișă de investigație privind gestionarea deșeurilor și substanțelor chimice 95

Glosar de termeni 97

Resurse utile pentru jurnaliștii de mediu..... 101

Surse cu date publice internaționale..... 103

Ce este jurnalismul de mediu?

Jurnalismul de mediu este o ramură specializată a jurnalismului care se concentrează pe raportarea și analiza subiectelor legate de mediu. Acest tip de jurnalism abordează o gamă largă de teme, inclusiv schimbările climatice, conservarea biodiversității, poluarea, utilizarea resurselor naturale, energia regenerabilă, politicile de mediu, impactul activităților umane asupra ecosistemelor ș.a.

Jurnalismul de mediu joacă un rol esențial în societate, având mai multe funcții și contribuții cheie:

Informarea publicului – jurnalismul de mediu are rolul de a informa publicul despre subiectele de mediu, cum ar fi schimbările climatice, poluarea, tăierile ilegale, pierderea biodiversității ș. a. Acesta oferă informații esențiale și accesibile pentru a ajuta oamenii să înțeleagă impactul problemelor de mediu asupra vieții lor și asupra planetei.

Educație și sensibilizare – pe lângă informare, jurnalismul de mediu educă publicul, explicând concepte complexe într-un mod accesibil și ușor de înțeles. Prin educație, jurnalismul de mediu contribuie la creșterea sensibilizării și conștientizării asupra problemelor de mediu și a necesității de a adopta comportamente sustenabile.

Supravegherea și responsabilizarea factorilor de decizie – jurnalismul de mediu servește ca un „câine de pază” (watchdog), monitorizând activitățile autorităților, companiilor și altor actori importanți în domeniul mediului. Acesta expune abuzurile, corupția și ineficiența, contribuind la atragerea la răspundere a celor care iau decizii și influențează politicile de mediu.

Stimularea dezbaterii publice – jurnalismul de mediu încurajează dezbaterea publică pe teme esențiale, oferind o platformă pentru diferite perspective și păreri. Aceasta permite publicului să fie informat și să participe activ la discuțiile despre viitorul mediului.

Documentarea și arhivarea schimbărilor – jurnaliștii de mediu documentează schimbările și evenimentele importante legate de mediul înconjurător, creând o arhivă valoroasă de informații care poate fi folosită pentru cercetare și educație viitoare.

Inspirația pentru acțiune – reportajele despre inițiative de succes și soluții inovatoare pot inspira indivizii și comunitățile să ia măsuri concrete pentru protejarea mediului.

Advocacy și promovarea schimbării sociale și politice – jurnalismul de mediu joacă un rol important ca advocacy, fiind un catalizator pentru schimbările sociale și politice necesare în protejarea mediului. Prin evidențierea problemelor de mediu și a impactului lor, acesta poate influența agenda publică și politică. Reportajele bine documentate pot determina schimbări în legislație, politici publice și atitudini sociale.

Cine sunt jurnaliștii de mediu?

Jurnaliștii de mediu sunt profesioniști din mass-media care se concentrează pe subiecte legate de mediu și politici de mediu. În special, acești jurnaliști investighează și raportează despre problemele de mediu, aducând în atenția publicului și factorilor de decizie aspectele critice care afectează mediul și sănătatea umană. Într-o eră în care schimbările climatice, poluarea și degradarea biodiversității devin tot mai presante, jurnalismul de mediu devine o componentă crucială a peisajului mediatic.

Sferele de activitate ale jurnaliștilor de mediu

Cercetarea și documentarea

Jurnaliștii de mediu trebuie să adune informații relevante din surse de încredere, să verifice faptele și să analizeze datele pentru a oferi o imagine corectă a problemelor ecologice. Acest proces implică utilizarea de studii de caz, interviuri cu experți și analiza legislației de mediu.

Conștientizarea publicului

Un aspect esențial al jurnalismului de mediu este educarea și informarea comunității despre problemele de mediu, cum ar fi schimbările climatice, poluarea și conservarea biodiversității. Jurnaliștii joacă un rol esențial în sensibilizarea opiniei publice și în mobilizarea acțiunilor pentru protejarea mediului.

Investigarea abuzurilor

Jurnalismul de mediu include și investigarea activităților ilegale sau dăunătoare pentru mediu, cum ar fi tăierile ilegale, poluarea industrială și alte acțiuni antropice care afectează ecosistemele. Aceste investigații sunt esențiale pentru a aduce în atenția publicului și autorităților problemele grave care necesită intervenție.

Scrierea și publicarea articolelor

Jurnaliștii de mediu redactează diverse tipuri de materiale, inclusiv știri, reportaje, articole de opinie și investigații. Fiecare tip de articol are un format specific și necesită o abordare diferită, adaptată la subiectul tratat. Totodată, jurnaliștii de mediu trebuie să aibă o înțelegere solidă a științei și tehnologiei pentru a putea explica fenomene complexe, cum ar fi schimbările climatice sau inovațiile în domeniul energiei regenerabile.

Colaborarea cu organizații neguvernamentale

Jurnaliștii de mediu colaborează adesea cu ONG-uri și alte organizații care lucrează în domeniul protecției mediului, pentru a obține informații și resurse suplimentare, dar și pentru a promova inițiativele ecologice.

Lista abrevierilor

A.O.	Asociație Obștească
APL	Administrație Publică Locală
ANSP	Agenția Națională de Sănătate Publică
CEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
CMA	Concentrație maxim admisibilă
CNA	Centrul Național Anticorupție
EIM	Evaluarea Impactului asupra mediului
GES	Gaze cu efect de seră
IPM	Inspectoratul pentru Protecția Mediului
OMM	Organizația Meteorologică Mondială
ONG	Organizație non-guvernamentală
OSINT	Sursă Inteligentă deschisă
PGM	Programului de granturi mici
REP	Responsabilitatea extinsă a producătorului

1. Aspecte importante în realizarea materialelor jurnalistice de mediu

1.1 Etica și responsabilitatea în jurnalismul de mediu

Peisajul mediatic în continuă evoluție confirmă locul și rolul principal al jurnaliștilor în procesul de reflectare a unor evenimente, subiecte, în general și al problemelor de mediu, în particular. Acest rol depășește simpla raportare a faptelor, grație nivelului înalt de responsabilitate a jurnalistului, manifestat de la etapa de identificare, documentare a subiectului și redactare a materialului, până la difuzarea informației și verificarea impactului.

Principii etice de bază

Jurnaliștii de mediu pot contribui la reflectarea complexă a realității și la sensibilizarea, atât a publicului, cât și a autorităților, privind problemele critice de mediu, promovând astfel valori specifice educației ecologice și protecției mediului.

Integritatea, competențele de bază și cultura lingvistică sunt esențiale pentru jurnaliștii de mediu, în special în prezent când aceste probleme sunt abordate pe scară largă, la nivel național și internațional, din multiple perspective.

Contextualizând punctul 1.5 din Codul deontologic al jurnalistului din RM¹, menționăm faptul că: exercitarea profesiei de jurnalist de mediu este compatibilă cu:

- participarea la training-uri, seminare, mese rotunde, conferințe, simpozioane specializate;
- participarea la anchete, sondaje, studii, evaluări și cercetări de mediu;
- participarea în jurii de profil, care evaluează proiecte legate de mediu.

Activitățile incompatibile cu exercitarea profesiei în domeniul jurnalismului de mediu, sunt:

- diseminarea informațiilor false sau eronate;
- prezentarea inadecvată a indicatorilor de mediu;
- instigarea la ură în orice circumstanțe;
- asumarea anumitor obligații ce vin în conflict cu exercitarea profesiei de jurnalist.

„Când punem în discuție problemele de mediu, vorbim de fapt despre tematici științifice, față de care este necesar să avem o abordare riguroasă. În acest sens, reprezentanții mass-mediei au sarcina de a „traduce” și de a divulga publicului informațiile și de a recupera acel rol de intermediere care nu poate fi evitat în niciun fel” - Marco Gisotti, jurnalist și comunicator².

1 Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova. [Accesat 06.07.2024]
Disponibil: <https://consiliuldepresa.md/ro/page/codul-deontologic-al-jurnalistului-din-r-moldova>

2 Gisotti Marco. Il giornalismo alla sfida della comunicazione ambientale. [Accesat 06.07.2024]
Disponibil: <https://www.eai.enea.it/component/jdownloads/?task=download.send&id=1375&catid=67&Itemid=2802>

Asigurarea acurateții și echilibrului

MEDIA pentru MEDIU reprezintă utilizarea planificată a proceselor de informare și comunicare în a sprijini elaborarea eficientă a politicilor promovate la nivel național și internațional, în participarea publică și cooperarea pentru sustenabilitate.

Asigurarea acurateții informaționale și echilibrului pornește de la etapa colectării informațiilor, în mod responsabil, respectând toate normele etice necesare. Este esențial ca datele acumulate să aibă la bază surse credibile și verificabile. Exemple de surse de încredere în domeniul jurnalismului de mediu sunt:

- ministerele de resort;
- centrele de cercetare;
- organizațiile guvernamentale și autoritățile de mediu;
- organizațiile neguvernamentale;
- experții independenți.

Abordarea metodică și verificarea atentă a informațiilor contribuie la evitarea dezinformării și menținerea încrederii publicului.

În elaborarea materialelor privind domeniul ecologic, jurnalistul de cele mai multe ori trebuie să ofere răspunsuri la anumite întrebări și să propună fie direct sau indirect anumite soluții. În acest sens, prezentarea echilibrată a opiniilor tuturor părților relevante este indispensabilă.

Acuratețea informațiilor și echilibrul în domeniul jurnalismului de mediu sunt asigurate de:

- relevanța titlului, în funcție de conținutul materialului;
- citarea exactă a surselor;
- preluarea anumitor date, informații cu acordul autorilor;
- verificarea faptelor și separarea de anumite opinii;
- recunoașterea erorilor comise și corectarea acestora.

Nivelul de acuratețe a informațiilor și echilibrul surselor reprezintă gradul de competență și abilitățile profesionale ale jurnalistului în tot procesul de lucru, dar în mod special la etapa trierii datelor, care se bazează pe un concept multidimensional ce include aspecte, precum: exactitatea, completitudinea, coerența, actualitatea, validitatea și fiabilitatea³.

Responsabilitatea socială a jurnaliștilor

Jurnaliștii de mediu joacă un rol esențial în modelarea comportamentului social, promovând valori care pot fi adoptate de diverse categorii de public pentru a sprijini binele comun. Acest rol implică acțiuni etice, transparență decizională și sustenabilitate pe termen lung. Uniunea Europeană se confruntă cu probleme de mediu complexe, de la schimbările climatice și pierderea biodiversității până la epuizarea resurselor și poluare. Pentru a face față acestor probleme, politica europeană de mediu respectă principiile precauției, prevenirii, corectării poluării la sursă și principiul „poluatorul plătește”⁴.

În acest sens, mass-media poate deveni un aliat de încredere, acționând strategic și responsabil, din perspectiva susținerii directe a campaniilor de informare și comunicare, organizate la nivel regional, național sau internațional.

3 Qualità dei dati: come garantire l'accuratezza e l'affidabilità dei tuoi dati. [Accesat 08.07.2024] Disponibil: <https://fastercapital.com/it/contenuto/Qualita-dei-dati-come-garantire-l-accuratezza-e-l-affidabilita-dei-tuoi-dati.html>

4 Kurrer Christian, Petit Alyssia. Politica de mediu: principii generale și cadrul de bază. [Accesat 06.07.2024] Disponibil: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/71/politica-de-mediu-principii-generale-si-cadrul-de-baza>

Responsabilitatea socială în domeniul jurnalismului de mediu garantează un nivel înalt de competitivitate, calitate în materie de produse media difuzate, probleme soluționate, dar și succesul în raport cu alți colegi, concurenți.

Este important ca jurnaliștii antrenați în mediatizarea problemelor de mediu, să adopte un comportament care să depășească minimul cerințelor normative și legale, optimizând în formă și conținut aplicarea a tot ceea ce i se cere:

- implicarea activă și manifestarea responsabilității sociale, aduce în prim plan anumite elemente intrinseci, cum ar inițiativele independente, dar bine argumentate;
- cunoașterea problemelor de mediu actuale și a acțiunilor precedente;
- asigurarea continuității și sustenabilității în timp;
- informații clare, adevărate și exacte.

Responsabilitatea socială a jurnaliștilor depinde de protecția libertății lor de a aborda aceste probleme critice și de disponibilitatea autorităților de a colabora constructiv. Autoreglementarea în jurnalismul de mediu este esențială pentru formarea corectă a opiniei publice, iar aceștia trebuie să fie conștienți de impactul pe care materialele lor îl pot avea asupra societății.

1.2 Metode de cercetare și colectare a informațiilor/datelor

Pentru jurnaliștii care creează materiale jurnalistice de mediu, metodele de cercetare și colectare a informațiilor sunt esențiale pentru a obține date relevante și credibile. Aceste metode pot fi împărțite în două categorii principale: colectarea de date cantitative și calitative.

Colectarea datelor cantitative se concentrează pe obținerea de informații numerice, esențiale pentru a răspunde la întrebările legate de problemele de mediu. Instrumentele utilizate includ sondajele și cercetarea de birou.

Sondajele pot fi realizate prin chestionare structurate, fie în format față în față, fie telefonic. Sondajele sunt utile pentru a aduna date de la un număr mare de respondenți, oferind o imagine de ansamblu asupra atitudinilor și comportamentelor legate de mediu.

Cercetarea de birou implică analiza datelor secundare, care pot fi obținute din surse formale sau informale. Este o metodă eficientă din punct de vedere al costurilor și timpului, dar poate prezenta riscuri legate de relevanța și actualitatea informațiilor.

Colectarea de date calitative se axează pe obținerea de informații profunde despre opiniile și comportamentele indivizilor. Metodele folosite sunt interviurile aprofundate, focus grupurile și vizitele la fața locului.

Interviurile aprofundate sunt folosite pentru a obține informații detaliate de la persoane bine informate, cum ar fi experți sau lideri de opinie. Interviurile permit o explorare mai profundă a subiectelor, dar pot necesita resurse semnificative.

Focus grupurile facilitează colectarea de informații, oferind perspective variate asupra problemelor de mediu prin intermediul interacțiunilor din cadrul grupului.

Vizitele la fața locului permit jurnaliștilor să observe direct condițiile de mediu și să colecteze date esențiale pentru o înțelegere completă a situației.

Utilizarea unei combinații de metode cantitative și calitative poate fi extrem de eficientă. Abordările multispectuale, care combină diferite tehnici de colectare a datelor, pot reduce răspunsurile evazive și pot oferi o imagine mai cuprinzătoare și mai nuanțată asupra materialelor jurnalistice de mediu.

Cercetarea și colectarea informațiilor prin metode de tip **Open Source Intelligence (OSINT)** reprezintă o componentă fundamentală a jurnalismului⁵, în special atunci când se investighează problemele de mediu. Fiind definit ca „practica de colectare și analiză a informațiilor culese din surse deschise pentru a produce informații utile” OSINT nu numai că sporește profunzimea și calitatea jurnalismului de mediu, dar servește și ca protecție împotriva răspândirii de informații false. Ascensiunea platformelor digitale și proliferarea datelor au făcut din OSINT un instrument indispensabil în era digitală. Pe măsură ce mai multe informații devin accesibile publicului, capacitatea de a naviga și analiza în mod eficient aceste date devine o abilitate cheie pentru jurnaliști.

Rolul OSINT în crearea materialelor jurnalistice de mediu:

- *Verificarea faptelor:* OSINT le permite jurnaliștilor să verifice informații din mai multe surse publice. Acest proces ajută la identificarea dezinformării, asigurarea acurateții faptelor și menținerea credibilității materialelor jurnalistice.
- *Accesul la diverse surse de date:* Natura deschisă a OSINT înseamnă că acesta cuprinde o gamă largă de surse de date, inclusiv baze de date guvernamentale, corporative, cercetări academice și platforme online.
- *Descoperirea detaliilor ascunse:* tehnicile OSINT le permit jurnaliștilor să cerceteze pentru descoperirea detaliilor ascunse sau trecute cu vederea.
- *Investigații rentabile:* Spre deosebire de metodele tradiționale de cercetare jurnalistică care pot necesita resurse extinse și timp, OSINT este adesea mai rentabil. Disponibilitatea instrumentelor și bazelor de date online reduce nevoia de investigații pe teren, permițând jurnaliștilor să aloce resursele mai eficient.

Sursele OSINT:

- *Media* – ziare, reviste, radio și televiziune;
- *Internetul* – publicații online, bloguri, grupuri de discuții, videoclipuri, conținut creat de utilizatori, YouTube și rețele sociale (cum ar fi Facebook, Twitter, Instagram etc.).
- *Datele publice ale guvernului* – rapoarte guvernamentale publice, bugete, audieri, cataloage telefonice, conferințe de presă, site-uri web și discursuri.
- *Publicații profesionale și academice* – informații obținute din reviste, conferințe, simpozioane, lucrări academice;
- *Date comerciale* – imagini comerciale, evaluări financiare și industriale și baze de date.
- *Literatură* precum rapoarte tehnice, brevete, lucrări de cercetare, documente de afaceri și buletine informative.

Utilizarea metodelor OSINT reflectă o tendință largă către transparență și responsabilitate în jurnalism. Pe măsură ce consumatorii de produse mediatice devin mai pretențioși și solicită standarde mai ridicate, utilizarea OSINT ajută jurnaliștii să îndeplinească aceste așteptări.

Iată câteva **metode și tehnici OSINT** pe care jurnaliștii le pot folosi:

- *Analiza documentelor publice:* Jurnaliștii pot accesa rapoarte guvernamentale, studii academice, baze de date de mediu și documente publice pentru a aduna informații despre reglementări, standarde de mediu și impactul activităților industriale asupra mediului.
- *Observarea imaginilor satelitare și a datelor geospațiale:* Imaginile satelitare și datele geospațiale sunt resurse valoroase pentru a monitoriza schimbările de mediu, cum ar fi vegetația, desecările, defrișările, poluarea apei, umiditatea, incendii, eroziunea solului și

5 <https://data.europa.eu/en/publications/datastories/what-osint-open-source-intelligence>

depozitarea de deșeuri. Instrumente precum GeoData⁶, Google Earth Pro⁷, Sentinel Hub⁸ și Landsat⁹ oferă acces gratuit la astfel de date.

- *Monitorizarea rețelelor sociale și a forumurilor online:* Rețelele sociale și forumurile online pot fi surse importante de informații despre incidente de poluare sau alte probleme de mediu, raportate de cetățeni sau activiști. Jurnaliștii pot folosi instrumente de monitorizare pentru a urmări discuțiile.
- *Analiza datelor din registrele de proprietate și de afaceri:* Registrele publice care conțin informații despre proprietatea terenurilor și activitățile companiilor pot fi folosite pentru a investiga implicarea unor entități în activități dăunătoare mediului, cum ar fi poluarea industrială sau exploatarea resurselor naturale.
- *Cercetarea în baze de date internaționale:* Organizațiile internaționale, precum Organizația Mondială a Sănătății¹⁰ (OMS) și Agenția Europeană de Mediu¹¹ (AEM), publică date și rapoarte privind problemele de mediu globale. Aceste informații pot fi utile pentru a contextualiza problemele locale în cadrul unui fenomen mai larg.
- *Utilizarea instrumentelor de verificare a faptelor:* Platforme precum FactCheck¹², precum și baze de date de dezinformare, pot ajuta jurnaliștii să verifice informațiile și să evite răspândirea dezinformării în reportajele lor.
- *Interviarea experților și martorilor oculari:* Deși OSINT se bazează pe surse publice, interviurile cu experți în mediu, activiști și martori oculari pot aduce perspective valoroase și detalii contextuale care nu sunt disponibile în documentele publice.

Metodele de cercetare și colectare a informațiilor, atât cantitative cât și calitative, sunt substanțiale pentru jurnaliștii care creează materiale jurnalistice de mediu. Utilizarea combinată a acestora poate oferi o imagine completă. De asemenea, tehnicile OSINT au devenit indispensabile în era digitală, oferind acces la o gamă largă de surse de date publice. Utilizarea acestor metode nu doar îmbunătățește calitatea și profunzimea materialelor jurnalistice de mediu, dar contribuie și la transparență și responsabilitate, într-un context în care consumatorii de media cer standarde tot mai ridicate.

1.3 Tehnici de cercetare și verificare a datelor în crearea materialelor jurnalistice de mediu

În jurnalismul de mediu, utilizarea **tehnicilor de cercetare** este esențială pentru a asigura acuratețea și credibilitatea materialelor publicate. Iată câteva dintre cele mai importante tehnici ce pot fi folosite:

Cercetarea documentară

- *Surse publice:* Utilizarea documentelor disponibile publicului, cum ar fi registre guvernamentale, dosare judiciare, rapoarte de audit și documente legislative.
- *Arhive și biblioteci:* Accesarea arhivelor naționale, bibliotecilor universitare și altor colecții de documente istorice și de actualitate.

6 <https://geodata.gov.md/?locale=ro#/>

7 <https://earth.google.com/>

8 <https://www.sentinel-hub.com/>

9 <https://landsat.gsfc.nasa.gov/>

10 <https://www.who.int/>

11 https://www.eea.europa.eu/en/datahub?size=n_10_n&filters%5B0%5D%5Bfield%5D=issued.date&filters%5B0%5D%5Btype%5D=any&filters%5B0%5D%5Bvalues%5D%5B0%5D=All%20time

12 <https://www.factcheck.org/>

- *Jurnalismul de date*: Analizarea bazelor de date publice, statistici și alte seturi de date pentru a identifica tendințe și corelații relevante pentru subiectul materialului jurnalistic de mediu.

Interviurile

- *Surse primare*: Interviuri cu persoane direct implicate sau afectate, cum ar fi martori oculari, victime, experți sau oficiali.
- *Surse secundare*: Discuții cu experți care pot oferi context și interpretare, sau cu persoane care au cunoștințe indirecte despre subiect.

Investigațiile pe teren

- *Observație directă*: Vizitarea locurilor relevante pentru a aduna informații din prima sursă.
- *Filmări și fotografiere*: Documentarea vizuală a evenimentelor, locațiilor și persoanelor implicate.

Analiza financiară

- *Rapoarte financiare*: Examinarea situațiilor financiare, rapoartelor de audit și a altor documente financiare pentru a descoperi nereguli sau indici relevanți.
- *Urmărirea fluxurilor de bani*: Investigarea traseelor financiare pentru a urmări fonduri, donații sau alte forme de finanțare.

Colaborarea cu alte organizații și rețele de jurnaliști

- *Parteneriate*: Colaborarea cu alte redacții sau organizații media pentru a partaja resurse și informații.
- *Jurnaliști independenți*: Colaborarea cu freelanceri și jurnaliști independenți pentru a extinde raza de acțiune și accesul la surse.

Aceste tehnici trebuie utilizate în combinație pentru a asigura că informațiile prezentate sunt corecte, complete și bine documentate. Procesul de producere a materialelor jurnalistice de mediu implică verificări multiple și o atenție deosebită la detalii pentru a evita erorile și pentru a furniza publicului informații de încredere.

Principalele **tehnici de verificare a datelor** în jurnalismul de mediu sunt esențiale pentru asigurarea acurateței și credibilității informațiilor. Aceste tehnici includ:

Identificarea surselor

Este crucial ca jurnaliștii să verifice identitatea și credibilitatea surselor de informații. Aceasta poate include verificarea istoricului profesional al sursei și a expertizei sale în domeniul relevant.

Intervievarea multiplelor surse

Obținerea informațiilor din mai multe surse independente ajută la confirmarea acurateței datelor și la evitarea parțialității.

Examinarea documentelor oficiale

Jurnaliștii trebuie să analizeze documente precum rapoarte guvernamentale, acte legale și alte materiale scrise pentru a verifica faptele și a obține o înțelegere mai profundă a subiectului cercetat.

Verificarea autenticității documentelor

Este important să se confirme că documentele sunt autentice.

Accesarea bazelor de date publice

Jurnaliștii pot utiliza baze de date guvernamentale și alte surse de date pentru a obține informații relevante și a verifica faptele.

Analiza statisticilor

Interpretarea corectă a datelor statistice este esențială pentru a susține sau a contesta afirmațiile făcute în cadrul cercetării pentru crearea materialelor jurnalistice de mediu.

Utilizarea instrumentelor digitale

Există diverse instrumente online care pot ajuta la verificarea informațiilor, inclusiv fact-checking și verificarea imaginilor sau a videoclipurilor pentru a detecta manipularea acestora.

Cercetarea pe rețelele sociale

Monitorizarea rețelelor sociale poate oferi perspective suplimentare și poate ajuta la identificarea surselor de dezinformare.

Consultarea specialiștilor

Colaborarea cu experți în domeniul relevant poate oferi o validare suplimentară a datelor și a contextului.

1.4 Realizarea materialelor jurnalistice de impact

Prin activitatea sa de informare și de reflectare a vieții în dinamica dezvoltării sale, mass-media a devenit sistemul care conturează și creează mediul social în care omul trăiește și activează. Valența, conotația, valoarea, accentul logic al produselor mediatice sunt determinante în raportarea individului la realitate, în integrarea lui socială. Materialele de presă formează un mediu de informare care permite consumatorului mediatic, în cunoștință de cauză, să-și organizeze activitățile, să-și orienteze acțiunile sociale, prin acestea completând sau chiar formând realitatea socială¹³.

Impactul unui material jurnalistice este asigurat de factori, precum: importanța subiectului, complexitatea abordării, veridicitatea informațiilor, echilibrul surselor, genul jurnalistice potrivit, acoperirea în funcție de categoriile de public, dar și distribuția eficientă.

Formate de materiale jurnalistice: articole, reportaje video, podcasturi

Există diverse formate de materiale jurnalistice, fiecare având caracteristici distincte și adaptate pentru diferite moduri de transmitere și consum al informației. Progresul tehnologic din ultimele decenii, pe de o parte, a influențat modul de realizare, dar și structura genurilor jurnalistice clasice (informative, de opinie, publicistico-literare), iar pe de altă parte, a pus în circuit noi formate, precum podcastul, blogging-ul și vlogging-ul.

Articolele de presă sunt textele scrise care acoperă subiecte variate, de la știri de actualitate la analize profunde sau reportaje extinse. Acestea pot include imagini, grafice sau alte elemente multimedia. Din perspectiva actualității și relevanței, articolul de presă, care reflectă problemele de mediu se concentrează pe cele mai recente evenimente și evidențiază cele mai relevante opinii și fapte. Concizia și claritatea unui articol de presă asigură transparență în reflectarea problemelor stringente și captarea atenției publicului.

Documentarea reprezintă o etapă fundamentală în procesul de scriere a materialelor de presă. Aplicarea corectă a tehnicilor de documentare în jurnalism asigură acuratețea, obiectivitatea și relevanța, astfel contribuind la crearea de materiale echilibrate și credibile, oferind publicului informații corecte și valoroase.

13 Jeanneney Jean-Noel. O istorie a mijloacelor de comunicare. Iași: Institutul European, 1997. p. 67. ISBN 973-611-031-1.

Cele mai frecvent utilizate tehnici de documentare sunt: *interviurile, observația directă, consultarea documentelor oficiale, explorarea surselor online, analiza datelor, fact-checking-ul și tehnicile de investigație.*

Factorii care fac un eveniment suficient de interesant pentru a deveni un articol de presă sunt: *conflictul, proximitatea geografică, actualitatea temporală.*

Titlul unui articol de presă trebuie să fie informativ, dar în același timp să capteze atenția publicului.

Cele mai importante caracteristici ale unui titlu eficient sunt: *claritatea, originalitatea, concizia, relevanța, compatibilitatea cu informațiile desfășurate în material și imparțialitatea.*

Un articol are o *structură* destul de uniformă, caracterizată de paragrafe bine delimitate și relativ independente unul față de altul, fiind destul de scurte. Conținutul este structurat în așa fel, încât să răspundă la cele cinci întrebări 5 W (Ce? Cine? Unde? Când? De ce? și Cum?), aceasta fiind o regulă simplă, dar care garantează o informare completă și obiectivă.

- WHAT „Ce” - Ziua Pământului.
- WHO „Cine” - Fondată de senatorul american Gaylord Nelson.
- WHERE „Unde” – Statele Unite ale Americii.
- WHEN „Când” – 22 aprilie, anul 1970.
- WHY „De ce” - *Ziua Pământului* se sărbătorește în fiecare an, la data când s-a născut mișcarea pentru protejarea mediului înconjurător. Această mișcare a apărut într-o perioadă când au avut loc mai multe evenimente deosebite, printre care înăbușirea prin folosirea armelor de foc, a revoltei unor studenți împotriva războiului din Cambodgia, „Masacrul din 4 mai”, dar și apariția fibrelor optice¹⁴.
- Rolul *surselor* în materialele de presă este unul primordial. Organizarea relațională în procesul de creație este imprevizibilă și aproape întotdeauna diferită, întrucât și evenimentele pe care le abordează mediatic jurnalistul întotdeauna sunt noi și diferă între ele ca formă și conținut,¹⁵ chiar dacă acesta este specializat pe un anumit domeniu.

Mass-media generalistă sau specializată tratează evenimentele cotidiene multiaspectual, astfel valorificând, diverse tipuri de surse:

- a) *surse primare* – martori oculari, documente oficiale, interviuri directe;
- b) *surse secundare* – articole publicate anterior, studii;
- c) *surse terțiare* – enciclopedii și dicționare, review-uri și meta-analize.

Sursele oferă context și detalii suplimentare care ajută cititorii să înțeleagă mai bine subiectul abordat. Utilizarea unei varietăți de surse contribuie la prezentarea unei perspective echilibrate și complete asupra evenimentului, subiectului. Citarea corectă a surselor garantează transparență și legitimitate materialului de presă.

„*Regula de aur*”: pentru a confirma sau infirma orice informație este necesar de a folosi două surse, independente una față de cealaltă. „Independente una față de cealaltă” înseamnă că:

- informația pe care o are, sursa A nu a obținut-o de la sursa B;
- sursele A și B nu au obținut informația lor de la o sursă comună – sursa C.

Asigurați-vă că A și B sunt surse prime și nu considerați nimic ca fiind „un fapt”, până când aceasta nu este confirmat de două surse independente¹⁶.

14 Ziua Planetei Pământ. [Accesat 08.07.2024] Disponibil: https://ro.wikipedia.org/wiki/Ziua_Planetei_P%C4%83m%C3%A2nt

15 Stepanov Georgeta. Bazele Jurnalismului. Chișinău: CEP USM, 2018. p. 89. ISBN 978-9975-142-74-8.

16 Grigoryan Mark. Manual de Jurnalism. Chișinău: Centrul Independent de Jurnalism, 2008. p. 44. ISBN 978-9975-9599-7-1.

Detaliile într-un articol de presă pe teme ecologice contribuie la expunerea clară a faptelor și opiniilor, ajută la explicarea fenomenelor complexe și a termenilor tehnici, facilitând înțelegerea de către publicul larg a anumitor fenomene. Oferirea de exemple specifice ajută cititorii să vizualizeze și să înțeleagă mai bine problemele de mediu.

Utilizarea corectă a cifrelor și a datelor concrete susțin afirmațiile făcute și adaugă credibilitate materialului. Detaliile privind istoricul și evoluția problemelor de mediu abordate ajută cititorii să înțeleagă mai bine situația actuală. Detaliile despre cum sunt afectați indivizii sau comunitățile pot crea o legătură emoțională cu cititorii, sporind empatia și interesul.

Explicarea detaliată a proceselor naturale, tehnologice sau legislative ajută la educarea cititorilor și la sporirea conștientizării. Detaliile despre soluțiile posibile și măsurile care pot fi luate pentru a combate problemele ecologice oferă cititorilor perspective practice.

Background-ul unui articol de presă oferă detalii suplimentare care ajută publicul să înțeleagă mai bine subiectul abordat. Elemente esențiale ale background-ului se axează pe:

- a) *istoric* - relatează evenimentele relevante care au precedat situația actuală;
- b) *context* - explică contextul mai larg al evenimentului, cum ar fi factori economici, politici sau sociali;
- c) *cadru legal și normativ* - oferă informații despre legile, regulamentele sau politicile relevante care vizează subiectul.
- d) *statistici și date* - include cifre și statistici relevante pentru a oferi o imagine de ansamblu bazată pe date concrete.

În funcție de specia și genul materialului de presă, jurnalistul stabilește modul de abordare a subiectului, formele de detaliere a anumitor informații, tehnicile de documentare, triere și structurare a acestora. Calitatea unui articol de presă este garantată de complexitatea procesului de creație, problemele puse în discuție și actorii implicați, fie direct sau indirect.

Reportaje video

Reportajul este o specie a genului informativ, acesta se bazează pe fapte reale, văzute, auzite și simțite la fața locului. Singura sa legătură cu literatura o reprezintă mijloacele de expresie, care oferă emoție și culoare, dar care nu diminuează gradul de credibilitate a informației în raportarea față de real.

Reportajul ne vorbește despre adevăr, păstrând acuratețea faptelor, dar re-creând realitatea în detaliile ei cele mai semnificative, pentru a găsi „povestea”¹⁷. Reportajele video combină armonios imaginile video, cu sunetul și textul, astfel cel care privește materialul este implicat direct în evenimentul prezentat sau subiectul abordat. În cazul acestui gen jurnalistic forma de expunere a faptelor și detaliilor, fie în ordine cronologică, deductivă sau inductivă, evidențiază caracterul materialului.

Veridicitatea reportajului este creată de relatarea directă, complexă a evenimentului și inserarea elementelor secvențiale expuse logic și coerent, prin intermediul descrierii, narațiunii și dialogului. Observația directă, atât din partea reporterului, cât și a cameramanului joacă un rol primordial în procesul de elaborare a unui reportaj video.

Principalele categorii ale reportajului se descriu după criterii diferite, care pun în discuție relația dintre eveniment și momentul difuzării, amplexarea acordată subiectului, natura emisiunii în care este difuzat, natura subiectului reflectat etc.

17 Ciubotea Radu. Reportajul. Tehnici de redactare. [Accesat 08.07.2024] Disponibil: <https://cartier.md/wp-content/uploads/files/pdf/1448444370.pdf>

În contextul jurnalismului de mediu, cea mai relevantă tipologizare este cea care vizează criteriul actualității evenimentului. În acest sens, Jean-Dominique Boucher identifică șase tipuri de reportaj: *cald*, *rece*, *magazin*, *atemporal*, *de urmărire*, *relocalizat*¹⁸.

Reportajul „cald”, care are drept conținut evenimentele neprevăzute de genul accidentelor, catastrofelor etc. De exemplu: *Accidentul nuclear de la Fukushima*.

Reportajul „rece”, care vorbește despre evenimentele prevăzute ce precedă aceleași tip de evenimente. De exemplu: *un reportaj de la o conferință de presă care precedă o campanie socială de curățare a râurilor*.

Reportajul-magazin, care nu este inspirat din realitatea imediată, dar are o anumită legătură cu aceasta. De exemplu: *povestea de succes a unei comunități privind instalarea panourilor fotovoltaice pe toate instituțiile publice*.

Reportajul atemporal, care este consacrat de obicei unui subiect cât de se poate de cunoscut și față de care se manifestă un permanent interes. De exemplu: *reciclarea deșeurilor*.

Reportajul de urmărire, care ajută la stabilirea unor concluzii asupra unui eveniment produs recent (de la câteva luni, la câțiva ani). De exemplu, *interzicerea importului și utilizarea azbestului crisolit*.

Reportajul relocalizat, care este consacrat unui eveniment de actualitate, în care se regăsesc personaje implicate în alte evenimente de amploare din trecut.

Selecția riguroasă a surselor are o legătură directă cu subiectul abordat, dar se realizează și în funcție de tipul reportajului video pentru care optăm. Într-un reportaj amplu putem avea trei și mai multe surse, important este ca opinia acestora să fie independentă una față de alta, astfel încât să completeze și să argumenteze informațiile și detaliile expuse pe parcurs.

Rolul imaginilor în reportajele video este de a ilustra, emoționa, de a oferi credibilitate și de a menține atenția spectatorilor, prin dinamică și ritm. Montajul constituie etapa la care se identifică structura materialului și se atribuie o anumită identitate prin intermediul efectelor vizuale și sonore.

Puterea imaginilor asigură impactul vizual, care contribuie la sensibilizarea și schimbarea percepțiilor celor care recepționează informația. Evaluarea impactului vizual se realizează și pentru a cuantifica efectele schimbărilor la nivel de comportament al publicului.

Podcasturi

Un podcast este un program digital format din episoade audio sau video, care abordează un anumit subiect. Podcasterii au nevoie doar de echipament de bază, cum ar fi software-ul de înregistrare și un microfon. Acestea nefiind reglementate, oricine este liber să înregistreze și să împărtășească anumite opinii și conținut. Podcasturile pot fi publicate pe YouTube sau încărcate ca și fișiere audio pe platforme de găzduire, cum ar fi: Apple Podcasts, Google Podcasts sau Spotify.

Podcasturile pot avea forme diferite, le găsim sub formă de interviuri, povești sau chiar emisiuni. În plus, podcastul nu are un singur scop. Poate avea un scop informativ, educativ, sau de divertisment și poate fi adresat profesioniștilor sau persoanelor fizice¹⁹.

Podcasturile informative și cele educative sunt cele care furnizează informații și cunoștințe, fiind cele mai recomandate când punem în discuție diverse aspecte ce țin de domeniul ecologic și problemele de mediu. Acestea reprezintă o resursă valoroasă pentru cei care își doresc o documentare rapidă, oriunde și oricând.

18 Reportajul Tv. [Accesat 08.07.2024] Disponibil: <https://www.scribd.com/document/484120477/315421039-reportajul-tv-docx>

19 Podcast: un nou format star în strategia de conținut. [Accesat 10.07.2024] Disponibil: <https://echipahasdeu.wordpress.com/2023/11/10/podcast-un-nou-format-star-in-strategia-de-continut/>

Podcasturile pot fi clasificate în funcție de formatul lor și caracteristicile distincte. Astfel, podcastul poate fi organizat sub formă de: *interviu*, *conversație*, *monolog*, *storytelling*, *masterclass* și *raport*.

Nu există o regulă de aur privind durata, totuși marea majoritate au o durată cuprinsă între 20 și 40 de minute. Există și un format expres al acestora, numit *shortcast*, de aproximativ 5 minute și are menirea de a atrage atenția publicului prin elementele cheie selectate și expuse într-un mod inedit.

Pentru a întreține o discuție, indiferent de durată și format este necesară o documentare aprofundată privind subiectul și invitatul sau invitații, doar astfel vom capta și menține atenția publicului, devenind în timp și competitivi, în mod special când vorbim de produse media de nișă. Implicarea directă a jurnalistului în discuție și completarea discretă a interlocutorului oferă o notă pozitivă, atât produsului în general, cât și mesajului transmis.

La nivel internațional există numeroase podcasturi care tratează problemele de mediu, printre cele mai populare sunt cele lansate de către *BBC World Service*, cu titlul - *The Climate Question*²⁰. Acestea reprezintă produse media integrate care informează, educă și influențează publicul.

Un podcast poate fi și un instrument de marketing. Poate reprezenta o oportunitate de promovare, poate asigura extinderea acoperirii sau orientarea către un public existent. Dacă reușești să construiești o comunitate în jurul unui podcast, acesta poate deveni și o modalitate de consolidare a încrederii, atât la nivel individual, cât și de grup.

Tehnici de storytelling și narațiune

Storytelling-ul – arta narațiunii, are la bază o strategie de comunicare, specifică retoricii, care transmite mesaje prin intermediul unei povești. Storytelling-ul este folosit în diferite domenii, scopul creării acestuia fiind comunicarea ideilor într-un mod inedit și influențarea publicului. În prezent, semnificația storytelling-ului este din ce în ce mai apropiată de comunicarea digitală, ca și tehnică este pusă în aplicare de diverse portaluri informative generaliste sau specializate, pentru a implica direct oamenii într-un univers care combină creativitatea cu competențele tehnice și sensibilitatea narațiunii.

Un rol important în crearea unui storytelling o are *autenticitatea*, aspect care se referă la tonul și caracterul narațiunii. Storytelling-ul respectă și cele 5 întrebări fundamentale în jurnalism (*Ce? Cine? Unde? Când? De ce? și Cum?*). Acestea sunt necesare pentru a obține o bază solidă pe care să se fondeze o poveste liniară și captivantă.

20 The Climate Question. [Accesat 12.07.2024] Disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=o6m7IPorVMg&list=PLz_B0PFGIn-4dlFahw2svjb6-aW_BVOn4x

Storytelling-ul se identifică prin dimensiunile mari și ritmul lent al expunerii, ceea ce îi oferă o formă diversă de complexitate. Fotografii, secvențe video, audio, graficele sau infograficele sunt cele care oferă o notă dinamică acestui tip de material. Contrar tendințelor actuale de difuzare și consum a informațiilor, în timp real, articolele lungi sunt destinate unui public pregătit.

Astfel de materiale, care reflectă problemele de mediu, permit explicarea multidimensională a fenomenelor naturale, cu implicare de natură științifică, tehnică, luând în calcul parametri spațiali și temporali. Detaliile sunt cele care fac diferența și scot textul din anonim prin anumite elemente interactive²¹. În acest context, un exemplu elocvent este materialul cu titlul „*Snow Fall. The Avalanche at Tunnel Creek*”²², publicat în *The New York Times*. Autorul căruia John Branch a obținut premiul *Pulitzer* și *Peabody Award*.

Tehnicile de storytelling și narațiune se bazează pe:

- Intriga centrală, considerată inima poveștii, care susține întreaga structură narativă;
- Personajele cheie, în jurul cărora se învârt narațiunea;
- Mediul și contextul poveștii, care depășesc simplele fundaluri geografice sau temporale;
- Stilul de scriere, care conferă personalitate narațiunii.

Obiectivul principal în procesul de scriere a unui storytelling trebuie să fie crearea unui univers captivant pentru public, astfel încât acesta să trăiască anumite experiențe vizuale, auditive și să se simtă parte a poveștii.

Utilizarea datelor și a vizualizărilor grafice

Instrumentele și tehnologiile pentru vizualizarea datelor sunt indispensabile pentru a analiza cantități enorme de informații și a formula mesaje clare, dar în același timp complexe și accesibile pentru publicul larg.

Grație elementelor vizuale precum diagrame, grafice, infografice și hărți, putem sistematiza eficient date (cu ajutorul programelor specializate, precum: Excel, Tableau, Microsoft Power BI, Google Data Studio, Canva), prin intermediul cărora putem să reflectăm realitatea aplicând tehnici diverse.

Utilizarea datelor și a vizualizărilor grafice în jurnalismul de mediu este o practică din ce în ce mai comună la nivel național și internațional, deoarece oferă publicului o înțelegere exactă a datelor difuzate de către instituțiile de specialitate.

Aplicarea reprezentărilor grafice în domeniul jurnalismului de mediu este practică cu scopul de a:

- simplifica informațiile complexe;
- sprijini narațiunea;
- ilustra anumite tendințe prin comparație;
- atrage atenția publicului;
- garanta un nivel înalt de transparență și credibilitate.

Astfel, jurnaliștii pot transforma seturi de date brute în materiale bine documentate, de impact, dar în același timp accesibile.

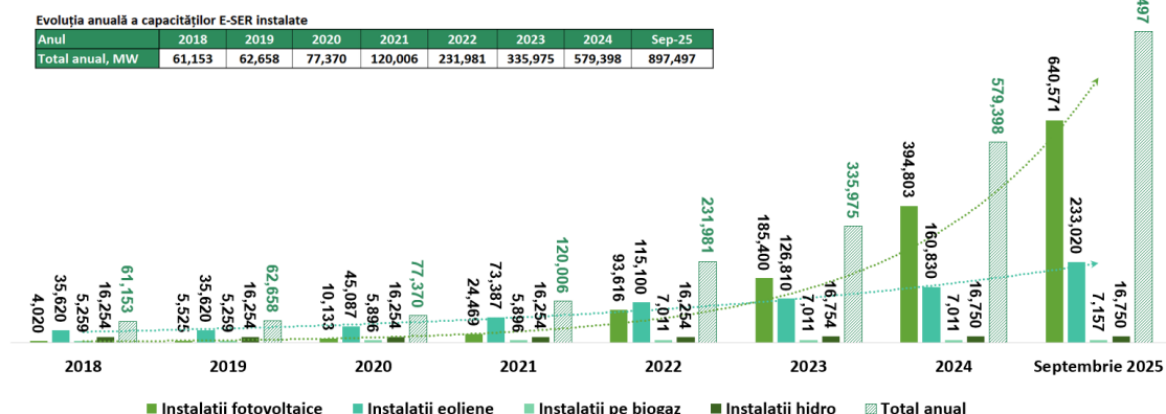
Diagramele de flux sunt utile pentru a evidenția succesiunea etapelor din cadrul unui proces. De exemplu: *Evoluția capacităților SER instalate în Republica Moldova, 2018-2025, MW*;

Sursa: Centrul Național pentru Energie Durabilă.

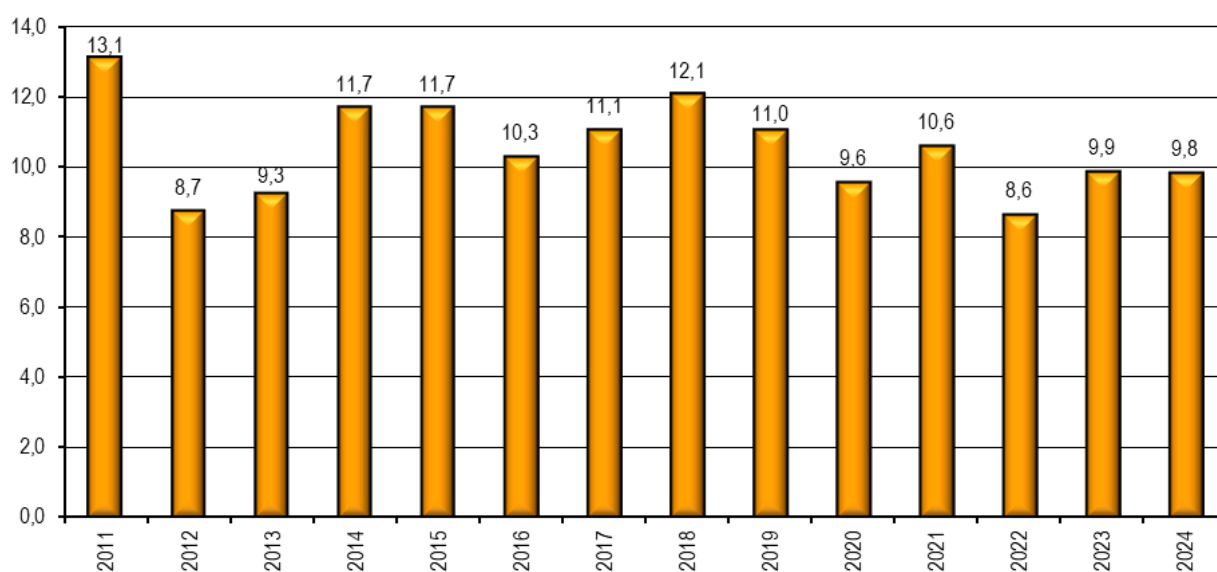
21 Storytelling: jurnalismul care aduce povestea la suprafață. [Accesat 12.07.2024]
Disponibil: <https://mediacritica.md/storytelling-jurnalismul-care-aduce-povestea-la-suprafata/>

22 Branch John. Snow Fall. The Avalanche at Tunnel Creek. [Accesat 12.07.2024]
Disponibil: <https://www.nytimes.com/projects/2012/snow-fall/index.html#/?part=tunnel-creek>

Evoluția capacităților E-SER instalate în perioada 2018 - septembrie 2025, MW

Graficele de tip bară ajută la vizualizarea tendințelor într-un mod ușor de înțeles. De exemplu: *Dinamica proceselor de uscare a pădurilor în Republica Moldova în perioada 2011-2024, mii ha*

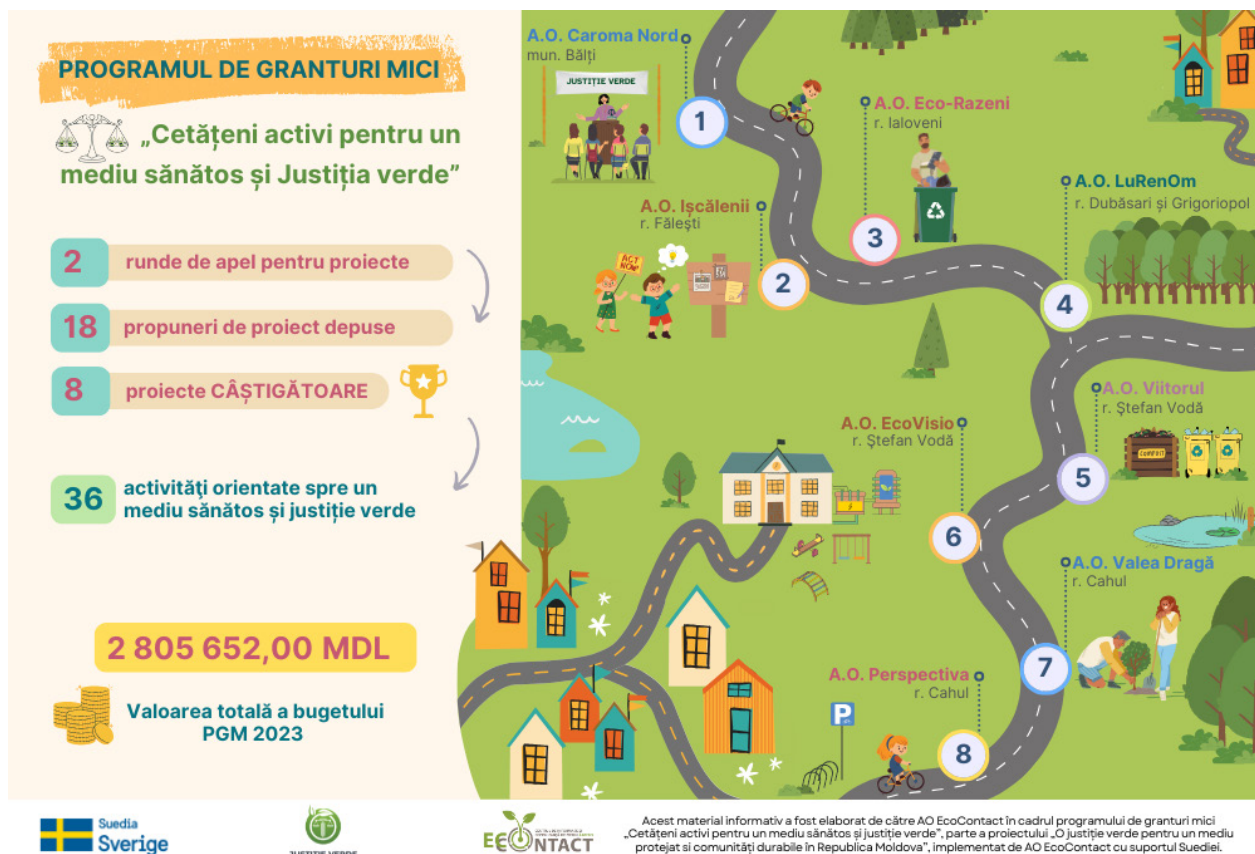

Sursa: ÎS. Institutul de cercetări și amenajări silvice

Graficele comparative evidențiază diferențele și similitudinile între seturi de date, divizate pe anumite perioade de timp sau areal geografic. De exemplu: *Creșterea nivelului de poluare a apelor.*

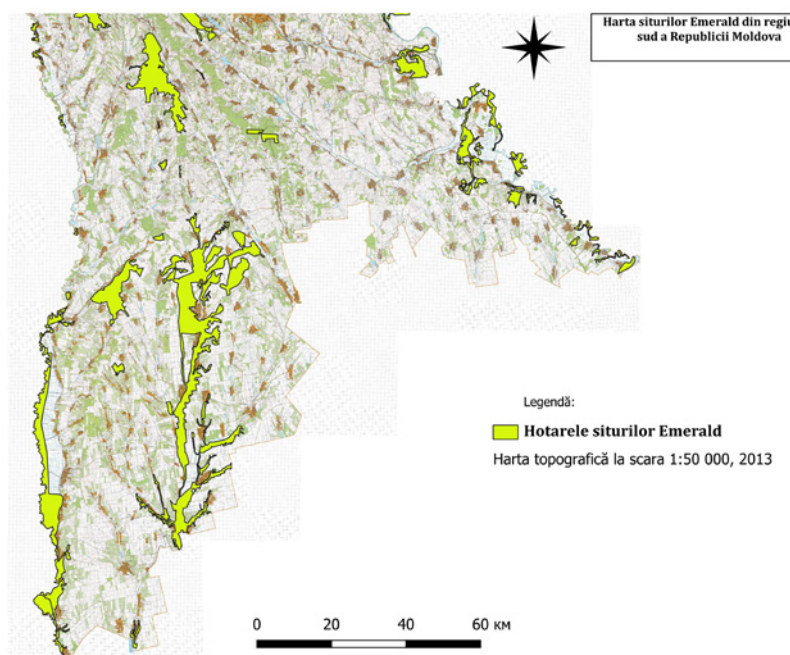
Infograficele prezintă conținutul prin combinarea, într-un mod creativ, de cuvinte, numere, imagini, ilustrații, grafică și clipuri video²³. De exemplu: *Taxele de mediu.*

²³ Ce sunt infograficele și cum pot fi create. [Accesat 12.07.2024] Disponibil: <http://rom.explainwell.org/index.php/table-of-contents-handle-numbers/what-infographics-are-and-which-tools-can-you-use-to-create-them/>

Sursa: EcoContact

Hărțile constituie reprezentarea grafică, care facilitează înțelegerea spațială a lucrurilor, concepțelor, condițiilor, proceselor și evenimentelor din lumea înconjurătoare²⁴. De exemplu: *Harta rețelei siturilor Emerald cu codificare specifică a site-ului*, Sursa: Republica Moldova. Al VI-lea Raport Național cu privire la diversitatea biologică, 2019

²⁴ Rus Ioan. Ce este harta? [Accesat 12.07.2024] Disponibil: <https://geo-spatial.org/vechi/articole/ce-este-harta>

Alegerea corectă a instrumentelor pentru vizualizarea anumitor informații și date poate contribui la stimularea unui impact mai puternic. Vizualizarea corectă a datelor permite publicului înțelegerea mai rapidă a mesajului transmis. Majoritatea instrumentelor de vizualizare a datelor se concentrează pe elementele cheie ale unui articol de presă, astfel fiind argumentate eficient anumite ipoteze lansate sau declarații oficiale.

Realizarea materialelor jurnalistice pe teme de mediu, reprezintă de cele mai multe ori o provocare pentru jurnaliști generaliști și/sau specializați, care implică, fie în mod direct sau indirect, o serie de avantaje, dar și dezavantaje.

Avantaje:

- Articolele pe teme ecologice pot contribui la **creșterea conștientizării** publicului privind problemele de mediu, ținând cont de proximitatea spațială, totodată stimulând cetățenii la acțiuni individuale și colective pentru protejarea mediului.
- Produsele media pe teme ecologice pot oferi informații valoroase despre cauzele și efectele problemelor de mediu, precum și despre soluțiile posibile. Un produs media calitativ (text, audio, video), poate contribui la **educarea publicului** și la promovarea unor comportamente sustenabile.
- Jurnalismul ecologic poate **influența deciziile politice** prin evidențierea problemelor de mediu și a necesității de a adopta politici mai stricte. Materialele de presă bine documentate pot pune presiune pe factorii de decizie pentru a acționa.
- Materialele de presă care prezintă inițiative și proiecte ecologice de succes pot **inspira pentru acțiuni** publicul să se implice în activități similare. Practicile pozitive în acest sens, reprezintă un catalizator pentru schimbare.
- Realizarea materialelor despre tehnologii și soluții ecologice inovatoare poate ajuta la promovarea acestora și la **stimularea investițiilor în domenii sustenabile**. Acest lucru poate accelera adoptarea soluțiilor verzi și dezvoltarea economică sustenabilă.

Dezavantaje:

- Jurnaliștii pot întâmpina presiuni din partea anumitor persoane sau instituții în procesul de realizare a materialelor – **potențiale conflicte de interese**. Aceste entități pot încerca să influențeze conținutul articolelor sau să contracareze publicarea anumitor date.
- **Complexitatea și dificultatea tematicii**: Problemele de mediu sunt adesea complexe și necesită o înțelegere profundă a științei și a politicii de mediu. Jurnaliștii trebuie să fie bine documentați și să fie capabili să comunice aceste informații într-un mod accesibil publicului larg.
- **Lipsa de resurse** - realizarea de materiale jurnalistice de calitate pe teme ecologice poate necesita resurse semnificative, inclusiv timp, bani și acces la experți.
- În ciuda importanței și a actualității problemelor de mediu, **menținerea interesului publicului** poate fi o provocare. Subiectele de mediu pot fi percepute ca fiind mai puțin captivante decât alte știri cu un caracter senzațional.
- Jurnaliștii depind de **surse relevante și credibile**. În **lipsa acestora**, există riscul de a difuza informații eronate sau incomplete, ceea ce poate submina credibilitatea instituției media, a jurnalistului și a subiectului abordat.
- În unele cazuri, editorii și **redacțiile pot prioritiza alte tipuri de știri** care aduc mai multă vizibilitate, mai multe *click-uri* și venituri, lăsând subiectele de mediu în plan secund.

Aceste avantaje și dezavantaje evidențiază complexitatea și provocările cu care se confruntă jurnaliștii atunci când scriu despre probleme de mediu, dar și importanța abordării acestor subiecte cu responsabilitate și integritate.

1.5 Promovarea materialelor jurnalistice de mediu

Promovarea materialelor jurnalistice de mediu este esențială pentru a sensibiliza și educa publicul și a impulsiona acțiuni concrete. Pentru a asigura o vizibilitate maximă și un impact semnificativ, jurnaliștii pot folosi o gamă largă de strategii și tactici, precum:

Publicarea pe site-uri și platforme de știri:

- *Articole și bloguri:* Publicarea materialelor jurnalistice de mediu pe site-uri de știri și bloguri specializate asigură accesul pentru publicul interesat. Articolele ar trebui să fie bine structurate, cu titluri atractive, subtitluri clare și imagini relevante.
- *Publicații în reviste de profil:* Publicarea în mass-media specializată poate oferi credibilitate și acces la un public de specialitate.

Utilizarea rețelelor sociale:

- *Campanii de social media:* Crearea de campanii dedicate pe platforme precum Facebook, Instagram, Twitter, LinkedIn, YouTube, etc ajută la distribuirea rapidă a conținutului. Utilizarea hashtag-urilor relevante, a imaginilor captivante și a citatelor extrase din materialele jurnalistice de mediu poate atrage atenția și încuraja distribuirea.
- *Stories și livestreams:* Pe Instagram și Facebook, stories-urile și livestream-urile pot oferi o perspectivă din culise asupra procesului de creare a materialelor jurnalistice de mediu sau pot prezenta discuții live cu experți.

Crearea produselor multimedia:

- *Videoclipuri:* Crearea de videoclipuri scurte care rezumă materialele jurnalistice de mediu poate ajuta la captarea interesului. Acestea pot fi distribuite pe YouTube, site-uri de știri și rețele sociale.
- *Infografice și vizualizări de date:* Infograficele sunt utile pentru a prezenta date complexe într-un format accesibil. Vizualizările interactive pot atrage utilizatorii și încuraja interacțiunea.

Difuzarea buletinelor informative (Newslettere):

- *Newslettere tematic:* Trimiterea de newslettere către abonați poate ajuta la menținerea unui dialog constant cu publicul interesat de probleme de mediu. Acestea pot include rezumate, interviuri cu experți și actualizări privind impactul materialelor jurnalistice de mediu.

Producerea podcasturilor și interviurilor audio:

- *Podcasturi:* Lansarea unui podcast dedicat problemelor de mediu sau participarea la podcasturi existente poate oferi o platformă pentru discuții mai aprofundate și pentru a atinge un public diferit.
- *Interviuri audio:* Interviurile cu jurnaliști, experți sau persoane afectate de problemele de mediu pot adăuga o dimensiune personală și emotivă.

Implicarea în evenimente și conferințe:

- *Organizarea de evenimente:* Organizarea de evenimente, cum ar fi lansări de carte, conferințe de presă, forumuri, festivaluri sau dezbateri publice, poate atrage atenția publicului.
- *Participarea la conferințe:* Prezentarea rezultatelor materialelor jurnalistice de mediu la conferințe și seminare poate ajuta la diseminarea informațiilor către specialiști și lideri de opinie.

Aderarea la parteneriate și colaborări:

- *Parteneriate media:* Colaborarea cu alte organizații media, ONG-uri, universități sau instituții de cercetare poate extinde raza de acțiune și adăuga credibilitate.
- *Colaborări internaționale:* Pentru subiecte de interes global, colaborările cu jurnaliști și organizații internaționale pot ajuta la distribuirea materialelor jurnalistice de mediu la nivel global.

Optimizarea pentru motoarele de căutare (SEO):

- *SEO*: Optimizarea articolelor și materialelor multimedia pentru motoarele de căutare poate crește vizibilitatea organică. Utilizarea cuvintelor cheie relevante, meta descrierilor și linkurilor interne poate îmbunătăți clasamentul în rezultatele căutării.

Implicarea activă în comunitate:

- *Forumuri și grupuri de discuții*: Participarea activă pe forumuri și în grupuri de discuții online poate ajuta la răspândirea informațiilor și la stimularea dezbaterilor.
- *Feedback și comentarii*: Încurajarea publicului să lase comentarii și să participe la discuții poate crea o comunitate angajată și poate oferi perspective suplimentare.

Utilizând aceste strategii și tactici, jurnaliștii pot maximiza impactul materialelor jurnalistice de mediu, contribuind astfel la o mai bună informare, conștientizare și educare a publicului și la stimularea schimbărilor pozitive în abordarea problemelor de mediu.

RECOMANDĂRI!

Cum să utilizați rețelele de socializare pentru a vă conecta cu publicul

Ascensiunea rețelelor sociale a schimbat radical relația dintre public și informație. Uneori, modul în care rețelele de socializare împart atenția și importanța pe care o acordăm aprecierilor și numărului de urmăritori poate părea inamicul jurnalismului. Dar, fără îndoială, rețelele de socializare oferă oportunități pentru jurnaliști.

Iată câteva modalități de a profita la maximum de aceste platforme:

1. Utilizați rețelele sociale în timpul etapei de cercetare

Instagram Stories/Reels sunt excelente pentru a interacționa cu publicul dvs. De exemplu, atunci când lucrați la conținut, cum ar fi articole mai lungi sau buletine informative, puteți să întrebați urmăritorii ce aspecte ale subiectului ar dori să fie tratate mai aprofundat. De asemenea, puteți folosi aceste spații pentru a afla informații valoroase despre publicul dvs., interesele acestora și nivelul lor de cunoștințe despre problemele de mediu, care vă vor ajuta să vă conectați mai bine cu ei.

2. Distribuți articolele voastre

Conținutul din rețelele de socializare adesea nu concurează direct cu alte formate, ci tinde să le completeze. De exemplu, puteți folosi rețelele sociale pentru a genera trafic către materialele dvs. jurnalistice de mediu prin partajarea link-urilor. În loc să postați doar linkul, creați conținut valoros cu formatul și vocea potrivite pentru diferite platforme, care încurajează publicul să acceseze materialul dvs. pentru a afla mai multe.

3. Consolidați-vă identitatea de jurnalist în domeniul mediului

Folosind canale personale, Instagram Stories/Reels, puteți crea mesaje cu propria voce unică. Permițându-vă să fiți mai personal și mai informal și chiar să vă împărtășiți opiniile, veți stimula implicarea publicului.

4. Arătați latura umană a jurnalismului

Rețelele de socializare permit să ducem publicul în culise și să punem o față umană materialelor jurnalistice, ceea ce poate ajuta la construirea încrederii.

5. Profitați de potențialul audiovizualului

Natura interactivă a rețelelor sociale recompensează materialele jurnalistice care prezintă conținut audiovizual. Prin partajarea videoclipurilor, fotografiilor și infografice, este posibil să transmiteți mesajul către noi audiențe.

2. Informația ecologică și informația despre starea mediului

Ce este informația de mediu?

Potrivit Hotărârii de Guvern nr. 1467/2016 pentru aprobarea Regulamentului privind accesul publicului la informația de mediu, informația de mediu cuprinde orice informație scrisă, vizuală, audio, electronică sau sub orice formă materială despre:

- 1) starea componentelor de mediu, cum sunt aerul și atmosfera, apa, solul, subsolul, suprafața terestră, peisajul și ariile naturale, inclusiv zonele umede, diversitatea biologică și componentele sale, inclusiv organismele modificate genetic, precum și interacțiunea dintre aceste elemente, inclusiv calitatea vieții și condițiile care pot influența bunăstarea și sănătatea omului;
- 2) factorii, cum sunt substanțele, energia, zgomotul, radiațiile sau deșeurile, inclusiv deșeurile radioactive, emisiile, deversările și alte evacuări în mediu, ce afectează sau pot afecta componentele de mediu prevăzute la pct. 1);
- 3) măsurile (inclusiv măsurile administrative), cum sunt politicile, legislația, planurile, programele, convențiile încheiate între autoritățile publice și persoanele fizice și/sau juridice privind obiectivele de mediu, activitățile care afectează sau pot afecta componentele și factorii prevăzuți la pct. 1) și 2), precum și măsurile sau activitățile destinate să protejeze componentele prevăzute la pct. 1);
- 4) rapoartele referitoare la implementarea legislației privind protecția mediului;
- 5) analizele cost-beneficiu sau alte analize și prognoze economice folosite în cadrul măsurilor și activităților prevăzute la pct. 3);
- 6) contaminarea lanțului trofic (după caz), condițiile de viață umană, monumentele, ansamblurile și siturile cultural-istorice și arheologice, orice alt fel de construcții, în măsura în care acestea sunt sau pot fi afectate de starea elementelor de mediu prevăzute la lit. a) sau, prin intermediul acestor elemente, de factorii, măsurile și activitățile prevăzute la lit. 1) și 2).

Exemple de informație de mediu sunt reflectate în Tabelul nr. 1.

2.1 Care sunt furnizorii care dețin informația de mediu?

Tabelul 1. Componentele informației de mediu

Componente	Exemplu
Starea componentelor / elementelor de mediu, în interacțiunea loc	• starea aerului și atmosferei (temperatura, umiditatea, concentrația substanțelor poluante); • starea apei în râuri, lacuri, canale; • starea apelor subterane; • starea solului; • starea pământului, landșaftului și a obiectelor naturii; • starea biodiversității și a componentelor ei, inclusiv a organismelor genetic modificate;
Factorii care influențează sau pot influența asupra elementelor mediului	• evacuările/emisii de substanțe; • evacuările de energie; • zgomotul; • radiația;
Tipurile de activități sau măsurile care influențează sau pot influența asupra componentelor mediului	• genuri concrete de activități; • măsuri administrative; • cadrul strategic și legislativ (planuri, programe, proiecte de acte legislative); • analiza și practicile, aplicate în procesul adoptării deciziilor ecologice;
Prejudiciul posibil, cauzat în urma schimbării stării elementelor mediului	• starea sănătății și securității oamenilor; • condițiile de trai; • starea obiectivelor și construcțiilor culturale.

Informația de mediu se păstrează la diferite instituții publice și autorități ale administrației publice centrale și locale. Conform Convenției de la Arhus, autoritățile de stat nu numai că sunt obligate să „păstreze” informația, dar și să dețină informația care „ține de competența lor”. În legislația Republicii Moldova aceste autorități sunt numite „furnizori de informație”.

Conform Legii nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, furnizorii de informații sunt:

- a) autoritățile publice;
- b) instituțiile publice;
- c) întreprinderile de stat și întreprinderile municipale;
- d) persoanele juridice de drept privat controlate de furnizorii de informații prevăzuți la lit. a)–c), în conformitate cu art. 203 alin. (3)–(7) din Codul civil nr. 1107/2002;
- e) persoanele juridice de drept privat care prestează servicii publice, servicii publice de gospodărie comunală sau servicii de decontare;
- f) întreprinderile energetice care desfășoară activități în domeniul gazelor naturale, al energiei electrice sau al energiei termice;
- g) asociațiile profesionale și organele de autoadministrare, constituite prin lege, ale profesilor din sectorul justiției;
- h) partidele politice.

Tabel 2. Informația de mediu pe care o dețin diferite autorități publice de mediu din Republica Moldova

Autoritățile publice	Informația de mediu deținută (lista nu este exhaustivă)
Ministerul Mediului www.meniu.gov.md	Analizele ex ante, proiectele de documente de politici și planificare, proiectele de acte normative în domeniile protecției mediului și schimbărilor climatice, date privind evaluarea impactului la nivel transfrontalier, date despre evaluarea strategică de mediu, etc.
Inspectoratul pentru protecția mediului www.ipm.gov.md	Raportul anual al Inspectoratului cu privire la controlul de mediu de stat; Date privind rezultatele controlului de stat privind respectarea normelor în domeniul protecției aerului atmosferic; protecției resurselor acvatice; protecției florei, faunei și ariilor naturale protejate; protecției solului și subsolului; gestionării deșeurilor și a substanțelor chimice; utilizării raționale a resurselor naturale; activităților planificate.
Serviciul Hidrometeorologic de stat www.meteo.md	Datele cu privire la condițiile meteorologice, hidrologice, agrometeorologice și climatice colectate și prelucrate pe teritoriul Republicii Moldova și în afara acesteia de către subiecții Rețelei de observații meteorologice și hidrologice.
Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei” https://apelemoldovei.gov.md/	Terenurile fondului apelor, construcțiile hidrotehnice, lacurile de acumulare/iazurile proprietate publică a statului, cu excepția celor din domeniul hidroameliorației; rețeaua hidrografică; corpurile de apă; zonele și fâșiile de protecție; zonele protejate; captările și deversările de apă; bilanțul apei; managementul bazinal, etc.
Agenția Moldsilva www.moldsilva.gov.md	Terenurile fondului forestier, produsele pădurii, rata de împădurire, terenurile fondului cinegetic gestionat, materialul forestier săditor, activitatea întreprinderilor din subordine;
Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale www.agrm.gov.md	Date privind evidența balanțelor de stat ale rezervelor de substanțe minerale utile, a Cadastrului de stat al zăcămintelor și manifestărilor de substanțe minerale utile, a Cadastrului de stat al sectoarelor de subsol, în scopurile ce nu țin de extragerea substanțelor minerale utile, etc.
Agenția de Mediu www.am.gov.md	Date privind actele permise de mediu, date privind monitoringul calității elementelor de mediu (apă, aer, sol, etc), raportul național privind starea mediului în Republica Moldova, etc.
Autoritățile publice locale	Programe locale de acțiuni pentru protecția mediului; planuri de dezvoltare teritorială; datele despre resursele acvatice din localitate și gestionarea lor; date privind gestionarea deșeurilor solide și lichide; datele despre ariile naturale protejate de stat, etc.

2.2 Ce tipuri de informații urmează a fi difuzate în mod activ?

Conform Legii nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, asigurarea accesului la informațiile de interes public se bazează pe următoarele principii:

a) *principiul oferirii informațiilor de interes public* – toate informațiile deținute de furnizorii de informații se prezumă a fi publice;

b) *principiul obligației de a publica informațiile de interes public* – furnizorii de informații trebuie să publice și să disemineze într-o manieră proactivă toate informațiile de interes public;

c) *principiul promovării guvernării deschise* – autoritățile publice trebuie să promoveze în rândul agenților publici o cultură a transparenței și a deschiderii și să promoveze în rândul populației dreptul la informație;

d) *principiul facilitării accesului la informațiile de interes public* – furnizorii de informații trebuie să ofere asistență solicitanților, în special celor cu necesități speciale, la depunerea cererilor, la primirea și înțelegerea răspunsului. Solicitățile de informații trebuie să fie examinate și soluționate într-o manieră rapidă și echitabilă;

e) *principiul transparenței ședințelor* – ședințele autorităților publice trebuie să fie deschise pentru public și să permită documentarea informației privind procesul de luare a deciziilor.

Actualmente, în calitate de **surse informaționale** disponibile sunt: portalurile și sisteme informaționale automatizate ale Ministerului Mediului și Agenției de Mediu (www.mediu.gov.md; www.am.gov.md; www.mediu.gov.md; www.siamd.gov.md; www.retp.gov.md); portalurile informaționale ale diferitor organe, (www.ipm.gov.md; www.meteo.md; www.agrm.gov.md; www.anranr.gov.md; www.apelemoldovei.gov.md; www.ieg.asm.md; www.moldsilva.gov.md; www.icas.com.md; www.clima.md; www.uipm.gov.md), portalul serviciilor publice (www.servicii.gov.md) și portalul datelor deschise (www.date.gov.md), vitrinele de date ale registrelor departamentale, formate în cadrul instituțiilor de stat.

Unde pot găsi și ce conține raportul național despre starea mediului?

În Republica Moldova informația despre starea mediului este publicată în rapoarte periodice despre starea mediului, disponibile în formă electronică pe pagina web a Agenției de Mediu www.am.gov.md

Rapoarte privind starea mediului se elaborează cu periodicitate, unele fiind elaborate anual, celelalte odată la 4 ani, scopul întocmirii lor fiind de a informa publicului despre starea generală a mediului. Rapoartele cuprind informații privind:

- calitatea aerului atmosferic;
- starea și calitatea resurselor de apă;
- calitatea solului și ocuparea terenurilor;
- gestionarea deșeurilor și eficiența resurselor;
- biodiversitatea și starea ecosistemelor naturale;
- atenuarea și adaptarea la schimbările climatice;
- impactul activităților economice asupra mediului (agricultura, energetică și transport);
- cheltuieli pentru protecția mediului.

În afară de rapoartele naționale, există și rapoarte internaționale despre starea mediului. De exemplu, Agenția Europeană de Mediu publică anual raportul privind starea mediului în țările membri UE, precum și rapoarte de sinteză pe domenii specifice, care pot fi accesate pe <https://www.eea.europa.eu/ro/publications>

Cum pot solicita informații de mediu?

Conform Convenției de la Aarhus, orice persoană, indiferent de cetățenie, domiciliu, vârstă, gen sau alte caracteristici, are dreptul de a solicita acces la informații de mediu. Acest drept este garantat fără a fi necesară justificarea unui interes specific și se aplică în relația cu autoritățile publice care dețin astfel de informații.

2.3 Cum se depune o cerere pentru informații de mediu?

Cine poate solicita? Orice persoană fizică sau juridică, fără restricții.

Către cine se adresează cererea? Cererea se depune la autoritatea publică relevantă (ex. ministere, agenții de mediu, autorități locale).

Ce formă poate avea cererea? Solicitantul poate cere informația în formatul preferat (ex. document scris, format electronic), cu excepția cazurilor în care:

- Autoritatea are motive justificate pentru a furniza informația într-un alt format (motivul trebuie explicat clar).
- Informația este deja disponibilă public într-un alt format.

Ce trebuie să conțină cererea? Cererea trebuie să fie clară și specifică, dar nu este necesar să explice motivul solicitării.

2.4 Când poate fi refuzată o cerere?

Autoritățile pot refuza furnizarea informațiilor de mediu în anumite situații, dar aceste refuzuri sunt strict reglementate și trebuie să respecte interesul public. Motivele de refuz includ:

Lipsa informației solicitate: Autoritatea nu deține informația cerută.

Cerere neclară sau prea generală: Cererea nu este suficient de specifică pentru a permite identificarea informației.

Materiale în curs de finalizare: Cererea vizează documente neterminate sau corespondență internă, dacă legislația națională permite această excepție.

Impact negativ asupra intereselor protejate:

- a. Confidențialitatea activității autorităților publice, dacă este prevăzută de lege.
- b. Relațiile internaționale, apărarea națională sau securitatea publică.
- c. Desfășurarea justiției, inclusiv procese judiciare echitabile sau anchete penale/disciplinare.
- d. Confidențialitatea informațiilor comerciale sau industriale protejate legal, cu excepția datelor despre emisii care afectează mediul (acestea trebuie dezvăluite).
- e. Drepturile de proprietate intelectuală.

- f. Confidențialitatea datelor personale, dacă persoana vizată nu și-a dat acordul pentru divulgare.
- g. Interesele terților care au furnizat informația fără obligație legală și nu consimt la divulgare.
- h. Protecția mediului, cum ar fi informații despre habitate sensibile (ex. zone de reproducere a speciilor rare).

2.5 Cum se interpretează refuzurile?

Motivele de refuz sunt interpretate restrictiv, prioritizând interesul public pentru accesul la informații.

Informațiile legate de emisii sau alte aspecte care afectează mediul trebuie dezvăluite, chiar dacă există motive de confidențialitate.

Autoritatea trebuie să justifice clar refuzul, indicând temeiul legal și raționamentul.

3. Guvernanța de mediu

Guvernanța mediului se referă la modul în care societățile abordează problemele de mediu. Aceasta se referă la interacțiunile dintre instituțiile formale și informale și actorii din cadrul societății.

Guvernanța de mediu cuprinde norme, practici, politici și instituții care modelează modul în care oamenii interacționează cu mediul. Este un proces care leagă și armonizează politicile, instituțiile, procedurile, instrumentele și informațiile pentru a permite participanților (sectorul public și privat, ONG-uri, comunități locale) să gestioneze conflictele, să caute puncte de consens, să ia decizii fundamentale și să fie responsabili pentru acțiunile lor.

3.1 Principii de mediu

Politica de mediu a Republicii Moldova, la fel ca și cea a Uniunii Europene (UE) se bazează pe patru principii ²⁵:

Precauția: dacă o acțiune sau o politică poate dăuna mediului sau sănătății publice și dacă persistă o incertitudine științifică cu privire la efectele sale, această acțiune nu ar trebui întreprinsă până când nu se aduc mai multe dovezi;

Prevenirea: un instrument menit să prevină daunele aduse mediului, și nu să reacționeze la ele. Acest principiu impune luarea de măsuri preventive pentru a anticipa și a evita daunele aduse mediului.

Corectarea poluării la sursă: dacă s-au adus deja daune mediului, poluatorii sunt obligați să adopte măsurile adecvate pentru corectarea acestora la punctul de origine.

„Poluatorul plătește”: Dacă s-au adus daune, operatorii sunt obligați să adopte măsurile adecvate pentru remedierea acestora și să suporte cheltuielile aferente. Acest principiu este pus în aplicare prin intermediul Directivei privind răspunderea pentru mediul înconjurător, care vizează să prevină sau să corecteze daunele aduse mediului, și anume speciilor sau habitatelor naturale protejate, apei și solului.

3.2 Documente de politici publice

Documentul de politici publice este un instrument strategic care descrie viziunea și deciziile coordonate ale statului pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare și pentru abordarea problemelor identificate în domeniile de activitate, subliniind impactul așteptat al acestor politici asupra societății și a statului, în scopul de a oferi soluții eficiente pentru îmbunătățirea condițiilor generale de viață, promovarea progresului social și economic durabil și sustenabil și pentru asigurarea egalității între femei și bărbați.

²⁵ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/ro/sheet/71/politica-de-mediu-principii-generale-si-cadrul-de-baza>

Sunt două tipuri de documente de politici publice: strategia și programul.

- **Strategia** este un document de politici publice care prezintă viziunea și descrie politicile publice ale autorității publice pe termen lung (6-10 ani), de ex. *Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030* (HG nr. 409/2024);
- **Programul** este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), elaborat pentru implementarea strategiilor, care detaliază și concretizează acțiunile, termenii și costurile aferente, de ex. *Programului național pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027* (HG nr. 972/2023)

Tabelul 3. Lista documentelor de politici publice în domeniul mediului și climei

Denumire	Link
Strategia de Mediu pentru anii 2024-2030	https://gov.md/sites/default/files/document/attachments/nu-85-mm-2024_0.pdf
Programul de dezvoltare cu emisii reduse al Republicii Moldova până în anul 2030	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139980&lang=ro
Programul național de adaptare la schimbările climatice până în anul 2030	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140163&lang=ro
Programul național de extindere și reabilitare a pădurilor pentru perioada 2023-2032 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia pe perioada 2023-2027	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135917&lang=ro
Programul de gestionare a districtului bazinului hidrografic Dunărea – Prut și Marea Neagră, ciclul II (2023-2028)	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=132734&lang=ro
Programul de suprimare eşalonată a hidroclorofluorocarburilor halogenate pentru anii 2016-2040 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia în anii 2016-2020	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=123975&lang=ro
Programul de management durabil al substanțelor chimice pentru anii 2023-2030 cu Planul de implementare a Convenției de la Stockholm privind poluanții organici persistenți, pentru anii 2023-2030.	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140301&lang=ro
Programului național pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=141680&lang=ro
Programul de promovare a economiei verzi și circulare pentru perioada 2024-2028	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144384&lang=ro
Programul Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025	https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=102596&lang=ro

3.3 Cadrul instituțional de protecție a mediului

Activitatea entităților publice din sectorul de mediu este reglementată printr-un cadru normativ amplu care cuprinde numeroase coduri și legi de bază care reglementează atât activitățile de protecție a mediului în general, cât și anumiți factori de mediu în particular, precum aerul, apa, pădurile și biodiversitatea, subsolul, deșeurile și substanțele chimice, activități nucleare și radiologice, sau anumite proceduri în domeniul mediului, precum evaluarea strategică de mediu și evaluarea impactului asupra mediului. În continuare găsiți o descriere amplă a instituțiilor din domeniul mediului.

Ministerul Mediului

Informații generale

Ministerul Mediului este organul central de specialitate al administrației publice, creat în urma dezmembrării Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului în procesul de restructurare a administrației publice centrale de specialitate din august 2021. Astfel, Ministerul Mediului a preluat domeniile protecția mediului, schimbări climaterice și resurse naturale. Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Mediului a fost aprobat, la fel, în august 2021. Conform acestuia, Ministerul are doar funcții de elaborare a politicilor publice, a actelor normative și a documentelor de politici publice, funcții de avizare a proiectelor de acte normative prezentate de alte autorități, funcții de coordonare a activității instituțiilor din subordine și de coordonare a procesului de colaborarea internațională în domeniul mediului, ceea ce corespunde principiilor de bună guvernare și Legii nr. 98 din 04.05.2012 privind administrația publică centrală de specialitate.

Misiune

Ministerul Mediului are misiunea de a analiza situația și problemele din domeniile de activitate gestionate, de a elabora politici publice eficiente în domeniile (i) *protecția mediului*; (ii) *schimbări climaterice*; (iii) *gestionarea durabilă a resurselor naturale*, de a monitoriza calitatea politicilor și actelor normative și de a propune intervenții justificate ale statului care urmează să ofere soluții eficiente în domeniile de competență, asigurând cel mai bun raport dintre rezultatele scontate și costurile preconizate.

Domenii de competență

- Protecția mediului;
- Schimbări climaterice;
- Resursele naturale.

Date de contact

MD-2004 mun. Chișinău,

Bd. Ștefan Cel Mare Și Sfânt 162

Tel.: (022) 204-587;

E-mail: cancelaria@mediu.gov.md

www.mediu.gov.md

Agenția de mediu

Informații generale

Agenția de Mediu este autoritatea administrativă subordonată Ministerului Mediului, responsabilă de implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului, creată în baza Hotărârii Guvernului nr. 549/2018 cu privire la constituirea, organizarea și funcționarea Agenției de Mediu.

Misiune

Agenția de Mediu are misiunea de a acționa întru asigurarea populației Republicii Moldova cu un mediu mai sănătos, mai bun și mai durabil - cea mai veche dimensiune a securității vieții, în armonie cu dezvoltarea economică și progresul social, pentru generațiile prezente și viitoare. Agenția de Mediu își realizează misiunea prin exercitarea următoarelor atribuții: prevenirea poluării mediului; protecția aerului atmosferic și schimbările climatice; protecția și reglementarea utilizării resurselor de apă; protecția și reglementarea utilizării regnului animal și regnului vegetal, a resurselor biologice acvatice; conservarea biodiversității și managementul ariilor naturale protejate de stat; managementul deșeurilor; biosecuritatea.

Domenii de competență

- Asigurarea implementării documentelor de politici publice și a legislației în domeniul protecției mediului la nivel național și local;
- Acordarea suportului tehnic pentru fundamentarea proiectelor de documente de politici publice, de acte legislative și normative în domeniul protecției mediului;
- Reglementarea și autorizarea activităților cu impact asupra mediului, eliberând persoanelor fizice și juridice acte permissive pentru practicarea activităților de întreprinzător cu impact asupra mediului (autorizații, acorduri de mediu, permise, certificate, notificări, avize și coordonări), prevăzute în Nomenclatorul actelor permissive, aprobat prin Legea nr. 160/2011 privind reglementarea prin autorizare a activității de întreprinzător;
- Realizarea monitoringului calității factorilor de mediu (monitoringul calității apei, aerului, solului, monitoringul forestier și al ariilor naturale protejate de stat, monitoringul stării și folosinței resurselor de apă și de sol, monitoringul regnului vegetal și regnului animal, monitoringul pescuitului, monitoringul stării subsolului, monitoringul poluării aerului, monitoringul geologic, monitoringul poluării mediului) în scopul asigurării persoanelor fizice și juridice cu informații privind calitatea mediului, al dezvoltării sistemului indicatorilor statistici în domeniul protecției mediului, precum și în scopul elaborării și publicării Raportului național privind starea mediului în Republica Moldova;
- Crearea și administrarea cadastrelor și registrelor speciale, administrarea sistemului informațional și de date pentru domeniile sale de activitate și asigurarea accesului publicului la informația despre mediu.

Date de contact

mun. Chisinau, MD-2005

str. Albișoara, 38

Tel: 022 820770

Email: am@am.gov.md

www.am.gov.md

Inspectoratul pentru protecția mediului

Informații generale

Inspectoratul pentru Protecția Mediului este autoritate administrativă în subordinea Ministerului Mediului, care este împuternicit să efectueze supravegherea și controlul de stat în domeniul protecției mediului și utilizării resurselor naturale ceea ce corespunde principiilor de bună guvernare, creat în baza Hotărârii Guvernului nr. 548/2018 cu privire la organizarea și funcționarea Inspectoratului pentru Protecția Mediului.

Misiune

Misiunea Inspectoratului este implementarea politicii statului în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale, exercitarea controlului și supravegherii de stat, prevenirea și contracararea încălcărilor în domeniile de competență prevăzute în punctul 8 Regulament, pentru a asigura un nivel înalt de supraveghere și protecție mediului, a intereselor publice, siguranța ecologică a statului și altor valori ocrotite legislație.

Domenii de competență

- exercitarea controlului și supravegherii de stat asupra respectării actelor normative în domeniul protecției mediului și utilizării raționale a resurselor naturale la întreprinderi, instituții, organizații, cu orice tip de proprietate și formă juridică de organizare, de către autoritățile administrației publice centrale și locale, precum și persoanele fizice și juridice;
- prevenirea, contracararea cazurilor de încălcare a legislației privind protecția mediului și utilizarea rațională a resurselor naturale;
- coordonarea activităților cu impact asupra mediului înconjurător, susceptibile cu prejudicierea și schimbarea componentelor mediului sau resurselor naturale;
- constatarea și examinarea cazurilor de încălcare a legislației privind protecția mediului și utilizarea rațională a resurselor naturale, inclusiv contravenționale, aplicarea sancțiunilor conform legislației, calcularea și recuperarea prejudiciilor aduse componentelor mediului înconjurător după principiul „poluatorul plătește”;
- exercită alte funcții în domeniul său de activitate, stabilite prin actele normative.

Date de contact

mun. Chișinău, șos. Hâncești, 53

Tel:(022) 22 69 41

E-mail: mediu@ipm.gov.md

www.ipm.gov.md

Agenția „Moldsilva”

Informații generale

Agenția „Moldsilva” este autoritatea administrativă în subordinea organului central de mediu al administrației publice, abilitată să asigure implementarea politicii de stat în domeniile silviculturii și cinegeticii, creată în baza Hotărârea nr. 150/2010 pentru aprobarea [Regulamentului privind organizarea și funcționarea Agenției „Moldsilva”, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acesteia.](#)

Misiune

Misiunea Agenției „Moldsilva” constă în realizarea politicii promovate de organul central de mediu al administrației publice în domeniile silviculturii și cinegeticii, în scopul dezvoltării durabile a sectorului forestier și cinegetic din fondul forestier, asigurând protecția și paza pădurilor și faunei, menținerea și conservarea biodiversității Republicii Moldova.

Domenii de competență

- formularea propunerilor la documentele de politici în domeniile silviculturii și cinegeticii, precum și cadrul legislativ și normativ necesar pentru realizarea obiectivelor în domeniile sale de activitate;
- participă la procesul de elaborare, analiză, monitorizare și evaluare a documentelor de politici sectoriale, precum și contribuie la estimarea impactului social, economico-financiar și de altă natură al documentelor de politici;
- organizează și coordonează implementarea politicilor în domeniile de competență, asigurând aplicarea uniformă a legislației naționale în domeniile vizate;
- elaborează și implementează programe de dezvoltare a factorilor de producție, precum și de diversificare a strategiilor de marketing în vederea extinderii piețelor de desfacere a produselor și serviciilor forestiere și cinegetice.
- constituirea Sistemului informațional forestier ca parte componentă a Sistemului informațional național.

Date de contact

MD-2001 Chișinău, b-d. Ștefan cel Mare 124

Tel:(022) 27-23-06;

E-mail: msilva@moldsilva.gov.md

www.moldsilva.gov.md

Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”

Informații generale

Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”, este o instituție publică la autogestiune, pentru care Ministerul Mediului, în numele statului, exercită funcția de fondator, creată în baza Hotărârii Guvernului nr. 849/2024 cu privire la organizarea și funcționarea Instituției Publice Administrația Națională „Apele Moldovei”.

Misiune

Administrația Națională „Apele Moldovei”, are misiunea de a întreprinde măsuri de implementare a legislației pentru gestionarea și protecția resurselor de apă și a construcțiilor hidrotehnice proprietate publică a statului.

Domenii de competență

- participarea la elaborarea și la implementarea de programe, de planuri și de măsuri în gestionarea apelor;
- gestionarea terenurilor fondului apelor, construcțiilor hidrotehnice, lacurilor de acumulare/iazurilor proprietate publică a statului, cu excepția celor din domeniul hidroameliorației;
- gestionarea și întreținerea corpurilor de apă de suprafață și subterane, terenurilor fondului apelor, precum și construcțiilor hidrotehnice proprietate a statului, conform art. 50 alin. (2) din Legea apelor nr. 272/2011;
- coordonarea și monitorizarea creării și funcționării comitetelor districtelor bazinelor hidrografice și a comitetelor sub-bazinelor.

Date de contact

MD 2028, mun.Chișinău,

str. Gheorghe Tudor, 5, etj. 5,

Tel:(022) 280-700;

E-mail: agentia_am@apele.gov.md

www.apelemoldovei.gov.md

Serviciul Hidrometeorologic de Stat

Informații generale

Serviciul Hidrometeorologic de Stat subordonat Ministerul Mediului, având calitatea de autoritate administrativă, cu funcții de promovare și implementare a politicii statului în domeniile meteorologic, hidrologic și în cele conexe.

Misiune

Serviciul Hidrometeorologic de Stat își desfășoară activitate în mod unitar pe întreg teritoriul țării în baza prevederilor Constituției, Legii nr. 1536/1998 cu privire la activitatea hidrometeorologică, a recomandărilor Organizației Meteorologice Mondiale (O.M.M.) și a convențiilor internaționale în domeniul hidrometeorologiei la care Republica Moldova este parte.

Domenii de competență

- monitorizarea stării și evoluției condițiilor hidrometeorologice în vederea protecției populației contra fenomenelor hidrometeorologice periculoase, a prevenirii sau diminuării pagubelor ce pot fi cauzate de acestea;
- satisfacerea necesităților populației, economiei și apărării naționale, precum și autorităților publice privind informația hidrometeorologică;
- constituirea și gestionarea Fondului Național de Date Hidrometeorologice, necesar pentru fundamentarea hidrometeorologică a proiectării, executării și exploatării diverselor obiective social-economice și pentru elaborarea strategiilor de dezvoltare pe termen lung a economiei naționale;
- efectuarea observațiilor asupra condițiilor hidrometeorologice și a măsurărilor permanente a nivelului radiației în cadrul rețelei de monitoring hidrometeorologic și analiza datelor obținute;
- analiza și sinteza sistematică ale condițiilor hidrometeorologice și agrometeorologice create pe teritoriul țării, asigurarea elaborării și editării documentelor informative;
- efectuarea de cercetări științifice în domeniul hidrometeorologic;
- asigurarea, în comun cu alte autorități publice, a evidenței resurselor acvatice potrivit indicilor cantitativi și participarea la administrarea unui sistem informatic unic;
- elaborarea actelor normative, a metodicilor ce reglementează activitatea hidrometeorologică în conformitate cu normele internaționale;
- asigurarea respectării regulamentelor de metrologie și standardizare, exercitarea supravegherii metrologice interne asupra mijloacelor de măsurare;
- eliberarea pentru agenții economici a autorizațiilor privind deschiderea stațiilor și posturilor hidrometeorologice departamentale și exercitarea controlului asupra activității lor;
- acordarea informației specializate, la cererea beneficiarilor, pe bază de contract.

Date de contact

MD-2072, mun. Chișinău, str. Grenoble 134

Tel.: (022) 77-35-00

hidrometeo@meteo.gov.md

www.meteo.gov.md

Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale

Informații generale

Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale este autoritatea administrativă centrală din subordinea Ministerului Mediului, creată în baza Hotărârii Guvernului Nr.485/2009 cu privire la aprobarea Regulamentului Agenției pentru Geologie și Resurse Minerale.

Misiune

Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale este specializată în cercetarea, evidența, reglementarea și controlul folosirii resurselor minerale, având drept scop implementarea politicii statului în domeniul cercetării geologice, folosirii raționale și protecției subsolului, conform prevederilor Codului subsolului nr. 3/2009.

Domenii de competență

- realizarea politicii statului în domeniul cercetării geologice, folosirii raționale și protecției subsolului;
- elaborarea propunerilor privind folosirea investițiilor de stat și altor investiții pentru extinderea bazei de materie primă minerală și asigurarea economiei naționale cu informația geologică necesară;
- crearea și ținerea sistemului unic de evidență a folosirii subsolului;
- efectuarea expertizei de stat a informației geologice și organizarea expertizei de stat a rezervelor de substanțe minerale utile;
- ținerea evidenței balanțelor de stat ale rezervelor de substanțe minerale utile, a Cadastrului de stat al zăcămintelor și manifestărilor de substanțe minerale utile, a Cadastrului de stat al sectoarelor de subsol, în scopurile ce nu țin de extragerea substanțelor minerale utile;
- elaborarea de propuneri privind extinderea bazei de materie primă minerală a economiei naționale;
- elaborarea propunerilor privind perfecționarea actelor normative în domeniul folosirii subsolului.

Date de contact

mun. Chișinău, str. Alecu Russo, 1, et.8.

Tel.: (373 22) 750 656

Email: agrm@agrm.gov.md

www.agrm.gov.md

I.P. Oficiul Național de Implementare a Proiectelor în domeniul Mediului (ONIPM)

Informații generale

ONIPM este o instituție publică, fondată de Ministerul Mediului, care își concentrează eforturile pe protecția și îmbunătățirea mediului înconjurător. Misiunea noastră este să promovăm protecția mediului printr-un management eficient al proiectelor de asistență financiară și tehnică, atât externe, cât și interne, în domenii esențiale, cum ar fi protecția mediului, schimbările climatice și gestionarea durabilă a resurselor naturale, în beneficiul sănătății publice.

Misiune

ONIPM are misiunea de a acorda suport Ministerului Mediului și structurilor organizaționale din sfera lui de competență, în scopul implementării eficiente a proiectelor de asistență financiară și tehnică, externă și internă în domeniul protecției mediului și folosirii resurselor naturale (în continuare – asistență), în conformitate cu prevederile actelor normative, privind implementarea cerințelor convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte și alinierea la standardele internaționale în domeniul protecției mediului.

Funcțiile de baza

- structură organizațională din sfera de competență a Ministerului Mediului, în calitate de instituție responsabilă de administrarea Fondului Național pentru Mediu
- implementarea eficientă a proiectelor din domeniile de competență în conformitate cu obiectivele stabilite;
- supravegherea și verificarea calității serviciilor prestate, lucrărilor și bunurilor furnizate în termenele stabilite;
- administrarea mijloacelor financiare alocate proiectelor din domeniile de competență, în conformitate cu acordurile de asistență și bugetul aprobat;
- acordarea suportului fondatorului în elaborarea propunerilor de proiecte în domeniile de competență;
- elaborarea și prezentarea rapoartelor de progres în implementarea proiectelor și utilizarea mijloacelor financiare destinate pentru proiecte.
- acordarea informației specializate, la cererea beneficiarilor, pe bază de contract.

Date de contact

mun. Chișinău, str.Gheorghe Tudor 5

Tel: 068 222 249

Email: cancelaria@onipm.gov.md

Web: www.onipm.gov.md

3.4 Aspecte generale ale drepturilor omului la un mediu sănătos

Ce cuprinde dreptul omului la un mediu sănătos?

Dreptul la un mediu sănătos – este un drept fundamental și prevede expres că fiecare om are dreptul la un mediu înconjurător neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive. Statul garantează fiecărui om dreptul la accesul liber și la răspândirea informațiilor veridice privitoare la starea mediului natural, la condițiile de viață și de muncă, la calitatea produselor alimentare și a obiectelor de uz casnic.

Dreptul la un mediu sănătos poate fi privit atât într-o dimensiune individuală, cât și într-una colectivă. Dimensiunea individuală a dreptului la un mediu sănătos implică dreptul fiecărei persoane la prevenirea poluării, încetarea activității care are drept efect o poluare nocivă și refacerea mediului poluat, precum și repararea pagubei suferite de pe urma poluării mediului. Dimensiunea colectivă a dreptului la un mediu sănătos implică obligația statelor de a garanta exercitarea acestui drept și de a coopera în vederea prevenirii poluării și protejării mediului la nivel regional și internațional.

În acest context rezultă obligația generală a statului să ia măsuri legale, administrativ-organizatorice și orice alte măsuri cu scopul de a preveni degradarea mediului, de a remedia mediul poluat, de a asigura folosirea durabilă a factorilor de mediu. Dreptul la un mediu sănătos mai presupune, cum este și firesc, obligația fiecărei persoane de a contribui la protejarea mediului prin prevenirea poluării, refacerea mediului poluat și de a contribui la îmbunătățirea condițiilor de mediu.²⁶

Pentru asigurarea dreptului la un mediu sănătos, este esențial ca acest drept să fie susținut de o serie de drepturi specifice, interdependente între ele, care contribuie la protecția și conservarea mediului într-un mod eficient și echitabil. În continuare v-am menționa câteva dintre ele:

Dreptul la un aer curat – este un drept care rezidă din dreptul la un mediu sănătos iar statul trebuie să întreprindă măsuri pentru păstrarea purității și ameliorarea calității aerului atmosferic întru evitarea consecințelor nefaste pentru populație și / sau mediul înconjurător.

Prin exercitarea acestui drept, se asigură nu doar protecția dreptului la condiții de trai și viață într-un mediu sănătos, ci și dreptul la un nivel ridicat de sănătate, nepericlitat de degradarea mediului. Astfel, conservarea unui mediu sănătos și menținerea unui echilibru ecologic sunt fundamentale, nu doar pentru protejarea vieții, ci și pentru garantarea calității acesteia. Acest drept oferă o protecție mult mai amplă decât cea derivată exclusiv din dreptul la protecția sănătății²⁷.

În vederea asigurării dreptului la un aer curat, Legea nr. 98/2022 privind protecția aerului atmosferic stabilește mecanismele privind reglementarea și reducerea emisiilor de poluanți, fiind instituită obligația persoanelor fizice și juridice care prin activitatea lor au contribuit la poluarea aerului atmosferic să repare prejudiciul cauzat mediului înconjurător și sănătății persoanei.

Dreptul la utilizarea resurselor naturale – este un drept care rezidă din dreptul la un mediu sănătos iar cetățenii au dreptul să utilizeze rațional bogățiile de orice natură ale subsolului, spațiul aerian, apele și pădurile, resursele naturale în limitele și condițiile stabilite în actele normative de referință.

Potrivit art. 126, alin. (2) al Constituției R. Moldova, Statul are obligația să asigure exploatarea rațională a pământului și a celorlalte resurse naturale, în concordanță cu interesele naționale și să asigure refacerea și protecția mediului înconjurător, precum și menținerea echilibrului ecologic și crearea condițiilor pentru creșterea calității vieții. Pentru realizarea dreptului la utilizarea resurselor naturale, art. 15 din Legea cu privire la resursele naturale nr. 1102 /1997, a instituit un me-

26 Angelina Diaconescu. Dreptul la un mediu sănătos este un drept fundamental. Revista Universul Juridic. Nr. 11, noiembrie 2017, pp. 59 – 67. [On-line]: http://revista.universuljuridic.ro/wp-content/uploads/2017/12/06_Revista_Universul_Juridic_nr_11-2017_PAGINAT_BT_A_Diaconescu.pdf

27 Crasnobaev Adrian. Protecția dreptului fundamental al omului la un mediu înconjurător sănătos. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. [On-line]: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22501/adrian_crasnobaev_thesis.pdf

canism economic de gestiune a resurselor naturale orientat spre stimularea folosirii economice durabile a resurselor naturale renovabile și economisirii celor nereenovabile.

Dreptul la apă potabilă – dreptul la apă potabilă reprezintă un drept fundamental al omului prin care statul se obligă să asigure fiecărei persoane accesul la apă potabilă și protecția sănătății umane împotriva efectelor nefaste ale contaminării apei potabile. Dreptul la apă este esențial pentru asigurarea unui mod de viață adecvat și constituie o condiție fundamentală pentru exercitarea altor drepturi fundamentale ale omului. Acest drept garantează accesul fiecărei persoane la o cantitate suficientă de apă, în condiții de siguranță adecvate, facilitând utilizarea sa în scopuri personale și domestice. Dreptul la apă implică atât libertăți, cât și responsabilități. Libertățile includ dreptul de a menține accesul continuu la resursele de apă, precum și protecția individului împotriva deconectării arbitrare sau a contaminării apei furnizate. În contrast, obligațiile se referă la implementarea unui sistem eficient de alimentare și gestionare a apei, care să asigure echitatea și egalitatea de șanse pentru toți consumatorii în exercitarea acestui drept.²⁸

Astfel, art. 4 al Legii apelor nr. 272/2011, stabilește expres dreptul oricărei persoane fizice sau persoane juridice la folosința apei în condiții stric determinate. În acest sens, persoana juridică care poate să-și realizeze dreptul de folosință asupra apei doar obținând autorizație de folosință specială a apei. Dreptul la apă este conceput ca o prerogativă a titularului de a avea acces la sursa de apă pentru a satisface necesitățile sale în condițiile în care nu ar pune în pericol viața, sănătatea acestuia sau calitatea mediului, fiind tratat și recunoscut ca un drept al omului ce asigură o viață decentă și fără de care este imposibilă realizarea unor alte drepturi ale omului.²⁹

Dreptul la accesul la informațiile de mediu – este un drept care permite publicului să aibă acces la informațiile esențiale referitoare la starea mediului, inclusiv datele și rapoartele despre poluare, riscurile ecologice, strategiile de protecție a mediului și deciziile guvernamentale relevante. Accesul la aceste informații este fundamental pentru ca publicul să poată înțelege impactul activităților umane asupra mediului și să își poată formula opinii și decizii informate. De asemenea, acest drept contribuie la transparența proceselor decizionale și la responsabilizarea autorităților în ceea ce privește protecția mediului.

Dreptul la participarea publicului în procesul decizional de mediu. Participarea publicului în procesul de luare a deciziilor referitoare la protecția mediului este un alt drept esențial pentru asigurarea unui mediu sănătos. Acest drept permite publicului să participe activ la procesul de elaborare și implementare a politicilor și proiectelor de mediu, asigurându-se astfel că interesele și preocupările comunității sunt luate în considerare. Implicarea publicului în procesul decizional contribuie la promovarea unei guvernante mai democratice și mai responsabile și sprijină dezvoltarea de soluții de mediu care reflectă nevoile și valorile societății.

Dreptul la accesul la justiție în materie de mediu. Dreptul de a avea acces la justiție în cazurile care implică protecția mediului este un pilon important al protecției ecologice. Acest drept permite publicului și organizațiilor să solicite intervenția instanțelor pentru a remedia daunele aduse mediului, să conteste deciziile sau acțiunile autorităților care au un impact negativ asupra mediului sau să ceară responsabilizarea celor care încalcă legislația de mediu. Accesul la justiție asigură protecția efectivă a drepturilor de mediu și constituie un mecanism crucial pentru aplicarea legii și prevenirea încălcării standardelor ecologice.

Toate aceste drepturi sunt fundamentale pentru garantarea unui mediu curat, sănătos și echilibrat, precum și pentru protecția sănătății și bunăstării publicului.

28 Ion Guceac. Dreptul la apă – un nou drept fundamental al omului. [On-line]: <http://akademos.asm.md/files/Dreptul%20la%20apa%20un%20nou%20drept%20fundamental%20al%20omului.pdf>

29 Crasnobaev Adrian. Protecția dreptului fundamental al omului la un mediu înconjurător sănătos. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2015. [On-line]: http://www.cnaa.md/files/theses/2015/22501/adrian_crasnobaev_thesis.pdf

4. Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice pe cazuri de mediu

Mediul înconjurător, considerat suportul fundamental al existenței societății umane, este alcătuit din două categorii de componente:

- **Componente naturale**, care includ elemente **abiotice** (aer, apă, roci, relief, sol) și **biotice** (vegetația, animalele, omul);
- **Componente antropice**, care reprezintă rezultatul prezenței și activităților umane.

Componentele mediului înconjurător fie ele naturale sau antropice, includ elemente cu caracteristici diverse și se manifestă prin fenomene și procese specifice (naturale sau socioeconomice). Ca urmare, mediul înconjurător este constituit, în esență, dintr-un ansamblu de elemente, fenomene și procese naturale și antropice, aflate într-o interacțiune continuă.

Între componentele mediului înconjurător există relații de interacțiune, prin care acestea se influențează reciproc.

Având în vedere aceste relații de interdependență, este esențial să analizăm componentele de mediu cel mai frecvent supuse presiunilor antropice, poluării – precum resursele acvatice, aerul, solul și biodiversitatea. În cele ce urmează, sunt prezentate exemple de probleme de mediu asociate acestor componente, alături de sugestii și recomandări privind modul în care aceste subiecte pot fi reflectate în cadrul investigațiilor jurnalistice.

4.1 Resursele acvatice

Resursele de apă ale Republicii Moldova sunt esențiale nu doar pentru asigurarea vieții, ci și pentru funcționarea sectoarelor economice, conservarea biodiversității și echilibrul climatic. În contextul crizelor de mediu tot mai frecvente și al angajamentelor europene asumate de stat, investigarea și informarea corectă a publicului cu privire la starea și gestionarea apelor capătă o importanță strategică.

Pentru jurnaliști, tema resurselor acvatice oferă o multitudine de subiecte relevante: de la poluarea cu ape uzate și distrugerea habitatelor acvatice, până la gestionarea deficitară a lacurilor de acumulare sau lipsa accesului la apă potabilă sigură în anumite comunități.

Înainte de a documenta un caz sau de a redacta un material despre problemele legate de calitatea și cantitatea apă, este important să se cunoască:

- cadrul legal aplicabil, în special Legea apelor nr. 272/2011, a apei potabile nr. 182/2019 și directivele europene în vigoare;

- actorii instituționali responsabili, precum Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția Națională de Sănătate Publică și Instituția Publică Administrația Națională „Apele Moldovei”;
- principiile-cheie în gestionarea resurselor de apă, precum: „*poluatorul plătește*”, „*precauția*”, „*folosința durabilă*” și „*participarea publicului*”.

Această secțiune din ghid oferă o privire de ansamblu asupra principalelor probleme identificate în gestionarea și protecția resurselor acvatice, precum și asupra surselor de poluare și categoriilor de riscuri. Informațiile pot servi drept punct de plecare pentru investigații jurnalistice, reportaje de teren sau campanii de sensibilizare.

Conform datelor autorităților de mediu³⁰, cele mai frecvente încălcări identificate prin activitatea de control, referitoare la **resursele acvatice** sunt:

- încălcarea regimului de protecție a apelor;
- încălcarea regulilor de folosire a apei;
- încălcarea regulilor de desfășurare a activității economice în zonele de protecție a apelor;
- poluarea resurselor de apă.

În aceeași ordine de idei, principalele motive care au stat la baza celor mai grave încălcări de mediu sunt:

- poluarea apelor de suprafață și subterane (cauzată de deversarea apelor uzate neepurate sau insuficient epurate, provenite din gospodării, industrie sau agricultură);
- lipsa stațiilor de epurare și pre-epurare în cazul companiilor, a apelor reziduale;
- depășirea termenelor de exploatare a stațiilor de epurare existente, care deversează apele reziduale cu depășiri ale concentrației maxime admisibile a poluanților direct în apele naturale;
- gestionarea inadecvată a deșeurilor menajere și industriale (depozitarea necontrolată sau în apropierea resurselor de apă contribuie la infiltrarea poluanților în sol și apele subterane);
- depășirea normelor de poluare din sectorul agroalimentar și zootehnic (acumularea dejecțiilor animaliere, utilizarea excesivă a îngrășămintelor și pesticidelor duc la încărcarea chimică și biologică a apelor) etc;

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice pe subiecte legate de resursele acvatice

Pentru o informare corectă, echilibrată și responsabilă asupra problemelor legate de protecția și utilizarea resurselor de apă, se recomandă următoarele acțiuni:

1. Analiza studiilor de caz locale sau internaționale pot oferi perspective valoroase asupra provocărilor recurente și a soluțiilor eficiente și a problemelor întâmpinate în gestionarea resurselor de apă. Totodată, este esențială familiarizarea cu legislația națională (Legea apelor nr. 272/2011) și acquis-ul comunitar, în special Directiva-Cadru privind Apa (2000/60/CE), pentru a înțelege cadrul normativ și a identifica eventualele abateri.
2. Colaborarea cu specialiștii și organizații de profil: consultarea experților de mediu și reprezentanții autorităților de resort, precum și a ONG-urilor de mediu, poate oferi informații verificate, analize detaliate și perspective complementare asupra cazurilor investigate. Aceste surse contribuie la o mai bună înțelegere a contextului local și a implicațiilor de mediu și sociale.

³⁰ https://ipm.gov.md/uploads/menu_files/ANUARUL%202023%20PAG.%201-130_compressed.pdf

3. Investigația surselor de poluare și a practicilor industriale prin identificarea industriilor sau operatorilor economici care contribuie la poluarea resurselor de apă este un pas esențial. Documentarea practicilor de gestionare a apelor uzate și a deșeurilor, verificarea respectării condițiilor din autorizațiile de mediu, precum și evaluarea infrastructurii existente (stații de epurare, canale de deversare) sunt pași importanți în realizarea unor materiale bazate pe dovezi.
4. Aplicarea tehnologiilor moderne de monitorizare a calității apei, în colaborare cu laboratoare acreditate și specialiști în prelevare, permite colectarea de date relevante. Interpretarea acestor date de către experți în chimie, hidrologie sau toxicologie este crucială pentru a asigura acuratețea concluziilor prezentate publicului.

Pentru a facilita documentarea riguroasă a cazurilor de poluare a resurselor acvatice, documentul de față pune la dispoziție o *fișă de investigație* special concepută (Anexa nr. 1) pentru a sprijini colectarea, organizarea și verificarea informațiilor esențiale legate de utilizarea, degradarea sau protecția apelor.

Poluarea apelor, fie de suprafață, fie subterane, reprezintă una dintre cele mai complexe și sensibile teme de mediu, având implicații directe asupra sănătății publice, ecosistemelor, agriculturii și aprovizionării cu apă potabilă. Investigațiile jurnalistice în acest domeniu necesită o abordare multidisciplinară, acces la surse variate și o bună înțelegere a contextului legal și tehnic.

Fișa de investigație privind cazurile de poluare a apei oferă un cadru de lucru care ajută la:

- delimitarea clară a situației investigate (zonă, sursă, tip de poluare);
- verificarea cadrului legal și a actelor permissive existente;
- identificarea surselor de poluare și a posibilelor încălcări;
- consultarea actorilor cheie (autorități, ONG-uri, comunități locale);
- documentarea prin observații de teren, analize de laborator și imagini relevante.

Această fișă poate fi folosită:

- în etapa de planificare a subiectului, pentru definirea clară a obiectivelor investigației;
- în timpul deplasărilor, ca instrument de notare și structurare a informațiilor;
- la redactarea materialului final, pentru a susține concluziile cu fapte verificate.

Utilizarea fișei ajută la crearea unor materiale credibile, echilibrate și bine fundamentate, care pot contribui la creșterea responsabilității instituționale și la informarea corectă a cetățenilor în probleme legate de apă și sănătatea mediului.

Studiu de caz nr. 1:

Apa infestată cu viermi în rețeaua publică din orașul Căușeni³¹

Context general

În orașul Căușeni, mai mulți locuitori au descoperit că apa livrată prin rețeaua centralizată conține viermi roșii vizibili cu ochiul liber. Situația persistă de luni de zile, iar sesizările repetate ale cetățenilor nu au dus la o soluție sistemică.

Deși operatorul regional Apă-Canal Căușeni afirmă că sursa de apă este sigură, țevile de distribuție vechi de peste 50 de ani, în special din blocurile locative și din subsoluri, par a fi punctul critic de contaminare.

Semnale și documentare din comunitate

Primele sesizări din partea cetățenilor au fost legate de prezența viermilor roșii, vizibili cu ochiul liber, în apa de la robinet. Locatarii au început să își filtreze apa cu tifon sau să monteze filtre speciale la chiuvete. În unele cazuri, locatarii au documentat aparițiile prin imagini și au format un grup de inițiativă care a cerut intervenția Primăriei.

Un bloc locativ din centrul orașului este menționat ca punct de referință în investigațiile media, locatarii raportând infestări constante ale apei, în ciuda eforturilor personale de reabilitare a unor tronsoane de conducte din interiorul apartamentelor.

Reacția autorităților și acțiuni întreprinse

Reprezentanții Apă-Canal Căușeni au declarat că sursa problemei nu este în apa livrată din sistemul central, ci în rețeaua locală de distribuție, mai exact în țevile vechi și corodate din blocuri și subsoluri. În octombrie 2023, autoritățile locale au investit 679.000 lei pentru reabilitarea rețelei de pe patru străzi, însă problema persistă pe restul celor peste 30 km de conducte neînlocuite.

Potrivit calculelor preliminare, pentru modernizarea completă a sistemului de distribuție a apei în oraș este necesară o investiție de circa 60 de milioane de lei, sumă pe care administrația locală a anunțat că intenționează să o mobilizeze în 2024.

De asemenea, Centrul de Sănătate Publică din Căușeni a fost sesizat și a prelevat probe din blocurile afectate pentru a evalua riscurile sanitare. Rezultatele nu au fost publicate la momentul redactării cazului.

De ce este relevant pentru jurnaliști acest caz?

Acest caz reprezintă un exemplu grăitor de risc sanitar grav generat de neglijența în gestionarea infrastructurii publice și de lipsa unui sistem de control eficient al calității apei potabile. Pentru un jurnalist de investigație, el oferă o oportunitate de:

- analiza relațiilor dintre autoritățile locale, operatorii de apă și instituțiile de sănătate publică;
- verifica dacă există conformare la reglementările legale privind siguranța apei;
- documenta modul în care cetățenii sunt informați, protejați sau lăsați în voia sorții;
- evalua dacă reacțiile instituționale sunt reactive, minimale sau susținute de un plan coerent de intervenție.

31 <https://stiri.md/article/social/la-causeni-apa-din-robinete-curge-cu-viermi-reactia-autoritatilor/>

Aspecte-cheie pentru investigația jurnalistică

Starea infrastructurii

- Cât din rețeaua de distribuție a fost inspectată și modernizată în ultimii ani?
- Ce porțiuni sunt încă active, deși depășite tehnic?

Cadrul legal și obligațiile operatorului

- Ce obligații are Apă-Canal Căușeni conform legislației privind furnizarea apei potabile (Legea 303/2013 privind serviciul public de alimentare cu apă și de canalizare)
- Cine verifică calitatea apei livrate și frecvență prelevărilor? (Legea 182/2019 privind calitatea apei potabile)

Reacția autorităților și lipsa de transparență

- De ce probele prelevate de Centrul de Sănătate Publică nu au fost publicate?
- A fost informată populația despre posibilele riscuri sanitare?

Mobilizarea cetățenilor

- Grupuri de inițiativă formate spontan au adresat cereri oficiale către Primărie.
- Cât de eficient este mecanismul de răspuns instituțional la plângerile comunității?

Bugete și priorități

- În 2023, au fost alocați doar 679.000 lei pentru schimbarea țevelor pe patru străzi.
- Necesitățile reale depășesc 60 de milioane lei. Există un plan concret de acoperire a acestui decalaj?

Acest caz demonstrează că apa livrată prin rețele urbane aparent funcționale poate ascunde riscuri majore, în lipsa:

- investițiilor sistematice,
- transparenței instituționale,
- și unui control activ exercitat de societatea civilă și presă.

4.2 Aer

Pentru a facilita înțelegerea și investigarea cazurilor de poluare a aerului atmosferic, această secțiune oferă un cadru informativ și aplicat despre cauzele, efectele și reglementările în vigoare, alături de un instrument practic, *fișa de investigație jurnalistică* (Anexa nr. 2), util în documentarea de teren.

Aerul atmosferic, așa cum este definit de Legea nr. 98/2022 privind calitatea aerului atmosferic, constituie un factor de mediu esențial care transportă poluanți și influențează direct sănătatea umană, ecosistemele, calitatea vieții și climatul global. Poluarea aerului este cauzată atât de activitățile industriale, cât și de transportul rutier, procesele de ardere, lipsa infrastructurii ecologice și gestionarea inadecvată a anumitor produse sau substanțe chimice.

Printre poluanții cei mai relevanți pentru sănătate și mediu se numără: particulele în suspensie (PM₁₀, PM_{2.5}), oxizii de azot, dioxidul de sulf, monoxidul de carbon, benzenul, hidrocarburile aromatice policiclice și metalele grele. Aceste substanțe contribuie la apariția smogului, ploilor acide, afectarea stratului de ozon, schimbările climatice și bolile respiratorii cronice.

În acest context, rolul jurnalistului devine esențial în:

- identificarea surselor de poluare (inclusiv cele neautorizate sau nedeclarate);
- verificarea cadrului legal aplicabil și a conformării la cerințele privind emisiile;
- documentarea impactului asupra comunităților și mediului;
- comunicarea publică responsabilă, în sprijinul transparenței și responsabilizării instituțiilor și agenților economici.

Acest rol devine cu atât mai relevant cu cât, potrivit datelor autorităților de mediu³², cele mai frecvente încălcări constatate în urma activităților de control privind calitatea aerului includ:

- emisii neautorizate de poluanți în aer rezultate în urma activităților din industria energetică, metalurgică, extractivă, epurarea apelor reziduale, agricultura și prelucrarea alimentelor, a lemnului și a hârtiei;
- poluarea fonică și emisiile de praf generate de sectorul industrial și unitățile de producere;
- desfășurarea de activități economice fără respectarea prevederilor legale și fără actele permise necesare;
- poluarea aerului cauzată de traficul rutier intens, în special în zonele urbane aglomerate;
- poluarea aerului generată de ardere a depozitelor de deșeuri
- poluarea aerului cauzată de arderea deșeurilor vegetale și incendiile de vegetație.

Pentru a identifica sursele poluării aerului și riscul activităților cotidiene asupra sănătății populației, este important să identificăm cauzele care duc la depășirea valorilor limită ale poluanților monitorizați. Tabelul de mai jos oferă o prezentare sintetică a principalilor poluanți ai aerului, surselor din care provin și exemple concrete de activități care contribuie la acumularea acestora în atmosferă.

Această informație poate sprijini jurnaliștii și comunicatorii în explicarea fenomenelor de poluare și în promovarea unor măsuri de prevenire sau reducere a expunerii publicului la aer de calitate scăzută.

Tabelul nr. 4: Exemple de cauze ale depășirii concentrațiilor poluanților din aer

Poluant	Cauze frecvente	Exemple de activități
Particule în suspensie (PM ₁₀ , PM _{2.5})	Trafic rutier intens Activități industriale Arderea deșeurilor și vegetației Condiții meteorologice nefavorabile	Trafic intens în orașe și intersecții aglomerate Uzine de ciment și alte materiale de construcții Arderea în câmp deschis, incendii de vegetație
Dioxid de azot (NO ₂)	Emisii auto Arderea combustibililor fosili în industrie și termocentrale	Motoare diesel, centrale termice Trafic rutier intens în centre urbane
Monoxid de azot (NO)	Emisii provenite din arderea incompletă a combustibililor	Procese industriale Vehicule și echipamente de construcții
Fenol (C ₆ H ₅ OH)	Procese chimice și industriale Tratarea lemnului și producerea de materiale sintetice	Fabrici de mobilă, lacuri și vopsele Industria chimică
Aldehidă formică (CH ₂ O)	Procese industriale Descompunerea materialelor organice Activități casnice	Produse de curățenie, adezivi Prelucrarea lemnului, rășini sintetice

32 <https://am.gov.md/sites/default/files/document/attachments/BULETIN%20lunar%20LRM%20ianuarie%2C%202024.pdf>

În aceeași ordine de idei, principalele cauze care au stat la baza celor mai grave încălcări privind protecția calității aerului sunt:

- lipsa echipamentelor de măsurare și monitorizare a emisiilor de la sursele de poluare;
- absența sistemelor de filtrare și retenție a poluanților la sursele fixe (ex. coșuri industriale, unități de producere);
- desfășurarea activității fără deținerea unui act permisiv pentru emisii în aer (autorizație de mediu).

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice

Pentru documentare și soluționarea problemelor legate de poluarea aerului, sunt recomandate:

- consultarea periodică a rapoartelor oficiale privind calitatea aerului publicate de autoritățile de mediu (ex. Agenția de Mediu, Inspectoratul privind Protecția Mediului; <https://retp.gov.md/#/>);
- accesarea datelor în timp real de la stațiile automatizate de monitorizare a aerului, acolo unde sunt disponibile (<https://am.gov.md/ro/node/734>; <https://aqicn.org/map/chisinau/ro/>; <https://chisinau.aqi.eco/ro/map>);
- contactarea specialiștilor în protecția mediului, a medicilor pneumologi sau a cercetătorilor pentru opinii avizate;
- utilizarea informațiilor din surse oficiale și verificabile, precum directivele UE, legislația națională în domeniul mediului, sau rapoartele publicate de autorități;
- documentarea exemplelor locale de surse de poluare (trafic intens, instalații industriale, arderea necontrolată a deșeurilor) și corelarea cu impactul asupra sănătății comunităților;
- reflectarea cazurilor de nerespectare a legislației de mediu în baza dovezilor clare și, pe cât posibil, cu consultarea instituțiilor abilitate.

Studiu de caz nr. 2:

Impactul poligonului de deșeuri din Bubuieci asupra calității aerului și sănătății publice

În 2018, Oficiul Avocatului Poporului din Republica Moldova a publicat un raport special intitulat „*Protecția sănătății publice și a mediului prin gestionarea eficientă a deșeurilor în Republica Moldova*”, care include un studiu de caz detaliat privind poligonul de depozitare a deșeurilor din preajma comunei Bubuieci³³.

Context general

Poligonul de la Bubuieci, situat în apropierea municipiului Chișinău, a fost utilizat pentru depozitarea deșeurilor municipale, deși terenul nu îndeplinea criteriile tehnice și de mediu necesare pentru o astfel de activitate. Zilnic, mii de tone de deșeuri erau transportate și depozitate aici, ceea ce a dus la degradarea semnificativă a mediului înconjurător.

³³ [Raport special al avocatului poporului protecția sănătății publice și a mediului înconjurător prin gestionarea eficientă a deșeurilor în Republica Moldova](#)

Constatări principale

Depășiri ale concentrațiilor maxime admisibile (CMA): Analizele de laborator efectuate asupra probelor de aer, apă și sol au indicat depășiri ale CMA pentru poluanți precum suspensii solide, dioxid de azot, monoxid de carbon, fenol și aldehydă formică.

Incendii frecvente: Au fost raportate incendii repetate la poligon, care au contribuit la eliberarea în atmosferă a substanțelor toxice, afectând calitatea aerului și sănătatea locuitorilor din zonă.

Impact asupra sănătății publice: Locuitorii comunei Bubuieci au raportat probleme de sănătate, inclusiv afecțiuni respiratorii și cardiovasculare, atribuite poluării aerului cauzate de poligon.

Recomandări ale Avocatului Poporului

- Raportul propune măsuri precum închiderea poligonului, implementarea unui sistem eficient de gestionare a deșeurilor și monitorizarea constantă a calității aerului pentru a proteja sănătatea publică.
- Acest studiu de caz evidențiază necesitatea unei gestionări adecvate a deșeurilor și a monitorizării continue a calității aerului pentru a preveni impactul negativ asupra sănătății publice și a mediului.

De ce este relevant pentru jurnaliști acest caz?

Acest caz expune o combinație gravă între neglijență administrativă, inacțiune instituțională, riscuri acute de mediu și sănătate publică, într-un context în care autoritățile aveau nu doar informațiile, ci și obligația legală de a interveni. Pentru jurnaliștii de investigație, el reprezintă:

- un exemplu concret de poluare tolerată în proximitatea capitalei,
- un subiect cu impact direct asupra vieții a mii de oameni,
- o oportunitate de a pune întrebări despre răspunderea autorităților locale și centrale, dar și despre utilizarea fondurilor publice în sectorul deșeurilor.

Aspecte-cheie pentru investigația jurnalistică

Depășiri ale valorilor admise pentru poluanți

- Ce măsurători oficiale au fost făcute (CMA)? Cine le-a realizat și când?
- De ce nu au fost urmate de acțiuni corective imediate?

Incendii repetate și lipsă de intervenții eficiente

- Câte incidente au fost înregistrate oficial?
- Cine este responsabil pentru prevenirea și gestionarea incendiilor?
- Există protocoale aplicate?

Efecte asupra sănătății publice

- Există date despre incidența bolilor respiratorii în zonă?
- Ce măsuri de prevenție sau informare a luat sistemul public de sănătate?

Responsabilitate legală și inacțiune instituțională

- Cine a autorizat utilizarea poligonului?
 - Ce rol au avut primăria, autoritățile de mediu, operatorii de salubritate?
-

-
- Ce s-a întâmplat după publicarea raportului Ombudsmanului din 2018?

Bugete, contracte și lipsa alternativelor

- Ce fonduri au fost cheltuite pentru administrarea poligonului și cu ce rezultate?
- De ce nu a fost creat un sistem alternativ de colectare, reciclare sau valorificare a deșeurilor?

Lecții pentru jurnaliști

Acest caz relevă riscurile grave care apar atunci când:

- autoritățile neglijează obligațiile legale privind mediul și sănătatea,
- lipsa de transparență acoperă consecințe concrete asupra vieții comunităților,
- iar presiunea publică sau mediatică este minimă în lipsa investigațiilor documentate.

Cazul Bubuieci este mai mult decât o problemă locală, el reflectă o realitate extinsă în multe localități ale Republicii Moldova, unde gestionarea deșeurilor este precară, iar poluarea este normalizată.

Studiu de caz nr. 3:

Impactul incendiilor din Portul Internațional Liber Giurgiulești asupra calității aerului și riscurilor de poluare³⁴

În 2023 și 2024, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență (IGSU) a intervenit la două incendii majore produse în silozuri de șrot de floarea-soarelui din Portul Internațional Liber Giurgiulești. Aceste incidente au generat emisii de fum dens și potențial toxic, indicând un risc crescut de poluare a aerului în zonă.

Context general

Portul Giurgiulești este un nod logistic important pentru industria agroalimentară din sudul Republicii Moldova. În incinta portului sunt depozitate cantități mari de șrot de floarea-soarelui – un material organic ușor inflamabil, în condiții care pot favoriza autoaprinderea. Incendiile s-au produs în silozurile gestionate de compania „Danube Oil Company” (parte a grupului „Trans-Oil Moldova”).

Constatări principale

Incendii industriale repetate:

- 16 ianuarie 2023 – prăbușirea unei cisterne pline cu peste 1000 de tone de șrot, în urma mocnirii încărcăturii;
- 20 ianuarie 2024 – autoaprindere într-un alt rezervor (nr. 2), cu 550 tone de șrot depozitat.

Intervenții masive ale IGSU:

În ambele cazuri, au fost mobilizate între 5 și 6 echipaje de pompieri, cu circa 20 de salvatori, care au acționat pe durate extinse pentru stingerea completă a focarelor.

³⁴ <https://www.zdg.md/stiri/stiri-sociale/inspectoratul-pentru-protectia-mediului-a-dispus-sistarea-imediata-a-activitatii-danube-oil-company/>

Risc de emisii periculoase:

Arderea șrotului vegetal poate produce emisii de particule fine (PM10, PM2.5), monoxid de carbon (CO) și compuși organici volatili (COV), afectând calitatea aerului în zona portuară.

Lipsa monitorizării publice a aerului:

Nu au fost comunicate date oficiale privind măsurători ale calității aerului în timpul sau după incendii, ceea ce limitează evaluarea impactului asupra mediului și sănătății.

Recomandări și lecții învățate

- Necesitatea monitorizării continue a calității aerului în zonele industriale cu risc de incendiu;
- Implementarea unor măsuri stricte de prevenire (ventilație, control termic, sisteme automate de detecție a incendiilor);
- Informarea comunității privind riscurile de poluare și disconfortul olfactiv;
- Publicarea transparentă a datelor privind incidentele industriale cu potențial de impact asupra sănătății publice.

Acest studiu de caz scoate în evidență vulnerabilitatea zonelor industriale cu stocuri organice mari la incendii și subliniază importanța unei monitorizări active și transparente a calității aerului pentru a preveni efectele ascunse ale poluării.

Pentru sprijinirea investigațiilor jurnalistice, după cum sa menționat mai sus, se furnizează *fișa de investigație privind poluarea aerului* inclusă în Anexa nr. 2 care oferă o structură de lucru practică, menită să ghideze colectarea de date, verificările în teren, consultarea surselor oficiale și redactarea materialului final pe baza unor informații verificate și relevante.

4.3 Resursele de sol

Pentru a înțelege pe deplin impactul activităților economice asupra mediului, jurnaliștii de investigație trebuie să acorde o atenție specială și resurselor de sol, o componentă esențială, dar adesea neglijată, în discursul public despre degradarea calității resurselor de sol și a mediului.

Solul este mijlocul de producție principal în agricultură, un rezervor natural de nutrienți și apă, un ecosistem viu care susține biodiversitatea, filtrează poluanții și contribuie la echilibrul climatic. În Republica Moldova, aproape două treimi din suprafața teritoriului este ocupată de terenuri agricole, în special de cernoziomuri fertile, ceea ce face ca protecția și gestionarea sustenabilă a solului să reprezinte o prioritate națională.

Cu toate acestea, datele oficiale indică o creștere alarmantă a suprafețelor afectate de eroziune, salinizare, contaminare cu deșeuri sau substanțe toxice, precum și utilizări ilegale sau distructive ale terenurilor agricole. Procesele de degradare accelerată a solului, determinate de lipsa măsurilor de conservare, utilizarea abuzivă a pământului sau nepăsarea față de normele legale, au consecințe directe asupra siguranței alimentare, sănătății populației, biodiversității și economiei rurale.

Conform datelor autorităților de mediu³⁵, cele mai frecvente încălcări constatate în urma activităților de control privind calitatea solului sunt:

- poluarea solurilor fertile cauzată de depozitarea neautorizată a deșeurilor, în special a celor periculoase și a reziduurilor industriale, precum și al materialelor de construcție eroziunea pluvială cauzată de activitățile agricole neconforme reliefului și nerespectarea zonelor de protecție a bazinelor acvative;
- eroziunea eoliană cauzată de tăierile neautorizate a fâșiilor de protecție agro-forestiere;
- degradarea solurilor din cauza utilizării practicilor agricole inadecvate, de folosire în exces a fertilizanților și produselor de uz fitosanitar în agricultură.
- nedecopertarea stratului de sol fertil în cadrul lucrărilor de construcții sau utilizarea acestuia contrar destinației lipsa rotației culturilor pe terenurile agricole;
- distrugerea stratului de sol fertil din cauza incendiilor de vegetație, precum și incendierea miriștilor;
- Irigarea plantațiilor cu ape subterane;
- compactarea solului și reducerea capacității de regenerare naturală
- poluarea locală a terenurilor agricole cu pesticide și substanțe toxice, inclusiv pe terenuri abandonate, neizolate corespunzător, care prezintă risc pentru sănătatea umană și siguranța alimentară

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice

Pentru a aborda corect și documenta subiecte legate de poluarea și degradarea solului, sunt recomandate:

- consultarea surselor oficiale, cum ar fi rapoartele anuale ale autorităților de mediu (Agenția de Mediu, IPM, sal alte instituții de cercetare din domeniul resurselor funciare) și datele din Cadastrul funciar (geodata.gov.md, <http://soluri.md/adapt/dist/#/layers>);
- colaborarea cu experți în pedologie, agricultură, ecologie și drept de mediu pentru a înțelege cauzele tehnice și consecințele legale;
- verificarea existenței actelor permissive (registru Agenției de Mediu) și a planurilor de management în cazul activităților suspectate de impact negativ asupra solului (de exemplu cele care cad sub incidența legii nr.86/2014 privind Evaluarea de Impact asupra Mediului);
- utilizarea declarațiilor localnicilor și ale agricultorilor pentru a înțelege impactul direct asupra comunităților;
- documentarea vizuală a modificărilor de pe teren (eroziune, incendii, depozități necontrolate etc.) ca probă suplimentară în cadrul investigației.

Pentru a aplica recomandările în practica, dar și ca suport în investigarea jurnalistică este creată *fișa de investigație din Anexa nr. 3*, care oferă exemple de situații frecvent raportate de autorități în domeniul protecției solului. Fiecare categorie indică o potențială problemă ecologică sau juridică, ce poate constitui punct de plecare pentru investigații cu relevanță publică ridicată.

35 <https://am.gov.md/sites/default/files/document/attachments/BULETIN%20lunar%20LRM%20ianuarie%2C%202024.pdf>

Studii de caz nr. 4:

Poluarea solului cu păcură de către S.A. „Termoelectrica” 3637

Acest caz poate constitui o bază solidă pentru o investigație jurnalistică complexă despre riscurile de poluare industrială și eficiența sistemului de control de mediu în Republica Moldova.

Context

În data de 20 iulie 2023, Inspectoratul pentru Protecția Mediului (IPM) s-a autosesizat în legătură cu o presupusă poluare masivă a solului cu păcură pe teritoriul S.A. „Termoelectrica”. Pe 25 iulie 2023, IPM a efectuat un control inopinat la Secția păcură a întreprinderii.

Constatări

Probele de sol prelevate și analizate de laboratorul specializat pe 28 iulie 2023 au arătat că nivelul produselor petroliere depășea de 66 de ori concentrația maxim admisibilă (6657,0 și 6567,2 mg/kg). Aceasta indică o contaminare gravă și persistentă a terenului.

Consecințe legale

- Întreprinderea a fost obligată să achite prejudiciul calculat conform legislației privind protecția mediului și Codului funciar.
- Au fost întocmite procese-verbale de contravenție atât pentru entitatea juridică, cât și pentru persoanele cu funcții de răspundere.

Măsuri impuse

Au fost stabilite prescripții obligatorii, inclusiv:

- Colectarea și depozitarea sigură a solului contaminat;
- Predarea acestuia către un agent economic autorizat pentru decontaminare;

Termen: 30 zile lucrătoare.

Relevanță pentru investigații journalistice

- Verificarea existenței unor situații similare în alte unități industriale;
- Evaluarea transparenței instituționale în gestionarea cazurilor de poluare;
- Intervievarea locuitorilor din zonă privind impactul asupra sănătății și mediului;
- Analiza planurilor de remediere și a procedurilor de monitorizare post-poluare.

Aspectele cheie necesare de urmărit pentru investigarea jurnalistică, ce reiese din studiul de caz relevant mai sus sunt:

1. Originea problemei

- Care este sursa principală a poluării/degradării solului?
 - Activități industriale, agricole, construcții sau abandon de deșeuri?
- Când a fost semnalată pentru prima dată?
 - Există o cronologie a evenimentelor?

36 <https://www.zdg.md/stiri/control-inopinat-la-termoelectrica-au-fost-prelevate-probe-mixte-de-sol-contaminat-cu-reziduri-de-pacura/>

37 <https://www.mediugov.md/ro/content/4392>

2. Documente și acte permissive

- Au fost emise acte permissive pentru activitatea desfășurată?
 - Autorizații de mediu, permisiune de decopertare (decizia consiliului local), alte acte de utilizare a terenului.
- Activitatea s-a desfășurat în conformitate cu reglementările în vigoare?
- Există procese-verbale sau rapoarte oficiale de inspecție?

3. Dovezi de contaminare/degradare

- S-au efectuat analize de laborator asupra solului?
 - Care sunt valorile depășite și de câte ori?
- Sunt vizibile efectele pe teren?
 - Eroziune, arsuri chimice, sol compactat, vegetație afectată etc.

4. Impact asupra comunității

- Cum sunt afectați oamenii din zonă?
 - Sănătate, agricultură, acces la resurse naturale.
- Există plângeri sau sesizări depuse?

5. Reacția autorităților

- A existat o anchetă/investigație oficială?
- Ce măsuri au fost dispuse și în ce termen?
- A fost calculat un prejudiciu? A fost achitat?

6. Gradul de transparență

- Informațiile despre caz sunt disponibile publicului?
- Cum a fost comunicată situația de către autorități sau întreprindere?
- Există riscuri ascunse sau alte cazuri similare nesemnificate?

4.4 Subsol

Pentru a facilita înțelegerea complexității problemelor legate de protecția subsolului și exploatarea resurselor minerale, este important să subliniem faptul că subsolul reprezintă o componentă esențială a patrimoniului natural al Republicii Moldova, cu rol strategic în dezvoltarea economică, dar și cu impact potențial sever asupra mediului și sănătății populației.

Republica Moldova dispune de peste 400 de zăcăminte înregistrate de substanțe minerale utile, de la resurse nemetalifere precum calcar, argilă sau nisipuri, până la resurse combustibile (gaze, petrol, cărbune) și metalifere (fier, plumb, zinc). Deși multe dintre aceste resurse sunt exploatare legal, în practică persistă numeroase cazuri de extracții neautorizate, neconformități în respectarea normelor de protecție a mediului și utilizarea abuzivă a terenurilor agricole și forestiere în afara zonelor destinate³⁸.

38 https://ipm.gov.md/upfiles/menu_files/ANUARUL%202023%20PAG.%201-130_compressed.pdf

Pe fondul creșterii presiunii asupra resurselor naturale și extinderii exploatărilor subsolului, rolul jurnalistului devine esențial în documentarea impactului acestor activități asupra mediului, verificarea legalității concesiunilor, transparentizarea intereselor economice implicate și promovarea responsabilității publice.

Exploatările ilegale, degradarea terenurilor, depozitarea necontrolată a deșeurilor miniere, afectarea acviferelor subterane sau neimplementarea măsurilor de recultivare sunt doar câteva dintre problemele care pot fi explorate prin investigații jurnalistice bine fundamentate.

În acest context, compartimentul dedicat subsolului oferă jurnaliștilor un cadru orientativ pentru:

- identificarea neregulilor în utilizarea și protecția resurselor minerale;
- înțelegerea implicațiilor legale și de mediu ale activităților de extracție;
- analiza datelor din surse oficiale și locale privind impactul asupra ecosistemelor și comunităților.

Conform rapoartelor anuale ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului³⁹ cele mai frecvente încălcări constatate în urma activităților de control, privind managementul subsolului sunt:

- încălcarea modului de protecție și de folosire a subsolului;
- exploatarea zăcămintelor miniere în lipsa actelor permise, cu depășirea perimetrelor miniere și pe terenuri cu altă destinație;
- încălcarea cerințelor și regulilor de înhumare (depozitare) în subsol a substanțelor și a deșeurilor nocive sau a apelor uzate;
- încălcarea cerințelor și regulilor de ridicare a construcțiilor pe terenurile în al căror subsol există zăcămintele de substanțe minerale utile, pe terenurile întreprinderilor miniere;
- comercializarea și circulația substanțelor minerale utile solide fără acte legale de proveniență;

Provocările întâmpinate de către Inspectorat în procesul de documentare a cazurilor de încălcare a legislației subsolului sunt:

- numărul insuficient de inspector angajați, responsabili pentru efectuarea controalelor în domeniul protecției solului și subsolului, în raport cu numărul mare de agenți economici din domeniul extragerii substanțelor minerale utile și a volumului mare de lucru necesar de efectuat în cadrul controalelor în domeniul nominalizat;
- procesul îndelungat al investigațiilor efectuate de către organele de drept, pentru stabilirea cauzelor și a persoanelor culpabile de acțiuni ilegale de folosire a resurselor subsolului și atragerea ulterioară a acestora la răspundere;

Neregulile menționate mai sus, au adus doar în anul 2023, la prejudicii estimate la peste 6 milioane de lei și la numeroase sesizări către organele de drept. Gravitatea acestora subliniază importanța documentării jurnalistice atente și specializate. În sprijinul acestui demers, fișa practică de investigație jurnalistică pentru domeniul subsolului (Anexa nr. 4) oferă o serie de repere utile pentru identificarea și investigarea potențialelor abuzuri sau riscuri ecologice.

³⁹ Ibidem

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice

Printre recomandările generale, privind documentarea și soluționarea problemelor legate de poluarea solului, se enumeră:

- **Verificarea actelor permise**

Identifică dacă activitatea de extracție este autorizată legal. Solicită autorizația de exploatare a subsolului, avizul de mediu, proiectul tehnic aprobat, contractul de atribuire în folosință a zăcămintului și eventualele acte de scoatere din circuitul agricol. Lipsa acestora poate constitui o abatere gravă.

- **Consultarea rapoartelor oficiale și a evidențelor publice**

Accesează datele publicate de Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția pentru Geologie și Resurse Minerale, Cadastrul Funciar și autoritățile locale. Acestea oferă informații despre zăcămintele autorizate, suprafețele afectate, sancțiunile aplicate și prejudiciile calculate.

- **Realizarea documentării de teren**

Efectuează vizite la cariere sau locații cu activitate minieră activă sau abandonată. Documentează fotografic sau video starea terenurilor, eventualele depozite de roci sterile, degradarea solului și prezența utilajelor sau infrastructurii miniere.

- **Analiza impactului ecologic și socio-economic**

Explorează consecințele asupra comunităților locale: secarea fântânilor, distrugerea terenurilor agricole, alunecări de teren, afectarea biodiversității, zgomot, praf sau mirosuri persistente. Intervievează localnicii, autoritățile locale și agricultorii afectați.

- **Colaborarea cu experți**

Solicită puncte de vedere de la geologi, hidrologi, ecologi, juriști specializați în dreptul mediului și economiști pentru a înțelege mai bine implicațiile tehnice și legale ale unei exploatare miniere.

- **Monitorizarea justiției și a cazurilor pendinte**

Dacă există dosare în instanță sau investigații în curs legate de abuzuri în domeniul minier, urmărește evoluția acestora. Verifică dacă există denunțuri penale, procese contravenționale sau litigii cu autoritățile.

- **Corelarea activităților miniere cu regimul de protecție a mediului**

Verifică dacă zăcămintul exploatat se află în proximitatea ariilor naturale protejate, a surselor de apă potabilă, a fâșiilor forestiere sau în zone sensibile la eroziune și alunecări de teren.

- **Evidențierea deficiențelor sistemice**

Încearcă să identifici dacă încălcările se datorează unor deficiențe în sistemul de autorizare, lipsei de supraveghere, corupției locale sau golurilor legislative – aspecte care pot aduce valoare de interes public materialului jurnalist.

Studiu de caz nr. 5:

Extragerea ilegală a nisipului din albiile râurilor Nistru și Prut⁴⁰

Context general: Republica Moldova se confruntă de mai bine de trei decenii cu un fenomen grav și insuficient sancționat: extragerea ilegală de nisip și prundiș din râurile Nistru și Prut. Activitatea este justificată adesea sub pretextul menținerii navigabilității, dar realitatea arată o exploatare comercială masivă, fără licențe sau autorizații conforme, care a cauzat pagube de ordinul milioanelei de lei și efecte ireversibile asupra ecosistemelor acvatice.

Caz concret: Zona Onițcani, raionul Criuleni La Onițcani, de-a lungul anilor, s-a format un punct neoficial de comercializare a nisipului extras direct din Nistru. Locuitorii relată că prețul pentru o mașină de mare tonaj ajungea la 3000 de lei. Deși activitatea nu este autorizată, firmele implicate mută frecvent tehnica dintr-un loc în altul, pentru a evita sancțiunile.

Inspectorii ecologici au constatat abandonarea tehnicii de lucru și a unei cisterne transformată în locuință improvizată pe malul râului, confirmând suspiciunile privind activitatea prelungită și ilegală.

Impact ecologic: Extragerea excesivă a materialelor a transformat râul într-o mlaștină, a dus la proliferarea stufului și la colmatarea zonelor cu importanță ecologică ridicată. Nivelul apei a scăzut cu 50-150 cm, iar sedimentul natural, care avea rol filtrant, a fost eliminat. În multe sate au secat fântânile, iar debitele au scăzut considerabil.

Cazul Portului Fluvial Ungheni: ÎS „Portul Fluvial Ungheni” a fost sancționat în 2015 pentru extragerea ilegală a 1850 m³ de nisip din Prut, fiind aplicate doar două amenzi de 8000 lei fiecare, în timp ce prejudiciul evaluat era de 369.000 lei. CNA a intentat un dosar penal, dar este singurul caz de acest fel documentat în ultimii cinci ani.

Reacția societății civile: ONG-urile de mediu au criticat Legea nr. 1894/2013 privind transportul naval intern, care permite extragerile sub pretextul curățirii albiei. Propunerile ecologiștilor de a returna aluviunile în amonte sau de a interzice comercializarea acestora nu au fost acceptate.

Concluzii: Extragerea ilegală de nisip din râurile Nistru și Prut reprezintă o infracțiune ecologică tolerată de un cadru legal permisiv, aplicare inegală a sancțiunilor și corupție instituțională. Pagubele asupra mediului sunt grave: scăderea nivelului apei, pierderea habitatelor naturale, secarea resurselor de apă potabilă și compromiterea funcției naturale de autocurățare a râurilor.

Piste de investigație jurnalistică:

- Verificarea zăcămintelor active și autorizațiile de exploatare;
- Interviu cu locuitorii afectați, inspectorii de mediu și autorități locale;
- Solicitarea datelor privind prejudiciile și amenzile aplicate;
- Documentarea vizuală a punctelor de extragere și transport.

Recomandare: Cazul Onițcani trebuie tratat ca model de investigație privind extragerea ilegală de resurse minerale, vulnerabilitatea legislației și lipsa de reacție eficientă din partea autorităților. Jurnaliștii pot folosi această investigație pentru a genera presiune publică și reforme legale în domeniul protecției subsolului și resurselor naturale.

40 <https://anticoruptie.md/ro/investigatii/bani-publici/extragerile-ilegale-de-nisip-din-nistru-si-prut-unii-aduna-averi-iar-tara-pierde>

4.5 Fond forestier și vegetația forestieră

Pădurile și vegetația forestieră joacă un rol esențial în menținerea echilibrului ecologic, protejarea solului, conservarea biodiversității și asigurarea calității vieții. În ciuda acestei importanțe, fondul forestier și spațiile verzi din Republica Moldova sunt supuse constant unor presiuni antropice și gestionări defectuoase, care adesea rămân nesancționate sau insuficient investigate.

Conform rapoartelor anuale ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului cele mai frecvente încălcări de exploatare a fondului forestier și din afara fondului forestier și ale spațiilor verzi sunt:

- tăierile ilicite, extragerea în întregime a masei lemnoasă
- biodiversitatea pădurilor este din ce în ce mai amenințată la nivel național ca urmare a defrișărilor, fragmentării, schimbărilor climatice și a altor factori.
- efectuarea unor exploatare forestiere contrar scopurilor sau cerințelor prevăzute în autorizația (dispoziția) de tăiere a arborilor ori în biletul silvic
- tăierea ilegală a arborilor și arbuștilor din spațiile verzi, vătămarea lor sau a unor părți ale lor, defrișarea și/sau strămutarea, fără acte permissive
- vătămarea arborilor și arbuștilor din spațiile verzi prin incendiere
- distrugerea și vătămarea puietilor și butașilor din pepiniere și plantații silvice

În acest context, jurnalismul de investigație are un rol crucial în aducerea în atenția publică a abuzurilor și în stimularea unei guvernări transparente și responsabile în domeniul forestier.

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice⁴¹

Pentru documentare și soluționarea încălcărilor ale regulilor de exploatare a fondului forestier, sunt recomandate:

- verificați statutul juridic al terenului forestier vizat (inclusiv registrul bunurilor imobile, acte de arendă, acte de atribuire);
- solicitați documente oficiale (autorizări de tăieri, amenajamente silvice, rapoarte ale IPM, avize de mediu);
- identificați actorii implicați: administrații publice locale, întreprinderi silvice, beneficiari de contracte de arendă;
- documentați impactul ecologic și social: interviuri cu localnici, ecologiști, specialiști silvici;
- realizați imagini din teren (tăieri, defrișări, construcții, zone degradate etc.);
- analizați legislația aplicabilă (Codul Silvic, Codul Funciar, Codul Penal, Codul Contravențional);
- monitorizați răspunsul autorităților și rezultatele controalelor sau anchetelor publice;
- comparați situația locală cu exemple internaționale de bune practici sau cazuri similare.

Pentru a sprijini demersurile jurnalistice cu un instrument practic de colectare și organizare a informațiilor din teren, Anexa nr. 5 oferă o fișă-model ce poate fi utilizată în investigarea cazurilor de extragere ilegală a resurselor minerale din râuri. Aceasta include indicatori esențiali pentru verificări documentare, tehnice, vizuale și instituționale, facilitând astfel o abordare sistematică a subiectului.

⁴¹ <https://cms.ecocontact.md/uploads/ecocontact/originals/135baa61-59df-4d79-a6b1-ae33741c5d0f.pdf>

Studii de caz nr. 6:

Curtea de Conturi și Agenția „Moldsilva”⁴²

Context

În decembrie 2021, Curtea de Conturi a Republicii Moldova a publicat un audit de conformitate privind administrarea fondului forestier de către Agenția „Moldsilva”. Auditul a constatat deficiențe sistemice majore în ceea ce privește evidența, folosirea și protecția terenurilor forestiere de stat. Suprafața totală gestionată de Agenție este de circa 337,8 mii ha, dar doar 9% era înregistrată corespunzător în Registrul bunurilor imobile (RBI).

Încălări și riscuri identificate

- Lipsa înregistrării patrimoniale: doar 30,9 mii ha din fondul administrat de „Moldsilva” erau înregistrate în RBI, ceea ce a facilitat fragmentarea și însușirea ilegală a terenurilor de către terți.
- Conversia și înstrăinarea abuzivă: 17 terenuri au fost transformate din fond forestier în teren agricol sau pentru construcții de către APL, iar alte 13 au fost înstrăinate nelegal.
- Construcții pe terenuri forestiere: Pe un teren exclus din gestiunea ÎS SilRăzeni au fost ridicate construcții agroindustriale, deși în acte figurează ca teren agricol.
- Arendă neconformă și pierderi bugetare: Lipsa măsurilor pentru ajustarea plăților de arendă a condus la pierderi de circa 12 milioane lei doar în 2020. În perioada 2016–2021, veniturile neîncasate din arendă s-au ridicat la aproximativ 2 milioane lei.
- Tranzacții dubioase de cesiune a dreptului de arendă: Lipsa clarității în normele aplicate a permis terților să valorifice drepturi de arendă estimate la peste 5,8 milioane euro.
- Tăieri neautorizate: Au fost depășiți indicatorii de recoltare a masei lemnoase aprobați de Guvern, iar Agenția de Mediu a emis ilegal autorizații pentru tăieri suplimentare.

Implicații

Această situație reflectă nu doar un management deficitar, dar și riscuri reale de corupție, pierdere patrimonială și degradare a fondului forestier. Lipsa controlului riguros și a transparenței în atribuirea și folosirea terenurilor forestiere afectează direct biodiversitatea, contribuie la fragmentarea habitatelor și reduce capacitatea statului de a implementa o gestionare durabilă a pădurilor.

Concluzii și lecții învățate

Acest caz evidențiază necesitatea:

- unei evidențe cadastrale complete și actualizate a fondului forestier;
- întăririi mecanismelor de control public și sancționare;
- revizuirii contractelor de arendă în sensul ajustării prețurilor și interzicerii cesiunilor abuzive;
- consolidării transparenței și accesului public la informații privind gestionarea resurselor forestiere.

42 <https://cms.ecocontact.md/uploads/ecocontact/originals/135baa61-59df-4d79-a6b1-ae33741c5d0f.pdf>

4.6 Ariile protejate și Rețeaua Emerald

Ariile naturale protejate din Republica Moldova constituie elemente esențiale pentru conservarea biodiversității, protejarea habitatelor naturale și menținerea echilibrului ecologic. Ele sunt desemnate ca zone de protecție în baza valorii lor naturale, a gradului redus de intervenție umană și a funcției de referință pentru ecosisteme stabile.

O arie protejată este un teritoriu delimitat geografic, cu elemente naturale reprezentative și rare, stabilit prin acte normative sau reglementări, destinat conservării și protecției biodiversității, peisajelor, ecosistemelor, speciilor de plante și animale, precum și resurselor naturale și culturale. În completare, rețea ecologică națională este constituită la nivel național din teritorii ale habitatelor, peisajelor și elementelor lor, unite fizic și funcțional, cu o deosebită importanță științifică, estetică și ecologică. În acest cadru, rețeaua Emerald reprezintă rețeaua de situri de interes special de conservare, fiind parte componentă a rețelei ecologice naționale, și reflectând extinderea, în țările non-UE, a rețelei europene de zone speciale de conservare „Natura 2000”.

Deși Republica Moldova a făcut progrese în desemnarea și extinderea rețelei de arii protejate și în alinierea la standardele internaționale prin participarea în Rețeaua Emerald, numeroase provocări persistă: lipsa aplicării efective a regimului de protecție, intervențiile economice neautorizate, presiunile funciare, deficiențele instituționale și lipsa de transparență în gestionare.

În acest context, rolul jurnalismului de investigație devine tot mai relevant. Prin documentarea și expunerea încălcărilor, abuzurilor sau inacțiunii administrative, presa contribuie activ la responsabilizarea instituțiilor, la informarea opiniei publice și la consolidarea implicării civice în protecția patrimoniului natural. Prezentul subcapitol va evidenția principalele provocări legate de gestionarea ariilor protejate și a Rețelei Emerald în Republica Moldova, oferind totodată recomandări practice pentru documentarea și abordarea acestor subiecte din perspectivă jurnalistică. În sprijinul acestui demers, va fi prezentată și o fișă de investigație, utilă ca instrument de lucru pentru cei interesați să contribuie la conservarea biodiversității printr-un demers documentat și responsabil.

Conform rapoartelor anuale ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului⁴³ cele mai frecvente încălcări constatate în urma activităților de control legate de ariile protejate și rețeaua Emerald sunt:

- tăieri și recoltări ilegale de arbori și deteriorarea vegetației forestiere în zone cu regim special de protecție;
- construcții neautorizate pe terenurile ariilor protejate sau în vecinătatea acestora, cu impact asupra integrității ecosistemelor;
- recoltarea neautorizată ale produselor nelemnoase;
- pășunatul neautorizat și cositul ilegal, inclusiv în zone interzise sau fără acordul autorităților competente;
- abandonarea și depozitarea necontrolată a deșeurilor, cu efecte poluante directe asupra habitatelor naturale;
- introducerea speciilor indigene și/sau invazive în habitatele naturale al ariei;
- desfășurarea de activități recreative și turistice fără respectarea normelor de acces și utilizare durabilă a resurselor;
- lipsa sau aplicarea necorespunzătoare a măsurilor de protecție în perimetrele siturilor propuse pentru Rețeaua Emerald, inclusiv în contextul proiectelor de infrastructură sau activităților economice;
- insuficiența măsurilor de conservare activă, lipsa planurilor de management funcționale și monitorizarea deficitară a stării habitatelor și speciilor de interes conservativ;

43 ipm.gov.md/upfiles/menu_/files/ANUARUL%202023%20PAG.%201-130_compressed.pdf

- nerespectarea regimului de protecție instituit prin lege, manifestată prin lipsa întreținerii infrastructurii de protecție, absența panourilor informative, precum și neaplicarea măsurilor de conservare;
- ignorarea statutului siturilor Emerald în procedurile de luare a deciziilor de mediu, inclusiv în cadrul proceselor de evaluare a impactului asupra mediului (EIM) sau evaluare strategică de mediu (ESM).

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice

Pentru documentare și soluționarea problemelor legate de ariile protejate și rețeaua Emerald, sunt recomandate:

1. Studiarea cadrului legal și a obligațiilor instituționale

- Familiarizați-vă cu legislația de bază: Legea nr. 1538/1998 privind fondul ariilor naturale protejate de stat, Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului, Codul silvic nr. 69/202, Legea 94/2007 privind rețeaua ecologică; Legea 86/2014 privind EIM)
- Analizați competențele autorităților publice implicate: Ministerul Mediului, Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția de Mediu, autoritățile locale și administratorii rezervațiilor.

2. Identificarea și analiza surselor primare și secundare

- Solicitați acces la rapoarte de audit, evaluări de mediu, planuri de management și avize de mediu relevante pentru siturile investigate.
- Examinați fișele siturilor Emerald disponibile prin CDR-EIONET sau alte surse oficiale.

3. Observație directă și documentare vizuală

- Realizați vizite în teren pentru a observa potențiale încălcări: tăieri de arbori, pășunat ilegal, poluare, construcții neautorizate etc.
- Documentați fotografic și video orice modificări vizibile ale habitatului sau semne ale unei utilizări neconforme.

4. Consultarea comunității și martorilor locali

- Intervievați localnici, paznici, ONG-uri de mediu și funcționari locali pentru a înțelege dinamica socială și eventualele conflicte legate de utilizarea terenurilor.
- Colectați mărturii despre schimbări recente sau presiuni asupra teritoriilor protejate.

5. Verificarea documentelor oficiale și a statutului juridic al terenurilor

- Investigați dacă terenurile fac parte din fondul ariilor naturale protejate sau din Rețeaua Emerald și dacă beneficiază de măsuri active de conservare.
- Examinați contractele de arendă, extrase din registrul bunurilor imobile și autorizațiile de intervenție, dacă există.

6. Contextualizarea locală și internațională

- Raportați situația investigată la obligațiile asumate de Republica Moldova prin convențiile internaționale (Convenția de la Berna, Convenția privind diversitatea biologică, Convenția Aarhus etc.).
- Comparați cazurile locale cu bune practici sau deficiențe similare în alte state din regiune.

7. Utilizarea unor instrumente jurnalistice specifice

- Folosiți fișa de investigație tematică (Anexa nr. 6) pentru a sistematiza datele colectate.
- Apelați la tehnici de investigație colaborativă (ex. FOIA, jurnalism de date, hărți GIS, imagini satelitare) pentru aprofundarea subiectelor complexe.

8. Respectarea principiilor etice și protecția surselor

- Asigurați confidențialitatea martorilor în cazuri sensibile și verificați toate informațiile din cel puțin două surse independente.
- Evitați denaturarea informațiilor sau prezentarea selectivă care poate compromite integritatea investigației.

Instrumente utile:

<https://emerald.eea.europa.eu/><https://cdr.eionet.europa.eu/>

Studii de caz nr. 7:

Tentativă de privatizare și intervenții ilegale în Rezervația peisagistică Țipova⁴⁴

Context general:

Rezervația peisagistică Țipova este una dintre cele mai valoroase arii protejate ale Republicii Moldova, nu doar din punct de vedere ecologic, ci și cultural și arheologic. Aflată pe malul Nistrului, în proximitatea satului Horodiște (raionul Rezina), aceasta include vestigii istorice unice precum complexul rupestru Țipova și situl arheologic Horodiște II – La Cot, înscris în Repertoriul Arheologic Național. De asemenea, Țipova este inclusă în Rețeaua ecologică Emerald, fapt ce impune respectarea unor măsuri stricte de conservare, inclusiv obligația de realizare a evaluării impactului asupra biodiversității, care nu a fost efectuată în cazul construcțiilor inițiate.

Problema constatată:

La începutul anului 2024, au fost semnalate tentative de construcție a unui complex turistic pe un teren de 12,29 ha, parte a rezervației, declarat proprietate privată în anul 2020. Aceste activități s-au realizat cu încălcarea mai multor prevederi legale și în lipsa transparenței decizionale.

Încălcări identificate:

- Privatizarea ilegală a terenului prin deciziile Consiliului Local Horodiște (din 9 noiembrie și 10 decembrie 2020), contrar:
 - art. 7 alin. (2) din Legea 1538/1998 privind ariile naturale protejate – care interzice privatizarea/arendarea acestor terenuri;
 - art. 10 și art. 13 din Legea 121/2007 privind administrarea proprietății publice – care interzic deținerea bunurilor din domeniul public;
- Lipsa consultărilor publice, contrar art. 3 alin. (4) din Legea 239/2008 privind transparența în procesul decizional;
- Ignorarea regimului de protecție arheologică, conform Legii 218/2010 – au fost descoperite structuri arheologice afectate de lucrări de excavare fără avizul Agenției Naționale Arheologice.
- Nerespectarea statutului de sit Emerald, în condițiile în care nicio evaluare a impactului asupra biodiversității nu a fost efectuată, încălcând cerințele internaționale ale Rețelei Emerald și obligațiile asumate de statul Republica Moldova în cadrul Convenției de la Berna.

⁴⁴ <https://diez.md/2024/04/17/rezervatia-peisagistica-tapova-se-afla-in-pericol-in-zona-ar-avea-loc-lucrari-neautorizate-ale-unui-complex-turistic/>

Reacții și acțiuni întreprinse:

- Peste 40 de organizații neguvernamentale au semnat o petiție publică adresată Ministerului Mediului, IPM, CNA, Ministerului Culturii și altor instituții, solicitând:
 - anularea deciziilor de privatizare și readucerea terenului în fondul rezervației;
 - sancționarea persoanelor implicate;
 - restaurarea peisajului degradat;
 - elaborarea de planuri de management eficiente pentru ariile Țîpova și Saharna;
 - instituirea unui mecanism național care să prevină astfel de cazuri în alte arii protejate;
- Au fost aplicate amenzi de către Agenția Națională Arheologică și Inspectoratul pentru Protecția Mediului în urma inspecțiilor efectuate.

Consecințe și riscuri:

- Eroziunea legală a regimului de protecție asupra ariilor protejate prin precedentul de privatizare;
- Impact ireversibil asupra patrimoniului arheologic și peisajului natural;
- Pierderea încrederii publice în capacitatea instituțiilor de a proteja patrimoniul național.

Relevanță pentru investigații jurnalistice:

Acest caz evidențiază nevoia unui jurnalism de mediu activ, capabil să sesizeze și să investigheze încălcările legii în zone cu regim special de protecție. Interesul public este major, iar documentarea poate contribui la mobilizarea societății și întărirea mecanismelor legale de conservare.

4.7 Poluarea cu deșeuri și substanțe chimice

Gestionarea deșeurilor reprezintă una dintre cele mai presante provocări de mediu în Republica Moldova, conturată încă din perioada de tranziție spre economia de piață și accentuată de creșterea consumului și diversificarea produselor ambalate.

În prezent, problema deșeurilor este agravată de volumul în continuă creștere al acestora și de impactul lor tot mai nociv asupra mediului înconjurător. Dezvoltarea urbană și industrială, creșterea nivelului de trai și lipsa unor sisteme moderne și integrate de gestionare determină formarea de noi surse de poluare, de la depozite neautorizate, până la incendii de gunoiști sau contaminarea apelor și solului.

În paralel, utilizarea și importul extensiv de substanțe chimice, fie în agricultură, industrie sau comerț, expun suplimentar mediul și sănătatea populației la riscuri semnificative. Republica Moldova produce local un spectru limitat de substanțe chimice (coloranți, lacuri, produse farmaceutice), dar consumă o gamă largă de pesticide, fertilizanți și alte produse chimice importate, folosite inclusiv în sectoare sensibile precum cel alimentar. Lipsa infrastructurii pentru depozitarea, tratarea sau eliminarea corespunzătoare a acestor deșeuri și substanțe, precum și abaterile frecvente de la normele legale amplifică efectele negative.

În acest context, jurnalismul de investigație joacă un rol-cheie în expunerea disfuncționalităților sistemice, a neregulilor în aplicarea legii, a inacțiunii administrative și a conflictelor de interese între autorități și operatori economici. Reportajele și investigațiile bine documentate pot contribui la declanșarea unor acțiuni de remediere, sancționarea celor responsabili și sensibilizarea opiniei publice.

Capitolul de față oferă o privire de ansamblu asupra celor mai frecvente abateri și riscuri din domeniul deșeurilor și substanțelor chimice, însoțit de recomandări pentru documentarea acestor probleme și o fișă de investigație (Anexa nr. 7), menite să sprijine jurnaliștii, activiștii și cetățenii interesați în demersul lor de a proteja mediul și sănătatea publică.

Astfel, conform rapoartelor anuale ale Inspectoratului pentru Protecția Mediului⁴⁵ cele mai frecvente încălcări legate gestionarea deșeurilor și/sau al substanțelor chimice sunt:

- Neîntreprinderea măsurilor de identificare, lichidare și prevenire a formării gunoștilor neautorizate/stihinice;
- Neasigurarea sortării, colectării, tratării și evacuării deșeurilor, neatingerea ținutelor minime de recuperare sau reciclare a deșeurilor, precum și admiterea stocării deșeurilor de orice proveniență;
- Gestionarea deșeurilor în lipsa unui sistem individual sau colectiv de gestionare a fluxurilor respective de deșeuri sau neprezentarea actelor de confirmare a unui sistem individual ori de certificare în calitate de membru al unui sistem colectiv de colectare, tratare, valorificare sau eliminare a produselor ce au devenit deșeuri;
- Încălcarea regulilor de evidență, transport, păstrare, utilizare și înhumare a preparatelor biologice și chimice, a amestecurilor de preparate sau a altor substanțe toxice, dacă această faptă nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii;
- Încălcarea cerințelor de prevenire a accidentelor majore care implică substanțe periculoase, precum și de limitare a consecințelor acestora asupra sănătății umane și asupra mediului;
- Omiterea colectării deșeurilor provenite de la animalul plimbat în spațiul public;
- Încălcarea cerințelor de prevenire a accidentelor majore care implică substanțe periculoase, precum și de limitare a consecințelor acestora asupra sănătății umane și asupra mediului

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice

Pentru documentare și soluționarea problemelor legate de gestionarea deșeurilor și al substanțelor chimice, sunt recomandate:

- Efectuarea vizitelor la fața locului pentru constatarea stării depozitelor de deșeuri conforme sau neconforme și identificarea riscurilor de poluare sau a activităților ilegale.
- Colectarea mărturiilor de la cetățeni, reprezentanți ai APL, operatori de salubritate, agenți economici și alte persoane relevante cu privire la gestionarea locală a deșeurilor.
- Solicitarea informațiilor oficiale de la Inspectoratul pentru Protecția Mediului, Agenția de Mediu și APL privind autorizarea, cantitățile și tipurile de deșeuri gestionate.
- Verificarea registrelor de evidență a deșeurilor, inclusiv a celor aferente implementării responsabilității extinse a producătorului (REP), pentru a documenta respectarea obligațiilor legale.
- Monitorizarea incidentelor de poluare (ex. incendieri, stocări neautorizate, depozitări în zone sensibile) prin realizarea de materiale vizuale (fotografii, filmări, imagini aeriene).
- Examinarea autorizațiilor de mediu emise pentru activitățile de colectare, transport, depozitare și valorificare a deșeurilor, în special pentru cele periculoase.
- Coroborarea constatărilor din teren cu prevederile legale relevante (Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, Hotărârile de Guvern aplicabile, regulamente sectoriale etc.).

⁴⁵ https://ipm.gov.md/uploads/menu_files/ANUARUL%202023%20PAG.%201-130_compressed.pdf

- Consultarea experților din ONG-uri, mediul academic sau instituții tehnice pentru validarea datelor și înțelegerea corectă a implicațiilor de mediu.
- Includerea în materiale a aspectelor educative și a soluțiilor practice destinate publicului, autorităților sau agenților economici, în vederea promovării unei gestionări responsabile a deșeurilor.

Studii de caz nr. 8:

Gunoștea din Basarabeasca – un focar de poluare tolerat timp de decenii⁴⁶

Context general:

Orașul Basarabeasca din sudul Republicii Moldova se confruntă de aproape 20 de ani cu o problemă gravă de mediu și sănătate publică, funcționarea neautorizată și necontrolată a unei gunoști amplasate periculos de aproape de zone locuite. Situația scoate în evidență carențele grave în aplicarea legislației de mediu, lipsa unei infrastructuri moderne pentru gestionarea deșeurilor și neimplicarea efectivă a autorităților locale și centrale.

Date de localizare:

Zona Sovhoz, orașul Basarabeasca

Suprafața totală a depozitului: parte din cele 17,39 ha de gunoști înregistrate în raion

Nereguli și impact identificat:

- **Arderea repetată a deșeurilor** provoacă degajări toxice de fum, disconfort olfactiv și iritații respiratorii pentru locuitori.
- **Depozitarea necontrolată**, în lipsa compactării și acoperirii regulate a deșeurilor, generează mirosuri, atrage dăunători și contaminează solul și aerul.
- **Amplasarea inadecvată**, în apropierea zonelor locative și a fostului lac artificial, favorizează infiltrarea poluanților în apă și sol.
- **Lipsa măsurilor de securizare** – gunoștea nu este împrejmuțată, nu are pază, nu are sistem de sortare, compactare sau monitorizare tehnologică.
- **Autoritățile locale nu au răspuns eficient** la zecile de plângeri colective și sesizări ale locuitorilor, care acuză lipsă de reacție și promisiuni nerespectate.

Intervențiile autorităților locale:

- *Barieră instalată* la intrarea în gunoște în august 2024, ca urmare a presiunii publice.
- *Promisiune privind instalarea camerelor video*, anunțată public de primar, fără măsuri de urgență privind relocarea sau igienizarea poligonului.
- *Lipsa unui plan clar de management* al deșeurilor și absența unui serviciu funcțional de salubritate conform standardelor.

Cadrul legal încălcat:

- Legea nr. 209/2016 privind deșeurile, nerespectarea ierarhiei deșeurilor, lipsa autorizăției, arderea ilegală a deșeurilor.
- Legea nr. 1515/1993 privind protecția mediului, ignorarea obligației de prevenire a poluării aerului, solului și apei.

⁴⁶ <https://anticoruptie.md/ro/investigatii/social/poligoanele-de-deseuri-din-moldova-de-ce-mii-de-gropi-de-gunoi-ameninta-mediul-si-sanatatea-oamenilor>

- Codul contravențional al RM, art. 154, art. 154¹ și art. 154² privind gestionarea necorespunzătoare a deșeurilor.
- Lipsa implementării Strategiei Naționale de Gestionare a Deșeurilor 2013–2027, care prevede închiderea gropilor istorice și construirea de poligoane regionale conforme.

Măsuri instituționale insuficiente:

- IPM a întocmit 18 procese-verbale de contravenție în 2023 pentru întreg raionul, fără măsuri corective la nivel sistemic.
- Lipsa unui inspector ecologic permanent în raionul Basarabeasca din 2022.
- Reacții întârziate din partea primăriei și Consiliului Raional, în ciuda petițiilor semnate de peste 200 de locuitori.

Propuneri și recomandări formulate de comunitate și experți:

- Relocarea gunoiștii departe de zona locuită și conformarea acesteia la standarde moderne.
- Crearea unui sistem local de sortare și colectare selectivă a deșeurilor.
- Implementarea măsurilor prevăzute de Strategia Națională și conectarea la viitorul poligon regional prevăzut în RMD2.
- Alocarea de fonduri pentru îngrijire, pază, supraveghere video și educație ecologică comunitară.

Concluzii:

Cazul Basarabeasca reflectă o problemă structurală a Republicii Moldova: toleranța față de practicile nocive de gestionare a deșeurilor, lipsa de responsabilitate instituțională și slaba implementare a cadrului normativ. Investigația a scos în evidență importanța presiunii civice și jurnalistice pentru a determina măsuri reale de protecție a mediului și sănătății publice.

Acest caz poate servi drept model pentru documentarea altor situații similare din localitățile rurale ale Republicii Moldova, unde depozitarea ilegală a deșeurilor este frecvent ignorată, iar impactul asupra populației este constant subestimat.

4.8 Schimbările climatice

Criza climatică nu mai este o proiecție îndepărtată, ci o realitate prezentă, cu efecte tot mai vizibile asupra sănătății populației, agriculturii, ecosistemelor și economiei. Deși schimbările climatice nu pot fi supuse controlului direct sau sancțiunilor clasice aplicate încălcărilor de mediu, inactivitatea statelor și autorităților în fața acestui fenomen este din ce în ce mai des pusă în discuție la nivel juridic și etic. Se conturează astfel principiul **răspunderii climatice**, potrivit căruia lipsa de acțiune sau nerespectarea obligațiilor asumate prin acorduri și politici climatice este considerată o încălcare a dreptului generațiilor actuale și viitoare la un mediu sănătos, stabil și echitabil.

Fiind un fenomen recunoscut la nivel global, în ultimii ani schimbările climatice au avut un impact semnificativ și asupra Republicii Moldova, afectând multiple sectoare socio-economice, bunăstarea populației, siguranța și sănătatea publică. Tot mai frecvent, acestea se manifestă prin temperaturi extreme, secete severe provocând incendii de vegetație, precipitații abundente provocând inundații majore și o distribuție inegală precipitațiilor pe parcursul anului. Există dovezi clare că

Încălzirea globală este în mare parte cauzată de activitățile umane, în special prin emisiile de gaze cu efect de seră (GES), cum ar fi dioxidul de carbon, metanul și protoxidul de azot, rezultate în principal din arderea combustibililor fosili.

În acest context, jurnalismul de investigație are un rol vital: să monitorizeze angajamentele asumate de autorități, să evalueze implementarea politicilor climatice, să identifice cazurile de inacțiune instituțională și să aducă în prim-plan impactul real al crizei climatice asupra comunităților. Capitolul de față oferă repere pentru o abordare responsabilă și documentată a subiectului schimbărilor climatice, punând accent pe dimensiunea de justiție intergenerațională și pe nevoia unei informări corecte, bazate pe date, în fața celei mai mari provocări ecologice a secolului.

Cele mai frecvente probleme referitoare la schimbările climatice

Conform rapoartelor naționale, analizelor de risc climatic și observațiilor din teren realizate în țară, cele mai frecvente probleme identificate în contextul schimbărilor climatice sunt:

- creșterea frecvenței și intensității secetelor severe, cu impact major asupra agriculturii, resurselor de apă și siguranței alimentare;
- distribuția inegală a precipitațiilor, cu episoade de ploi torențiale urmate de perioade îndelungate de ariditate;
- inundațiile rapide și scurgerile de pe versanți, care afectează calitatea solului, infrastructura și locuințele;
- incendiile de vegetație tot mai frecvente, generate de temperaturi ridicate și lipsa umidității;
- scăderea calității solului și degradarea terenurilor prin deșertificare, eroziune și pierderea materiei organice;
- afectarea ecosistemelor naturale și migrarea speciilor din habitatele tradiționale;
- creșterea riscurilor asupra sănătății umane, prin extinderea bolilor infecțioase sensibile la climă, valuri de căldură și poluare agravată;
- lipsa integrării riscului climatic în planificarea teritorială, agricolă și de infrastructură, cu consecințe asupra capacității de adaptare;
- implementarea lentă și inegală a politicilor naționale de adaptare și reducere a emisiilor;
- finanțare insuficientă pentru măsuri de adaptare locală, infrastructură verde sau tehnologii reziliente;

Potrivit Strategiei de Mediu pentru anii 2024–2033, răspunsul național la schimbările climatice se articulează în jurul a trei direcții strategice: reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, adaptarea sectoarelor vulnerabile și prevenirea riscurilor climatice. Sectorul energetic, cu o pondere de peste 67% în emisiile naționale, rămâne principala sursă de emisii, fiind urmat de transporturi, industrie și gestionarea deșeurilor, aceasta din urmă contribuind cu peste 50% la emisiile de metan. Totodată, agricultura, resursele de apă, sănătatea publică, infrastructura de transport și pădurile sunt puternic afectate de fenomene climatice extreme și de intensificarea evenimentelor meteorologice severe. În acest context, rolul jurnalismului de investigație devine esențial pentru a identifica, explica și urmări în mod critic atât cauzele, cât și măsurile întreprinse de autorități pentru reducerea riscurilor climatice și protejarea populației. În continuare sunt prezentate recomandări practice care pot ghida jurnaliștii în procesul de documentare și reflectare profesionistă a acestor subiecte.

Recomandări privind documentarea și realizarea materialelor jurnalistice

Pentru documentare și realizarea materialelor jurnalistice legate de schimbările climatice sunt furnizate următoarele recomandări:

- Documentarea cadrului legal și al politicilor publice relevante (ex. Strategia de Mediu 2024–2033, NDC, Acordul de la Paris).
- Colectarea datelor oficiale privind emisiile de GES, sursele majore și măsurile de atenuare implementate.
- Investigarea alocărilor bugetare și a investițiilor publice legate de tranziția verde și adaptarea climatică.
- Identificarea comunităților și sectoarelor vulnerabile la schimbările climatice și analizarea impactului socio-economic asupra acestora.
- Monitorizarea intervențiilor privind protecția pădurilor, reîmpădurirea și combaterea deșertificării în zonele expuse aridizării.
- Utilizarea instrumentelor vizuale (imagini satelitare, hărți climatice, infografice) pentru explicarea fenomenelor într-un mod accesibil.
- Verificarea existenței și aplicabilității planurilor locale de adaptare și a măsurilor de prevenire a riscurilor climatice.
- Colaborarea cu experți în domenii conexe (climatologie, ecologie, sănătate publică, agricultură, energie) pentru validarea informațiilor.
- Evaluarea gradului de participare publică și respectarea principiilor de echitate climatică în procesele decizionale.
- Investigarea integrării riscurilor climatice în proiectele de infrastructură și planificările teritoriale locale și naționale.

Studii de caz nr. 9:

Cum pot jurnaliștii investiga încălcările legate de schimbările climatice – Lecții din cazul „KlimaSeniorinnen v. Elveția”⁴⁷

Context general

Într-un precedent istoric pentru justiția climatică, Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CEDO) a constatat în aprilie 2024 că Elveția a încălcat drepturile omului prin lipsa unor măsuri suficiente pentru combaterea schimbărilor climatice. Cazul a fost inițiat de un grup de femei în vârstă, „KlimaSeniorinnen”, care au susținut că politicile climatice neadecvate le pun în pericol viața și sănătatea, în special în contextul valurilor de căldură din ce în ce mai frecvente.

Ce a analizat CEDO în acest caz?

Admisibilitatea cazului

CEDO a considerat cazul admisibil, fiind vorba despre o problemă serioasă de interes public impactul schimbărilor climatice asupra drepturilor fundamentale. Curtea a decis ca speța să fie judecată în Marea Cameră, dat fiind caracterul său complex și importanța sa pentru interpretarea Convenției.

⁴⁷ <https://climatecasechart.com/non-us-case/union-of-swiss-senior-women-for-climate-protection-v-swiss-federal-council-and-others/>

Încălcarea Articolului 8 – Dreptul la viață privată și de familie

CEDO a constatat că schimbările climatice reprezintă un risc real și iminent pentru viață, sănătate și bunăstare, iar autoritățile statale au obligații pozitive să protejeze cetățenii de aceste riscuri. Mai exact, Curtea a afirmat că:

- Autoritățile trebuie să adopte un cadru legislativ și administrativ eficient pentru reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.
- Elveția **nu a demonstrat existența unui buget național de carbon** sau a unui plan coerent de limitare a emisiilor GES.
- Țara **nu și-a respectat țintele anterioare de reducere a emisiilor**, ceea ce denotă o lipsă de acțiune adecvată.

Încălcarea Articolului 6 – Dreptul la un proces echitabil

CEDO a stabilit că plângerea asociației reclamante care viza modul în care guvernul elvețian implementează legislația privind reducerea emisiilor **ar fi trebuit analizată pe fond** de instanțele naționale. Refuzul instanței supreme elvețiene de a o examina a constituit o încălcare a dreptului la acces la justiție.

Recomandări și consecințe

Curtea nu a stabilit despăgubiri financiare, ci a subliniat **necesitatea ca Elveția să adopte măsuri legislative și administrative clare**, cuantificabile (inclusiv prin buget de carbon), pentru a-și îndeplini obligațiile sub Art. 8. De asemenea, **Comitetul Miniștrilor al Consiliului Europei** monitorizează în prezent punerea în aplicare a hotărârii.

Ce pot învăța jurnaliștii din acest caz?

Acest dosar judiciar oferă un cadru valoros pentru investigarea modului în care guvernele respectă (sau nu) obligațiile asumate privind clima. Mai jos sunt pașii cheie pe care un jurnalist de investigație i-ar putea urma în documentarea unor cazuri similare:

Ghid practic pentru investigația jurnalistică în domeniul schimbărilor climatice

1. Identificarea grupurilor vulnerabile afectate de schimbările climatice

- Investighează comunități afectate de valuri de căldură, secetă, inundații sau poluare atmosferică. În cazul „KlimaSeniorinnen”, vârstnicii erau vulnerabili la caniculă o realitate tot mai prezentă și în Moldova.

2. Verificarea angajamentelor oficiale privind reducerea emisiilor

- Analizează strategiile naționale (de ex. Strategia de mediu, Planurile Naționale pentru Energie și Climă) și compară țintele declarate cu măsurile implementate. Verifică dacă există bugete de carbon, planuri de reducere etapizată a emisiilor sau rapoarte de monitorizare.

3. Colectarea de date privind impactul climatic și politicile de adaptare

- Solicită date de la autoritățile naționale (Ministerul Mediului, Agenția de Mediu, ANSP) privind evoluția temperaturilor, frecvența dezastrelor naturale și măsurile de protecție pentru populație.

4. Consultarea surselor juridice și a hotărârilor relevante

- Analizează deciziile CEDO, ale instanțelor naționale și ale altor curți internaționale pentru a înțelege cum este interpretată responsabilitatea statului în contextul climatic.

5. Investigarea barierelor în accesul la justiție

→ Examinează dacă cetățenii sau organizațiile de mediu pot depune acțiuni în instanță pentru drepturi afectate de lipsa măsurilor climatice. În cazul Elveției, Curtea a constatat că accesul efectiv la justiție nu a fost asigurat.

6. Evaluarea calității cadrului legislativ și instituțional

→ Cercetează dacă legislația națională prevede mecanisme clare de protecție climatică și dacă există instituții funcționale care monitorizează și sancționează lipsa de acțiune.

7. Documentarea impactului asupra drepturilor fundamentale

→ Explorează legătura dintre schimbările climatice și drepturile la viață, sănătate, viață privată, locuință sau mediu curat. Acestea sunt frecvent invocate în litigii internaționale.

Concluzie pentru jurnaliști

Cazul „KlimaSeniorinnen v. Elveția” oferă o bază solidă pentru a înțelege cum schimbările climatice pot fi investigate nu doar ca problemă de mediu, ci și ca încălcare a drepturilor fundamentale. Jurnaliștii pot contribui esențial la tragerea la răspundere a autorităților, prin:

- Colectarea de dovezi directe de la persoane afectate
- Verificarea declarațiilor oficiale versus acțiunile reale
- Ilustrarea deficiențelor de sistem prin exemple concrete și date comparabile
- Colaborarea cu experți, ONG-uri, avocați de mediu sau rețele internaționale

Prin investigarea riguroasă și prezentarea transparentă a acestor subiecte, jurnalismul devine o verigă esențială în protejarea dreptului generațiilor viitoare la un climat stabil.

5. Bune practici și lecții învățate în cadrul PGM pentru mass-media ”Jurnalism comunitar pentru un mediu sănătos și justiție verde”

Programul de Granturi Mici pentru Mass-Media ”Jurnalism comunitar pentru un mediu sănătos și justiție verde” a avut scopul de a susține investigațiile jurnalistice care să atragă atenția asupra problemelor de mediu în regiune, să contribuie la implicarea comunităților locale în monitorizarea și rezolvarea acestora.

Investigațiile jurnalistice au fost realizate în zonele țintă ale proiectului - mun. Bălți, Fălești, Hâncești, Ialoveni, Ștefan Vodă, Căușeni, Cahul. Principalele obiective ale PGM pentru mass-media au fost:

- realizarea și diseminarea publică a investigațiilor jurnalistice care să atragă atenția asupra problemelor de mediu în regiune.
- contribuția la implicarea comunităților locale în monitorizarea și rezolvarea problemei de mediu.
- educarea comunității și contribuție la înțelegerea provocărilor de mediu cu care se confruntă raionul dat.
- responsabilizarea părților interesate și pledarea pentru soluții echitabile și durabile.

Beneficiarii PGM pentru mass-media au fost SRL ”Studio-L”, SRL ”Satelrom-TV”, SRL „Bright Communications” și SRL ”Canal Regional”.

Publicul țintă al investigațiilor jurnalistice pe probleme de mediu au fost:

- **Publicul larg:** Cetățeni interesați de problemele de mediu și de impactul acestora asupra sănătății și calității vieții.
- **Autorități locale și naționale:** Factori de decizie care pot implementa și promova politici de mediu și măsuri de protecție.
- **Organizații non-guvernamentale și activiști de mediu:** Grupuri care lucrează pentru conservarea mediului și pot folosi informațiile pentru a-și susține inițiativele.
- **Companii industriale:** Entități economice direct implicate, care pot adopta practici mai ecologice și sustenabile.

Bright Communications

Proiectul „Apa Moldovei: lumina asupra unei resurse fragile” a avut obiectiv principal abordarea problemei calității apei și degradării ecologice în ecosistemele acvatice din Republica Moldova, în special în r. Cahul.

Echipa Bright Communications și-a propus să catalizeze schimbarea și să contribuie la îmbunătățirea calității apei în Republica Moldova prin intermediul unei abordări jurnalistice inovatoare și implicarea activă a comunităților locale. Totodată, să determine factorii de decizie politică să

acorde prioritate acestui aspect vital pentru sănătatea și bunăstarea oamenilor și pentru protejarea mediului înconjurător.

În cadrul proiectului, au fost realizate două investigații jurnalistice, care au fost concepute pentru a adresa probleme de mediu asociate cu resurse de apă și cele extractive critice din Republica Moldova și au fost difuzate pe diverse platforme de comunicare pentru a maximiza impactul și vizibilitatea. Impactul investigațiilor a fost masiv, atingând 300.000 de vizualizări pe diverse platforme de comunicare.

Investigația „Petrol în schimbul unui lac relict?”

<https://youtu.be/cz5EjPhybgg>

Această investigație a explorat impactul extracției de petrol asupra lacului relicvă Belev și a biodiversității din rezervația „Prutul de Jos”. Obiectivul investigației a fost de a afla dacă apa lacului Belev este poluată de producția de petrol și dacă concesionarul și-a îndeplinit obligațiile contractuale de protecție a mediului.

În baza cercetării documentare, interviurilor cu experți și oficiali de mediu, vizitelor la fața locului, precum și prelevarea și analiza probelor de apă, investigația a evidențiat încălcări grave ale legislației de mediu și a atras atenția asupra necesității de a lua măsuri urgente pentru conservarea lacului Belev.

Investigațiile au reușit să sensibilizeze publicul și să stimuleze discuții privind conservarea lacului Belev. Vizualizările și reacțiile pozitive demonstrează impactul semnificativ al investigației.

Investigația „Râurile Vinului din Moldova”

https://youtu.be/P_xtqKn_t4

Această investigație a abordat influența industriei vinicole asupra ecologiei râurilor din Republica Moldova, evaluând practicile de protecție a mediului implementate de companiile vinicole. Investigația a scos în evidență nevoia de modernizare a echipamentelor de epurare a apelor uzate, reducerea volumelor de apă utilizate în procesul de producere, și a subliniat importanța respectării normelor ecologice pentru protejarea resurselor de apă ale țării.

Investigația nu doar a informat publicul, dar a și generat interes pentru practicile ecologice în industria vinicolă: unele companii vinicole au început să își modernizeze echipamentele pentru a reduce poluarea apei. Rezultatele cantitative și calitative reflectă succesul investigației în atingerea obiectivelor stabilite.

STUDIO L

Proiectul „Undă verde pentru implicarea comunităților din r-le Căușeni și Ștefan Vodă la soluționarea problemelor de mediu” a avut scopul să contribuie la implicarea comunităților locale din r-le Căușeni și Ștefan Vodă în monitorizarea și soluționarea problemelor de mediu, să contribuie la acoperirea unui gol informațional creat în sud-estul RM, în special în ceea ce vizează problemele de mediu.

În cadrul proiectului au fost realizate 5 investigații. Fiecare dintre acestea au vizat probleme de mediu din regiune.

Investigațiile au fost difuzate pe diverse platforme media și preluate de majoritatea portalurilor de știri din țară, ceea ce a crescut nivelul de conștientizare în rândul publicului despre problemele de mediu. Locuitorii din localitățile vizitate au început să raporteze problemele de mediu, ceea ce a dus la o mobilizare mai mare a comunității în vederea găsirii soluțiilor.

Difuzarea investigațiilor a generat o presiune publică asupra autorităților locale, determinându-le să ia măsuri concrete pentru remedierea problemelor identificate. Unele autorități locale au inițiat acțiuni de curățare a gunoiștilor clandestine și de îmbunătățire a infrastructurii de apă, altele au aplicat la proiecte pentru schimbarea rețelelor de apeduct și fântânii arteziene. Impactul investigațiilor a fost masiv, atingând 400.000 de vizualizări pe diverse platforme de comunicare.

Investigația „La Căușeni apa din robinete are viermi”

<https://youtu.be/pFqxcy2wNao>

Această investigație a cercetat problema asigurării cu apă potabilă a locuitorilor orașului Căușeni, după ce în unele blocuri locative din orașul Căușeni apa de la robinete curgea cu viermi. Reportajul a fost preluat de mai multe televiziuni naționale precum PROTV și Realitatea, TVR, TV 8 și portaluri de știri din țară.

Investigația „Apa contaminată în satul Tocuz”

<https://www.youtube.com/watch?v=keJxr9nNNxU&t=399s>

În unele sectoare ale satului, apa care curge prin robinetele din casă este întunecată la culoare și are un miros insuportabil. Sătenii achită serviciile de aprovizionare cu apă, dar problema rămâne nerezolvată, deși s-au adresat autorităților. Investigația a fost preluată de mai multe instituții media, inclusiv portaluri de știri online și a motivat primăria satului Tocuz de a schimba fântâna arteziană.

Investigația „Proiectul Ecoverde s-a încheiat doar cu promisiuni și hârtii prăfuite”

<https://www.youtube.com/watch?v=5aSGakhadHg>

Proiectul Ecoverde prevedea crearea unui poligon de sortare a deșeurilor menajere solide pentru raioanele Căușeni și Ștefan Vodă, dar și crearea infrastructurii locale de gestionare a deșeurilor prin construcția a șase stații de transfer în zonă. Investigația a inclus cercetarea retrospectivă a cauzelor și condițiilor eșuării dezvoltării acestui proiect.

Investigația „Gunoștea din Căușeni arde de mai mult de o săptămână”

youtube.com/watch?v=3IXlrkHnIQA&feature=youtu.be

Terenul cu suprafața de 1,4 ha, pe care este amplasată gunoștea, are destinația de teren destinat ocrotirii naturii, ocrotirii sănătății, activității recreative de valoare istorico-culturală. Timp de o săptămână eforturile de stingere se soldau cu eșec. Deși este recunoscută dauna fumului toxic emanat de la gunoște asupra sănătății umane, cu regret nu se poate calcula prejudiciul adus mediului. Investigația a fost preluată de mai multe portaluri și companii media din țară.

Investigația „Strategia națională de gestionare a deșeurilor de 10 ani doar pe hârtie”

[youtube.com/watch?v=rs_XTvez14&feature=youtu.be](https://www.youtube.com/watch?v=rs_XTvez14&feature=youtu.be)

Investigația a inclus analiza implementării activităților incluse în strategie și ce s-a realizat timp de 10 ani. A fost demonstrat că timp de un deceniu strategia a rămas la nivel de document, fără a fi implementate politicile incluse în cadrul acesteia. Doar în anul 2021 au fost inițiate câteva acțiuni, precum crearea infrastructurii pentru zona 5 - Ungheni, Călărași, Nisporeni.

CANAL REGIONAL

Proiectul „Deșeuri eliminate - regiuni ecologizate” a avut scopul investigării problemelor de mediu legate de gestionarea deșeurilor plastice în raioanele Ialoveni și Hîncești, evidențiind rolul conștientizării publice, implicării comunitare în rezolvarea acestor probleme și susținerii dezvoltării durabile.

În cadrul proiectului au fost realizate patru investigații jurnalistice, ce au inclus analiza situației curente a gestionării deșeurilor plastice, elucidarea metodelor de colectare și stocare a deșeurilor, identificarea punctelor de colectare a deșeurilor, și documentarea impactului micro gunoiștilor asupra comunităților locale. Impactul investigațiilor a fost mare, atingând 20.000 de vizualizări pe diverse platforme de comunicare.

Investigația „Gunoștea de lângă gimnaziu din satul Ulmu, raionul Ialoveni”

<https://www.youtube.com/watch?v=6ilMkRJ4dxs>

Investigația a fost realizată în localitatea Ulmu, unde, la o distanță de aproximativ 500 de metri de gimnaziul din localitate, se afla o depozit de deșeuri municipal ilegal (stihnic). Ca urmare a investigației, autoritățile au luat măsuri imediate, și depozitul de deșeuri a fost lichidat, protejând astfel sănătatea publică și mediul înconjurător.

Investigația „Ialoveni – orașul cu potențial de sortare, dar fără reciclare”

https://www.youtube.com/watch?v=R2_m6x7lKfk

Investigația a avut loc în localitatea Ialoveni, unde s-a evidențiat activitatea Întreprinderii Municipale Gospodăria Locativ-Comunală Ialoveni. Aceasta oferă servicii de colectare a deșeurilor

municipale din mase plastice, însă investigația a scos la iveală necesitatea îmbunătățirii infrastructurii și conștientizării publice privind colectarea selectivă a deșeurilor plastice.

Investigația „Fenomenul micro gunoiștilor stihionice în raionul Hîncești și la nivel de țară”

<https://www.youtube.com/watch?v=c9Wkay3Lb00>

Investigația s-a concentrat asupra problemei depozitelor de deșeuri ilegale din raionul Hîncești. Prin documentarea acestei situații, s-a evidențiat impactul negativ asupra mediului și sănătății comunităților din zonă, subliniind nevoia unei intervenții urgente din partea autorităților pentru implementarea unui sistem eficient de gestionare a deșeurilor.

Investigația ”Importanța sectorului asociativ în rezolvarea problemelor de mediu. Studiu de caz din raioanele Hîncești și Ialoveni”

<https://youtu.be/1RTYNN6FRbo>

Investigația a studiat importanța sectorului asociativ în rezolvarea problemelor de mediu. S-au reflectat activitățile a două ONG-uri din Hîncești și Ialoveni, care joacă un rol vital în sensibilizarea comunităților și în promovarea soluțiilor durabile. Aceste organizații au fost un exemplu de colaborare între societatea civilă și autoritățile locale, contribuind la îmbunătățirea gestionării resurselor naturale și a problemelor ecologice.

SATELROM TV

Proiectul „Un mediu curat, o viață sănătoasă” a avut scopul investigării problemelor de mediu în regiune (mun. Bălți), în special impactul poluării apelor naturale asupra calității vieții - educarea și promovarea implicării active a comunității pentru soluționarea și implementarea strategiilor de îmbunătățire a situației ecologice durabile.

Investigațiile au evidențiat încălcările legislației de mediu în acces la servicii de canalizare și sanitație pentru cetățenii or. Bălți, au scos în evidență poluarea apei în urma depozitării deșeurilor în perimetru albiei râului Răut și necesitatea întreprinderii măsurilor urgente atât la nivel local, cât și național pentru eliminarea surselor de poluare. Investigațiile au fost preluate de posturile regionale. Lik-TV, ATV Comrat, Media-TV, Studio L, Sor TV, Elita TV, Canal Regional. Impactul investigațiilor a fost mare, atingând 15.000 de vizualizări pe diverse platforme de comunicare.

Investigația “Stopați poluarea apei râurilor”

<https://www.youtube.com/watch?v=P6Q45isBZxQ>

Investigația a evidențiat problema poluării râului Răut din cauza colmatării (înămolirei) și a atras atenția asupra necesității de identificare a soluțiilor de decolmatare a râurilor atât din punct de vedere normativ, cât și tehnic.

Lecții învățate

- 1. Importanța diversității în echipa de investigație:** Diversitatea de gen și perspectivă în echipă contribuie la o abordare mai echilibrată și completă a subiectelor investigate.
- 2. Necesitatea unui dialog continuu:** Colaborarea strânsă cu autoritățile și comunitățile locale este esențială pentru succesul și sustenabilitatea proiectelor de mediu.
- 3. Extinderea prezenței pe rețelele sociale:** Crearea de conținut interactiv și educațional atrag și mențin interesul publicului.
- 4. Parteneriate strategice:** Colaborarea cu ONG-uri, instituții de învățământ și alte organizații relevante amplifică mesajele și promovează acțiuni comune.
- 5. Campanii de sensibilizare:** Organizarea de campanii de sensibilizare este esențială pentru educarea publicului.
- 6. Monitorizarea și raportarea continuă:** Publicarea periodică de rapoarte și actualizări privind starea mediului și impactul activităților industriale mențin atenția publicului și a autorităților asupra acestor probleme.

RECOMANDĂRI

Jurnalismul de investigație necesită dăruire, minuțiozitate și angajament față de adevăr. Prin investigarea și mediatizarea problemelor ecologice și a preocupărilor legate de justiția mediului, mass-media poate contribui la schimbări pozitive și o lume mai durabilă.

Câteva recomandări pentru procesul de realizare a materialului jurnalistic investigativ:

- 1. Selectați subiectul:** alegeți o problemă ecologică specifică sau o problemă de justiție ecologică care este relevantă. Acestea ar putea include subiecte precum poluarea apei, aerului, solului, recoltarea masei lemnoase ilegală, impactul schimbărilor climatice, distribuția inegală a beneficiilor și a sarcinilor de mediu;
- 2. Cercetați și adunați informații de bază:** căutați informații relevante cu privire la subiectul ales. Înțelegeți istoria, actorii cheie, reglementările și politicile legate de problemă. Identificați studii științifice relevante, rapoarte și date pentru a vă susține investigația.
- 3. Definiți obiectivele:** ce aspect al problemei ecologice sau al preocupării de justiție a mediului doriți să descoperiți? Stabiliți obiective clare pentru investigația dvs., cum ar fi dezvăluirea informațiilor ascunse, faptelor greșite, creșterea gradului de conștientizare sau susținerea schimbării.
- 4. Identificați sursele cheie și părțile interesate:** identificați indivizi, organizații, experți și comunități afectate de problemă. Aceste surse vor oferi perspective, date și perspective valoroase.
- 5. Colectați date:** adunați date relevante prin interviuri, sondaje, solicitări de înregistrări publice și observații directe. Colectați documente, fotografii, videoclipuri și alte dovezi pentru a vă susține constatările.
- 6. Intervistați și obțineți declarații:** realizați interviuri cu experți, activiști, membri ai comunității, reprezentanți ai industriei, reprezentanți ai autorităților publice și alții care au cunoștințe despre problemă. Colectați mărturii de la indivizi direct afectați de problema ecologică sau de nedreptatea de mediu.
- 7. Luați în calcul considerațiile etice:** respectați obiectivitatea și evitați părtinirea în investigație. Prezentați o viziune echilibrată asupra diferitelor perspective. Asigurați confidențialitatea și siguranța surselor dvs., mai ales dacă acestea s-ar putea confrunta cu represalii pentru că au vorbit. Verificați toate informațiile pentru a asigura acuratețea și credibilitatea. Respectați prevederile Codului deontologic ale jurnalistului din Republica Moldova, inclusiv drepturile de autor, protejând sursele și evitând defăimarea.
- 8. Analizați datele și dovezile:** cercetați cu atenție datele și dovezile colectate pentru a trage concluzii semnificative. Căutați modele, tendințe și inconsecvențe care ar putea dezvălui informații importante.
- 9. Construiți o narațiune:** organizați-vă descoperirile într-o narațiune coerentă și captivantă care spune istoria problemei ecologice și impactul acesteia asupra oamenilor și mediului. Folosiți vizualizări de date și elemente multimedia pentru a vă îmbunătăți conținutul.
- 10. Includeți diverse perspective:** asigurați că investigația dvs. include voci din comunitățile afectate, experți, activiști, oficiali guvernamentali și alte părți interesate pentru a oferi o viziune cuprinzătoare.
- 11. Verificați faptele:** examinați toate faptele, citatele și datele înainte de a publica pentru a vă menține credibilitatea ca jurnalist.

Anexa nr. 1:

Fișă de investigație jurnalistică privind resursele acvatice (poluare, utilizare ilegală, infrastructură deficitară)

INFORMAȚII DE BAZĂ

Localitate / Zonă afectată:

.....

Coordonate GIS/GPS:

Tipul resursei de apă afectate:

- ☐ Apă de suprafață (râu, lac, iaz)
☐ Apă subterană (sonde)
☐ Ambele

Problema observată / semnalată:

- ☐ Poluare vizibilă (culoare, ape tulburi)
☐ Miros neplăcut
☐ Deversare neautorizată
☐ Exploatare excesivă
☐ Lipsă epurare
☐ Altul:

VERIFICARE LEGALĂ

Există acte permissive pentru utilizare sau deversare?

☐ Da ☐ Nu ☐ Necunoscut

Observații:

Zona este declarată cu regim special de protecție?

☐ Da ☐ Nu ☐ Necunoscut

Articole legale relevante (ex: Legea apelor nr. 272/2011):

.....

DATE TEHNICE ȘI MONITORIZARE

Există analize oficiale recente privind calitatea apei?

☐ Da ☐ Nu ☐ În curs de obținere

Se pot preleva probe cu suportul unui specialist?

☐ Da ☐ Nu

Laborator contactat:

Observații privind impactul vizibil (ex: culoare, miros, efect asupra faunei):

.....

SURSE DE POLUARE POTENȚIALE

Activități economice în zonă:

- ☐ Industriale
- ☐ Agricole
- ☐ Zootehnice
- ☐ Transport / infrastructură

Modalitatea de gestionare a apelor uzate:

- ☐ Epurare existentă
- ☐ Deversare directă
- ☐ Necunoscută

Alte surse de presiune / risc:

.....

ACTORI CHEIE CONTACTAȚI / DE INTERVIEWAT

Nume / Instituție	Funcție / Relevanță	Contact / Observații

DOCUMENTARE VIZUALĂ

S-au realizat fotografii / video?

☐ Da ☐ Nu

Se pot atașa declarații ale martorilor / localnicilor?

☐ Da ☐ Nu

Descrierea observațiilor din teren:

.....

CONTEXT ȘI ANALIZĂ

Situații similare în alte zone / țări?

☐ Da ☐ Nu

Ce soluții posibile există?

Ce măsuri au fost luate (dacă există)?

Concluzii preliminare / piste de urmat:

Anexa nr. 2:

Fișă de investigație jurnalistică pe subiecte de poluare al aerului

1. Identificarea situației investigate:

- Zona afectată:
- Tipul de sursă de poluare:
 - ☐ Trafic rutier
 - ☐ Activitate industrială
 - ☐ Arderea deșeurilor / vegetației
 - ☐ Altă sursă:

2. Descrierea manifestărilor:

- ☐ Miros persistent
- ☐ Fum / praf vizibil
- ☐ Reclamații din partea populației
- ☐ Probleme de sănătate raportate
- Observații suplimentare:

3. Verificarea reglementărilor:

- Existența autorizației de mediu⁴⁸:
- ☐ Da ☐ Nu ☐ Necunoscut
- Respectarea condițiilor privind emisiile:
- ☐ Da ☐ Nu ☐ Necesită confirmare
- Acte relevante aplicabile (ex: Legea 272/2022):

4. Surse și practici asociate:

- Sursa este:
 - ☐ Fixă (ex. coș industrial)
 - ☐ Mobilă (ex. trafic)
 - ☐ Difuză / sezonieră
- Practici nereglementate observate:
 - ☐ Ardere de deșeuri
 - ☐ Lipsă filtre / sisteme de captare⁴⁹
 - ☐ Activitate neautorizată

⁴⁸ Informație furnizată de către Agenția de Mediu

⁴⁹ În absența filtrelor sau a sistemelor de captare la sursele fixe de poluare, cum ar fi instalațiile industriale, fumul rezultat prezintă trăsături ușor de identificat vizual și olfactiv. Acesta este adesea dens și persistent, formând nori groși care pot stagna în aer, mai ales în condiții de calm atmosferic. Culoarea fumului variază de la gri la brun închis sau negru, în funcție de natura materialelor arse (lemn, cărbune, plastic, textile etc.). Mirosul este puternic și înțepător, uneori cu caracter chimic, ceea ce indică prezența compușilor toxici precum fenolii, aldehidele sau hidrocarburile aromatice policiclice. De asemenea, pot fi observate particule solide sau funingine, care se depun vizibil pe suprafețele din apropiere, geamuri, autovehicule, vegetație. În lipsa unui sistem de dispersie controlată, fumul se extinde pe o arie largă și poate ajunge în zone locuite, afectând calitatea aerului și sănătatea populației.

5. Consultări și documentare:

- Autorități consultate:
- ONG-uri / specialiști intervievați:
- Locuitori / martori oculari:

6. Probe și dovezi:

- Fotografii / video: ☐ Da ☐ Nu
- Rapoarte sau analize tehnice disponibile: ☐ Da ☐ Nu
- Necesitatea prelevării de probe: ☐ Da ☐ Nu

7. Concluzii preliminare:

- Cauza probabilă a poluării:
- Responsabili identificați:
- Măsuri aplicate sau lipsă de reacție instituțională:
- Recomandări jurnalistice (de urmat / de transmis publicului):

Anexa nr. 3:

Fișă de investigație jurnalistică pe subiecte de poluare a solului

Sugestie pentru jurnalist: Documentează fiecare caz prin interviuri cu localnici, inspecitori de mediu, autorități locale și utilizatori ai terenurilor; solicită acte permissive și efectuează vizite la fața locului.

1. Poluarea solului prin depozitarea ilegală a deșeurilor

- **Ce să verificați:**

- Există dovezi ale depozitării deșeurilor (menajere, industriale, periculoase) pe terenuri agricole sau în zone protejate?
- Sunt respectate normele privind gestionarea deșeurilor conform legislației naționale?
- Au fost emise autorizații pentru depozitarea deșeurilor în locațiile investigate?

- **Întrebări de adresat:**

- Cine sunt responsabilii pentru gestionarea deșeurilor în zona respectivă?
- Au existat controale sau sancțiuni aplicate pentru depozitarea ilegală a deșeurilor?
- Care este impactul asupra sănătății publice și mediului înconjurător?

2. Degradarea solului prin practici agricole necorespunzătoare

- **Ce să verificați:**

- Se utilizează în exces fertilizanți și produse de uz fitosanitar fără respectarea normelor?
- Sunt respectate rotațiile culturilor și tehnicile de conservare a solului?
- Există semne de eroziune sau salinizare a solului în urma practicilor agricole?

- **Întrebări de adresat:**

- Ce măsuri iau autoritățile pentru a monitoriza și reglementa practicile agricole?
- Există programe de educare a fermierilor privind practicile durabile?
- Care sunt consecințele economice ale degradării solului pentru comunitățile locale?

3. Nedecopertarea stratului de sol fertil în cadrul lucrărilor de construcții

- **Ce să verificați:**

- Au fost respectate procedurile de decopertare și conservare a stratului de sol fertil înainte de începerea construcțiilor?
- Există documentație și autorizații care atestă respectarea acestor proceduri?
- S-a constatat utilizarea solului fertil în alte scopuri decât cele prevăzute?

- **Întrebări de adresat:**

- Cine sunt dezvoltatorii implicați în proiectele de construcție?
- Au existat inspecții sau sancțiuni aplicate pentru nerespectarea procedurilor?
- Cum afectează aceste practici calitatea solului și mediul înconjurător?

Recomandări pentru jurnaliști:

- **Documentare temeinică:** Consultați legislația relevantă, inclusiv Codul penal al Republicii Moldova și reglementările privind protecția mediului.
- **Colaborare cu experți:** Lucrați împreună cu specialiști în domeniul agricol, ecologic și juridic pentru a înțelege mai bine implicațiile acestor infracțiuni.
- **Transparență și responsabilitate:** Solicitați informații de la autoritățile competente și asigurați-vă că toate părțile implicate au oportunitatea de a-și exprima punctul de vedere.
- **Impact asupra comunității:** Evidențiați modul în care aceste infracțiuni afectează viața și sănătatea cetățenilor, precum și economia locală.

Anexa nr. 4:

Fișă de investigație jurnalistică privind exploatarea resurselor minerale (subsol)

INFORMAȚII DE BAZĂ

Localitate / Zonă afectată:

.....

Tipul resursei afectate:

- ☐ Rocă de construcție (calcar, nisip, argilă, etc.)
- ☐ Resurse energetice (gaz, petrol, cărbune)
- ☐ Metale (fier, plumb, etc.)
- ☐ Altul:

Problema observată / semnalată:

- ☐ Exploatare fără autorizație
- ☐ Activitate minieră în afara perimetrului autorizat
- ☐ Depozitare necontrolată de rocă sterilă / deșeuri miniere
- ☐ Poluarea solului sau apelor subterane
- ☐ Altul:

VERIFICARE LEGALĂ

Exploatarea este autorizată legal?

- ☐ Da ☐ Nu ☐ Necunoscut

Există aviz de mediu / studiu de evaluare a impactului aprobat?

- ☐ Da ☐ Nu ☐ Necunoscut

Acte de atribuire / contracte disponibile?

- ☐ Da ☐ Nu ☐ Solicitare în curs

Articole legale relevante (ex: Legea subsolului nr. 3/2009, Legea 86/2014 EIM):

.....

DATE TEHNICE ȘI MONITORIZARE

Există controale recente ale autorităților?

- ☐ Da ☐ Nu ☐ Necunoscut

A fost calculat un prejudiciu cauzat mediului?

- ☐ Da: lei

☐ Nu

☐ În proces de evaluare

Impact observat asupra mediului:

- ☐ Modificare vizibilă a reliefului
- ☐ Secarea fântânilor / izvoarelor
- ☐ Degradarea solului / vegetației
- ☐ Miros / praf / poluare fonică

ACTIVITATEA ECONOMICĂ LEGATĂ DE EXPLOATARE

Tipul de activitate înregistrată:

- ☐ Carieră / exploatare la zi
- ☐ Galerie subterană
- ☐ Foraj / sondă

Responsabil juridic / companie:

.....

Este raportată / confirmată extinderea neautorizată?

- ☐ Da ☐ Nu ☐ În verificare

ACTORI CHEIE CONTACTAȚI / DE INTERVIEWAT

Nume / Instituție | Funcție / Relevanță | Contact / Observații

..... | |

..... | |

..... | |

DOCUMENTARE VIZUALĂ

Au fost realizate fotografii / înregistrări video?

- ☐ Da ☐ Nu

Sunt disponibile imagini satelit / drone?

- ☐ Da ☐ Nu

Se pot atașa declarații ale martorilor / localnicilor?

- ☐ Da ☐ Nu

Observații din teren:

.....

CONTEXT ȘI ANALIZĂ

Au mai fost raportate cazuri similare în zonă sau în țară?

- ☐ Da ☐ Nu

Care sunt posibilele riscuri pentru comunitate / ecosistem?

.....

Ce măsuri corective sunt prevăzute / solicitate?

.....

Concluzii preliminare / piste de investigație

.....

.....

Anexa nr. 5:

Fișă de investigație jurnalistică privind încălcările din fondul forestier

INFORMAȚII DE BAZĂ

Localitate / Zonă afectată:

.....

Tipul zonei afectate:

- ☐ Fond forestier național
- ☐ Pădure APL
- ☐ Spații verzi urbane
- ☐ Perdele forestiere
- ☐ Altul:

Problema observată / semnalată:

- ☐ Tăieri ilegale de arbori
- ☐ Pășunat în fond forestier
- ☐ Poluare cu deșeuri
- ☐ Construcții neautorizate
- ☐ Vânzare/arendare abuzivă
- ☐ Altul:

VERIFICARE LEGALĂ

Există acte legale de gestionare sau intervenție?

- ☐ Da
- ☐ Nu ☐ Necunoscut

Zona este parte dintr-o arie naturală protejată sau are regim special?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Necunoscut

Acte legale relevante:

- ☐ Codul silvic nr. 69/2024
- ☐ Legea privind protecția mediului nr. 1515/1993
- ☐ Legea privind spațiile verzi nr. 591/1999
- ☐ Altul:

DATE TEHNICE ȘI MONITORIZARE

Există evaluări oficiale privind starea pădurii/spațiului verde?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ În curs de solicitare

Se pot obține date privind volumul tăierilor, specii afectate sau regenerare?

- ☐ Da
- ☐ Nu

Observații din teren:

.....

SURSE DE PRESIUNE / FOLOSINȚĂ ILEGALĂ

Activități sau intervenții în zonă:

- ☐ Arendă forestieră neconformă
- ☐ Construcții în perimetru forestier
- ☐ Tăieri excesive raportat la amenajament
- ☐ Utilizare pentru recreere fără autorizare
- ☐ Altul:

Modalitate de justificare a intervenției:

- ☐ Conform contractului legal
- ☐ Invocarea interesului public
- ☐ Fără justificare clară
- ☐ Altul:

ACTORI CHEIE CONTACTAȚI / DE INTERVIEWAT

Nume / Instituție Funcție / Relevanță Contact / Observații

.....
.....

DOCUMENTARE VIZUALĂ

S-au realizat fotografii / video?

- ☐ Da
- ☐ Nu

Se pot ataşa declaraţii ale martorilor / localnicilor?

☐ Da

☐ Nu

Descrierea observaţiilor din teren:

.....

CONTEXT ŞI ANALIZĂ

Situaţii similare documentate în alte zone?

☐ Da

☐ Nu

☐ Necunoscut

Ce organizaţii s-au implicat (ex. ONG-uri, grupuri civice)?

.....

Ce măsuri au fost luate de autorităţi până acum?

.....

Concluzii preliminare / piste de urmat

.....

.....

Anexa nr. 6:

Fișă de investigație jurnalistică privind ariile naturale protejate și Rețeaua Emerald

INFORMAȚII DE BAZĂ

Localitate / Zonă investigată:

Coordonate GIS:

Tipul sitului investigat:

- ☐ Arie naturală protejată de stat
- ☐ Fond forestier
- ☐ Sit aprobat în Rețeaua Emerald
- ☐ Altul:

Categorie de protecție:

- ☐ Rezervație științifică
- ☐ Parc național
- ☐ Monument al naturii
- ☐ Rezervație naturală
- ☐ Zonă umedă Ramsar
- ☐ Altul:

Problema observată / semnalată:

- ☐ Intervenții neautorizate în perimetru
- ☐ Construcții / extinderi ilegale
- ☐ Tăieri de arbori / distrugerea habitatelor
- ☐ Pășunat excesiv / exploatare excesivă
- ☐ Cosit de fânețe excesiv
- ☐ Lipsa managementului activ
- ☐ Altul:

VERIFICARE LEGALĂ

Există statut oficial de protecție?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ În curs de desemnare

Situația juridică este clară și înregistrată în documentele cadastrale?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Necunoscut

Cadru legal invocat în protecție:

- ☐ Legea nr. 1538/1998
- ☐ Legea privind protecția mediului nr. 1515/1993
- ☐ Convenția de la Berna
- ☐ Directivele UE (pentru arii transfrontaliere)
- ☐ Altul:

DATE ȘTIINȚIFICE / MONITORIZARE

Sunt disponibile studii de impact, planuri de management, date privind speciile sau habitatele?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ În curs de solicitare

S-au realizat sau se pot realiza evaluări privind starea de conservare?

- ☐ Da
- ☐ Nu

Observații directe din teren (starea habitatului, specii afectate, activități umane):
.....
.....

SURSE DE PRESIUNE ȘI ACTIVITĂȚI ÎN ZONĂ

Tipuri de activități cu impact:

- ☐ Agricultură intensivă
- ☐ Exploatare forestieră
- ☐ Construcții / extinderi
- ☐ Turism / recreere necontrolată
- ☐ Braconaj / recoltare ilegală de specii
- ☐ Altul:

Există autorizații sau derogări emise?

☐ Da

☐ Nu

☐ Necunoscut

ACTORI CHEIE CONTACTAȚI / DE INTERVIEWAT

Nume / Instituție Funcție / Relevanță Contact / Observații
.....
.....

DOCUMENTARE VIZUALĂ ȘI TEREN

Au fost realizate fotografii sau video?

☐ Da

☐ Nu

Sunt disponibile mărturii de la martori sau localnici?

☐ Da

☐ Nu

Detalii privind observațiile din teren:
.....

CONTEXT ȘI ABORDĂRI COMPARATIVE

Au fost semnalate cazuri similare în alte zone?

☐ Da

☐ Nu

Se pot consulta bune practici din alte state sau regiuni?

☐ Da

☐ Nu

Ce măsuri de remediere au fost aplicate până acum?
.....

Concluzii preliminare / direcții de urmat

.....
.....

Anexa nr. 7:

Fișă de investigație privind gestionarea deșeurilor și substanțelor chimice

INFORMAȚII DE BAZĂ

Localitate / Zonă afectată:

Tipul sursei / obiectivului investigat:

- ☐ Gunoaște neautorizată
- ☐ Depozit de deșeuri conform / neconform
- ☐ Platformă de colectare selectivă
- ☐ Obiectiv economic / industrial / agricol
- ☐ Altul:

Tipul deșeurilor identificate:

- ☐ Deșeuri menajere
- ☐ Deșeuri periculoase
- ☐ Deșeuri industriale
- ☐ Deșeuri din construcții / demolări
- ☐ Uleiuri / Anvelope / EEE / Baterii
- ☐ Substanțe chimice / pesticide
- ☐ Altul:

OBSERVAȚII VIZUALE ȘI DE TEREN

Semne vizibile de poluare sau neconformitate:

- ☐ Miros puternic / înțepător
- ☐ Prezența animalelor sau scurgerilor
- ☐ Focuri deschise / fum
- ☐ Deșeuri aruncate pe sol sau lângă ape
- ☐ Lipsa sistemului de colectare separată
- ☐ Ambalaje cu etichete toxice sau periculoase

Descriere observații:

.....

VERIFICARE LEGALĂ

Există autorizație de mediu?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Necunoscut

Obiectivul este parte a unui contract cu operator autorizat?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Necunoscut

S-a solicitat informație oficială de la APL/IPM?

- ☐ Da
- ☐ Nu

Acte legale aplicabile:

- ☐ Legea nr. 209/2016 privind deșeurile
- ☐ Legea nr. 277/2018 privind substanțele chimice
- ☐ HG 501/2018 – Raportarea deșeurilor
- ☐ HG-uri sectoriale (ambalaje, anvelope, baterii etc.)

ACTORI CHEIE DE CONTACTAT / INTERVIEWAT

Nume / Instituție | Funcție | Relevanță | Observații

.....

.....

.....

DATE TEHNICE ȘI ANALIZE

Este posibilă prelevarea de probe sau analiza de laborator?

- ☐ Da (cu sprijinul specialistului)
- ☐ Nu / Nerelevant

A fost semnalat impact asupra sănătății publice?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Necunoscut

Au fost efectuate controale de către IPM / IGSU / ANSA?

- ☐ Da
- ☐ Nu

Rezultatele controalelor (dacă sunt disponibile):

.....

.....

LOCALIZARE ȘI CONTEXT

Zona este în apropiere de:

- ☐ Apă de suprafață
- ☐ Zone locuite
- ☐ Arii protejate / Sit Emerald
- ☐ Drumuri / obiective publice

Situații similare în alte localități?

- ☐ Da
- ☐ Nu
- ☐ Necunoscut

Au fost implicate ONG-uri / grupuri civice?

- ☐ Da
- ☐ Nu

Concluzii preliminare / piste de urmat

.....

.....

Glosar de termeni

Termen	Explicații
Absorbția radiației	reținerea și transformarea energia radiantă care străbate atmosfera în energie calorică, mecanică, chimică sau electrică.
Vapori poluanți	amestec de poluanți solizi, lichizi sau gaze în aer cu depășirea valorilor limite de emisii sau concentrațiilor maxime admisibile, degajat în atmosferă în timpul unor procese industriale.
Accident climatic	efect dezastruos provocat asupra vegetației, unor organisme și habitatului de către diverși factori climatici.
Aclimatizare	adaptare treptată, impusă de împrejurări sau dirijată, a plantelor, animalelor, omului, la noile condiții ale mediului.
Audit de mediu	verificare independentă a unei activități dacă aceasta satisface dispozițiile legate de protecția mediului.
Autorizație de mediu	act eliberat de autoritățile competente pentru protecția mediului și prin care sunt stabilite condițiile de funcționarea a unei activități.
Bilanț de mediu	document în care sunt înscrise rezultatele analizei tehnice a cauzelor și consecințelor negative cumulate, anterioare, prezente și anticipate ale unei activități.
Biocombustibil	combustibil produs din materie organică uscată sau uleiuri combustibile produse din plante.
Biodegradabil	capabil de a fi descompus de către bacterii sau prin mijloace biologice; majoritatea reziduurilor organice (hârtie, articole de lână, piele, lemn) sunt biodegradabile, în vreme ce majoritatea materialelor plastice nu sunt biodegradabile.
Bioindustrie	utilizarea de microorganisme, de culturi vegetale sau animale în diferite industrii (farmaceutică, chimică, alimentară), pentru producerea de energie etc.
Biomasă	masa totală a plantelor (fără conținutul de apă din plante) și/sau a animalelor dintr-un anumit ecosistem. masă de materie organică nefolosită, de origine biologică, care poate constitui o sursă energetică exploatabilă.
Calamitate	dezastru (natural) care lovește o regiune, o comunitate, un teritoriu etc.
Calitatea mediului	starea factorilor de mediu în ansamblul lor și modul cum se răsfrânge aceasta în condițiile de viață ale omului și în ansamblul biosferei.

Catastrofă ecologică	eveniment tragic de mari proporții, cu urmări dezastruoase, declanșat de cauze de origine naturală și/sau antropică, cu efecte pe suprafețe mari și pe o perioadă îndelungată, care determină perturbații tranzitorii sau permanente în comunitățile de viețuitoare pe care le afectează.
Condiții ecologice	ansamblul tuturor factorilor biotici și abiotici, interni și externi care determina dezvoltarea unui individ, a unei populații sau biocenoză.
Debit de emisie	masa de poluant transferată în atmosferă pe unitatea de timp.
Debit de imisie	masă de poluant, transferată în receptor pe unitatea de timp.
Degradarea mediului	proces complex de alterare a calității mediului înconjurător datorită utilizării neraționale a resurselor, poluării și aglomerării urbane.
Defrișare	acțiunea de a defrișa, de a curăța un teren de arbori și vegetație.
Dezechilibru ecologic	absența unor relații funcționale normale între elementele unui ecosistem.
Dreptul mediului	ansamblul normelor juridice ce reglementează relațiile ce se stabilesc între oameni privind atitudinea lor față de mediu, în procesul folosirii în scopuri economice, sociale și culturale a componentelor sale, precum și relațiile legate de protecția, conservarea și dezvoltarea lor durabilă.
Eco	element prim de compunere savantă cu semnificația de mediu înconjurător, ambianță. practici și produse care sunt prietenoase cu mediul.
Economie verde	model de economie bazat pe principii de respectare a mediului, nu numai de natură pur economică, care urmărește să îmbunătățească calitatea vieții și echitatea socială, reducând riscurile de mediu și reducerea consumului de resurse naturale.
Ecosistem	complex dinamic de comunități de plante, animale și microorganisme și mediul abiotic, care interacționează într-o unitate funcțională.
Efect de seră	reținerea de către vaporii de apă a metanului, dioxidului de carbon, protoxidului de azot, a radiațiilor infraroșii reemise de solul încălzit de soare.
Emisii poluante	emisii de substanțe dăunătoare organismelor vegetale și animale, inclusiv pentru om, provenite din diferite surse, adesea industriale.
Energie regenerabilă	energie care este obținută pe cale naturală, într-un proces repetat și continuu: energia solară, eoliană, hidroelectrică etc., spre deosebire de cea produsă de combustibilii fosili care sunt resurse limitate.
Epurarea apei	îndepărtarea din apele reziduale, prin procedee mecanice, chimice și biologice în cadrul stațiilor de epurare, a materiilor organice și anorganice, dizolvate sau în suspensie, pentru a le aduce la o calitate corespunzătoare.
Etichetă ecologică	marcă europeană de certificare de mediu pentru produse și servicii, care li se eliberează acelor produse și servicii care respectă criteriile ecologice stabilite la nivel european.

Factori ecologici	totalitatea factorilor abiotici și biotici cu care un organism vine în contact și cu care se intercon condi ționează reciproc.
Factori geomorfologici	altitudinea reliefului, înclinarea, expunerea.
Factor de concentrare a radioactivității	raportul dintre conținutul de radioizotopi din biomasa organismelor și biotop și care indică gradul de contaminare a ecosistemului.
Gaze cu efect de seră	gaze care absorb și emit energie radiantă în gama de infraroșu termic și a căror emisie cauzează un efect de seră. Exemple: vapori de apă, dioxid de carbon, metan, oxid de azot, ozon.
Gaze de eșapament	substanțe gazoase (monoxid de carbon, dioxid de azot, trioxid de sulf etc.) produse în urma arderii combustibilului în motoarele cu ardere internă și răspândite în aer.
Incident de mediu	eveniment neprevăzut care are un impact negativ asupra mediului, cum ar fi: poluarea accidentală a apei, a aerului, scurgeri de substanțe chimice periculoase, accidente industriale.
Indice de calitate a aerului	măsură utilizată pentru a evalua nivelul de poluare a aerului într-o anumită zonă sau localitate.
Indice de eroziune	reprezintă un parametru utilizat pentru a evalua susceptibilitatea unui teren la eroziune, care este procesul prin care solul și rocile sunt îndepărtate de forțele naturale, cum ar fi apa, vântul sau activitatea umană.
Încălzirea globală	fenomenul de creștere continuă a temperaturilor medii înregistrate ale atmosferei în imediata apropiere a solului, precum și a apei oceanelor, constatată în ultimele două secole, dar mai ales în ultimele decenii.
Limită de toleranță	gama de valori pentru un anumit <i>factor ecologic</i> , cum ar fi temperatura sau PH-ul, la care o specie poate supraviețui.
Monument al naturii	calitate juridică ce se acordă acelor teritorii care, prin plantele și animalele care trăiesc pe ele, prezintă o deosebită importanță științifică sau estetică și sunt conservate.
Nișă ecologică	ansamblul caracteristicilor ecologice (spațiale-habitat și funcționale-biologice) care permit unei specii date să se integreze într-o biocenoză.
Ocrotirea naturii	acțiune organizată de stat în scopul utilizării raționale, al conservării și al reproducerii resurselor naturale.
Oligotrof	mediu de viață sărac în substanțe minerale și nutritive.
Pactul Ecologic European	set de politici și inițiative lansate de Uniunea Europeană, aprobat în 2020, cu scopul de a transforma Europa într-o societate modernă, prosperă și echitabilă, cu o economie competitivă și neutră din punct de vedere climatic până în 2050.

Parc național	suprafață de teren în care se urmărește menținerea peisajului natural existent și a utilizărilor actuale a terenurilor, cu posibilități de restrângere a acestor folosințe în viitor.
Ploaie acidă	denumire pentru precipitațiile care au un pH acid, mai mic decât 6, având deci un caracter acid pronunțat.
Protocolul de la Kyoto	acord internațional negociat la Kyoto în decembrie 1997 între țările puternic industrializate pentru a reduce emisiile de gaze cu efect de seră.
Reciclare	procesul de colectare a materialelor din fluxul de reziduuri și de separare a acestora pe tipuri, de transformare a lor în produse noi și de comercializare și reutilizare a acestor materiale ca produse noi.
Rezervație a biosferei	arie naturală protejată căreia i se atribuie un calificativ internațional și ale cărei caracteristici sunt definite de UNESCO, conform cu necesitățile privind scopul de protecție și conservare a unei zone de habitat natural și a diversității biologice specifice a acesteia.
Smog	ceață deasă, amestecată cu fum, care se formează în regiunile puternic industrializate; are efecte dăunătoare asupra populației.
Sustenabilitate	calitate a unei activități antropice de a se desfășura fără a epuiza resursele disponibile și fără a distruge mediul, deci fără a compromite posibilitățile de satisfacere a nevoilor generațiilor următoare.
Tratarea apei	îndepărtarea din apele naturale, prin procedee mecanice, chimice și biologice în cadrul stațiilor de tratare, a materiilor organice și anorganice, dizolvate sau în suspensie, pentru a le aduce la o calitate corespunzătoare
Uleiuri minerale uzate	rezultatul utilizării și deteriorării uleiurilor minerale în diverse mașini, echipamente sau procese industriale și care pot fi dăunătoare pentru mediu dacă nu sunt gestionate corespunzător.
Vandalism ecologic	formă de protest care încearcă să atragă atenția asupra unor probleme ecologice importante prin murdărirea cu vopsea a unor obiecte publice, monumente sau opere de artă.
Ziua zero	momentul în care o anumită resursă naturală este consumată într-un ritm care depășește capacitatea sa de regenerare sau refacere.
Zonă de protecție	împotriva pericolului prezentat de sursele de poluare a mediului (aerului), în care se interzice amplasarea de locuințe și a altor obiective sociale; sector de râu, protejat împotriva oricăror deversări de substanțe poluante, deoarece în aval există prize de captare a apei cu scopul de a alimenta populația cu apă potabilă.
Zonă tampon	regiune îngustă care se mărginește cu un areal ecologic și care servește la limitarea aplicării sau contactului cu substanțe interzise dintr-o suprafață alăturată.

Resurse utile pentru jurnaliștii de mediu

Lista instituțiilor publice din Republica Moldova care dețin și publică date cu caracter public, utile pentru jurnaliști în cadrul investigațiilor subiectelor de mediu

Sursa	Descriere	Adresă URL
Portalul guvernamental de date	Date despre autorități, instituții publice și companii. Portalul deține date guvernamentale deschise și date ce necesită acces autorizat.	https://date.gov.md/
Registrul de stat al actelor locale	Date despre deciziile, bugetele primăriilor, consiliilor locale și raionale. Toate actele emise de autoritățile publice locale din Republica Moldova.	https://actelocale.gov.md/
Portalul datelor deschise	Informații și date despre starea mediului în Moldova, inclusiv rapoarte și statistici relevante.	https://dataset.gov.md/
Biroul național de statistică	Date despre utilizarea resurselor acvatice superficiale și subterane, poluarea și protecția aerului atmosferic, formarea și gestionarea deșeurilor, existența și utilizarea resurselor funciare, existența și utilizarea resurselor forestiere, biodiversitate, protecția resurselor minerale, cheltuieli financiare pentru protecția mediului.	https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/24
Agencia de mediu	Date, rapoarte și informații despre reglementările de mediu, inclusiv despre poluare și gestionarea deșeurilor.	https://am.gov.md/
Agencia achiziții publice	Date despre achizițiile publice ale autorităților, contracte de achiziție atribuite și lista de interdicție.	https://tender.gov.md/
Buletinul achizițiilor publice	Portalul cu oferte de achiziții publice, contracte încheiate între autorități și agenți economici, detalii despre obiectul achiziției, etc.	https://mtender.gov.md/tenders
VreauInfo	Portal de solicitări de date specifice de la 332 autorități publice.	https://vreauinfo.md/
Portalul național al instanțelor de judecată	Informații despre procesele și deciziile instanțelor de judecată.	https://instante.justice.md/

Agencia servicii publice	Acces la dosarul de înregistrare, documente interne, procuri, contracte de vânzare-cumpărare ale companiilor. Accesul este posibil contra plată și în baza unei cereri.	https://www.asp.gov.md/ro
Instituția publică cadastrul bunurilor imobile	Baze de date despre proprietarii terenurilor, etc. Acces contra cost pentru jurnaliști.	https://ipcbi.gov.md/ro
Agencia națională pentru soluționarea contestațiilor	Date despre licitații publice și soluționarea contestațiilor.	https://ansc.md/
Autoritatea națională de integritate	Date despre declarațiile de avere și interese ale funcționarilor publici.	https://portal-declaratii.ani.md/

Surse cu date publice internaționale

Sursa	Descriere	Adresă URL
Climate Watch	Climate Watch este o platformă online ce conține date climatice despre progresul național și global privind schimbările climatice.	https://www.climatewatch-data.org/
World Environment Situation Room	WESR este un sistem de date și informații de mediu accesibile în mod deschis.	https://wesr.unep.org/
Climate Data Dashboard of the European Space Agency Climate Change Initiative	Portalul conține date oficiale despre aerosoli, gaze cu efect de seră, ozon, etc.	https://climate.esa.int/en/odp/#/dashboard
World Bank Climate Change Knowledge Portal	Portalul oferă date cuprinzătoare legate de schimbările climatice.	https://climateknowledgeportal.worldbank.org/
Copernicus	Copernicus este programul de observare a Pământului al Uniunii Europene, care oferă informații despre clima Pământului din trecut, prezent și viitor.	https://cds.climate.copernicus.eu/?fbclid=IwAR-3631dXoF2c1OUCOUD9woxr-VCmozxMqU508sLYE2uXoB-gUyUTyXkxpHM4l#!/home
The Global Biodiversity Information Facility (GBIF)	GBIF este o rețea internațională și o infrastructură de date oferite în mod deschis despre biodiversitate.	https://www.gbif.org/?fbclid=IwAR0vYbSsPRoPI4Gp-Neo4js2fCeNwlq_7QnFR_gv-k3MBUyAJii9wwc79dpTs
NASA's Data Resources	Sistemul de observare a Pământului (EOSDIS) al NASA oferă date gratuite despre Pământ din ultimii 30 de ani.	https://climate.nasa.gov/nasa_science/data/
ProtectedPlanet.net	ProtectedPlanet.net este interfața online care listează ariile protejate terestre și marine din întreaga lume (hărți, fotografii, descriere).	http://www.protectedplanet.net/
The IUCN Red List of threatened species by the International Union for Conservation of Nature	Baza de date oferă informații despre 76.000 de specii de plante și animale (populație, locații geografice, utilizare și comerț, amenințări și acțiuni de conservare). De asemenea, sunt furnizate imagini și link-uri către baze de date externe conexe.	http://www.iucnredlist.org/
Our World in Data	Our World in Data este o publicație științifică online care se concentrează pe probleme globale (și pe schimbările climatice). Folosește diagrame și hărți interactive pentru a ilustra rezultatele cercetării.	https://ourworldindata.org/

EJAtlas - Global Atlas of Environmental Justice	Atlasul justiției de mediu documentează și cataloghează conflictele sociale în jurul problemelor de mediu.	https://ejatlas.org/?fbclid=IwAR3LV24PXAN-tWCzXEZ5w1jW-Ku1j59ns106GgRyOUtM-TINWoHWEQir3GPpqs
Eurostat	Biroul de statistică al UE oferă baze de date și statistici pe diverse subiecte de mediu, inclusiv: inventarele emisiilor atmosferice, biodiversitatea, cheltuielile pentru protecția mediului, taxe de mediu, apă, etc.	https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database
European Environment Agency (EEA)	Agencia Europeană de Mediu este o agenție a Uniunii Europene a cărei sarcină este să furnizeze informații despre mediu.	https://www.eea.europa.eu/publications?fbclid=IwAR2sl47Wfp6fBQ-ZZorN5pmw-kbRMLz_M84PLhDailx6B-sz4hRZ3O88ml9w#c7=en&c11=5&c14=&c12=&b_start=0
Friends of the Earth International	Rețeaua de mediu include 73 de grupuri naționale și mii de activiști locali. Domeniile de interes includ justiția de mediu.	http://www.foei.org/member-groups
The OECD's Environment Directorate	Site-ul web conține documente și informații pe categorii: biodiversitate, managementul apei și al resurselor naturale; schimbări climatice; consum, mediu. Conține indicatori detaliați de mediu, poluare și energie, statistici și seturi de date descărcabile.	http://www.oecd.org/env/
International and Regional Data Sources by the UN Statistics Division	Site-ul web oferă link-uri către zeci de baze de date internaționale, tabele/diagrame și hărți gestionate de agențiile guvernamentale și organismele regionale.	http://unstats.un.org/unsd/environment/interlinks.htm
Data on Environment by The World Bank	Banca Mondială are zeci de seturi de date legate de mediu pe țară și regiune, inclusiv despre păduri, biodiversitate, emisii și poluare.	http://data.worldbank.org/topic/environment
Environmental Database by the World Trade Organisation	Baza de date conține toate notificările legate de mediu, precum măsurile și politicile de mediu menționate în evaluările politicilor comerciale ale membrilor OMC.	https://edb.wto.org/?fbclid=IwAR1xTw7bjoDSzb-sUWUZZn14ETogi2XkiYMPz-mOskJbrJnlRkKtu9tkDzRbl
Environment Statistics Database by the UN's Statistics Division	UNSD compilează date de mediu de la birourile și ministerele naționale și regionale de statistică.	http://unstats.un.org/unsd/environment/qindicators.htm
NICFI Satellite Data Program	Permite jurnaliștilor să acceseze imagini de înaltă rezoluție.	https://www.planet.com/nicfi/

www.ecocontact.md

